

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

44-5

p-52

976

425

65-96

13290.

2010

ԱՌԱՔԵԼ ԳՔԵՉԱՐԵԱՆՑ
ԲԱԿՈՒ
A. C. KOTCHARIANTZ
BAKOU

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

44-5 *պ.*
 0-582 15 23 30
 238
 218 ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵՂՈՒԻ
 425
 65-թէ ԱՆԻՈՃՈՎ

1004
 16382

ԵՐԿԱՍԻՐԵԱՅ

ԹՈՎԱԾ ՔԻՉԵԱՆ
*Ի զարմանքս զի անպակաս թե՛րքան
 հարկաւորս իրար թիւն ընկերաց
 պիտի զմանալ իրարմ.*

ՉՈՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԱՐՁՈՎ ՅԱՒԵԼՈՒԹՅՈՎ

ՎԵՆԵՏԻԱ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԻԹՈՐԵԱՆՑ

1886

12002

Ազգաց իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնները
 հետզհետէ աճելով՝ մեծ ջանք կ'ըլլայ ամէն տեղ կենդանի
 լեզուաց ուսումը զիւրին ու կարճ ճամբով աւանդելու:
 Այս անտարակուսելի է որ հին գրութեամբ քերականու-
 թիւնները՝ մանաւանդ մատաղ տղոց համար՝ և առաւել
 կենդանի լեզուաց նկատմամբ՝ յոռեգոյն և տաղտուկ ճամ-
 բայ մ'են լեզուաց ուսումն աւանդելու համար: Սէւլորդ
 է այս կիտիս վրայ երկարաբանելը, վասն զի ամենէն հըռ-
 շակաւոր մանկավարժք արդէն անոր վկայած են, և մեր
 ամենօրեայ փորձն ալ զնոյնը կը հաստատէ: Տարի չանցելիք
 գրեթէ առանց տեսակ տեսակ նոր ոճերու ծնունդը տես-
 նելու. ասոնց մէջէն բնական է թէ անոնք միայն կ'ապրին
 որոնց որ փորձառութեամբ օգտակար և իրենց նպատակին
 շուտ հասնող ըլլալը կ'ապացուցուի: Մեր ազգին ալ՝ որ
 այլոց պէս և թերևս ալ աւելի կարօտ է օտար լեզուաց ու-
 ման՝ կարևոր ծառայութիւն մը մատուցանել կը համարինք
 ԱՆԻ առաջիկայ Քերականութիւնը հրատարակելով: Եւրո-
 պացի ազգերն իրարու լեզուն սովորելու համար այս ոճս
 կը բանեցնեն քանի մը տարիէ 'ի վեր, և անոր գործածու-
 թիւնն օր ըստ օրէ կ'ընդհանրանայ՝ ինչպէս որ ծանօթ է
 անոնց որ լեզուագիտութեան կը պարապին: Մայրաքա-
 ղաքիս մէջ եւրոպացի ամէն դպրոցներն ալ նոյն գրութիւնը
 կը գործածեն:

Ա
 Ն
 Ի
 Բ

Այս ոճիս Եւրոպայի մէջ գտած ընդունելութեան գաղափար մը տալու համար բաւական ըլլայ յիշեցնել որ այս մէկ քանի վերջին տարիներուս մէջ միայն Գերմաներէնէ 'ի Ֆրանսերէն քերականութեան 171երորդ տպագրութիւնն եղած է և 185,000 օրինակք սպառած են:

Եթէ քիչ մը յաւելուած ըրինք բնագրին վրայ՝ միայն փորձառութեամբ անհրաժեշտ տեսածնիւ է, ինչպէս առնուանց սեռը, ընթերցանութեան դժուարին մասունքն և բայից խոնարհման ցուցակ մը: Ասով ոչ միայն դպրոցի նորաւարժ մանկաւոյն՝ այլ և գործի պարապող անձանց ալ յուսացինք ծառայութիւն մը մատուցանել: Առ այժմ Վ. Մասին հրատարակմամբը գոհ կ'ըլլանք. անոր գտնելիք ընդունելութիւնն յորդոր պիտի ըլլայ մեզ Բ. Մասն ալ հրատարակելու՝ հանդերձ ընթերցանութեան գրքով մը, որ այս գրութեան անհրաժեշտ ընկերն է, որոնց ամէնն ալ 'ի պատրաստի ունինք: Այս ոճիս մեծամեծ առաւելութիւններն աւելորդ կը սեպենք հոս գրուատել, վասն զի փորձառութեան մէջ ինքնին կը տեսնուին. իսկ կիրառութեան գալով կ'ազաչենք դասատուաց որ մէյմ, ոգին ըմբռնեն և ապա բանեցնեն. անով միայն բոլոր օգուտը կ'ընան քաղել և իրենց խնամոց աւանդուած տղայոց ճշմարիտ ծառայութիւն մը մատուցանել:

Թ. ԹԵՐԶԵԱՆ

ԱԶԴԻ ԵՐԿՐՈՐԻ ԵՒ ԵՐՐՈՐԻ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր առաջին տպագրութեան գլուխը դրած ազգին վերայ ուրիշ աւելցնելիք մը չունինք՝ բայց թէ մեր շնորհակալիքը մատուցանել արգոյ ազգայնոց մեր քերականութեան ցուցած համակրութեանը համար: Չանացինք որ այս նոր տիպը առջինէն աւելի ընտիր ըլլայ, և կը համարձակինք ընթերցողաց ուշադրութիւնը հրաւիրել 'ի մասնաւորի բայից վերաբերեալ ընդարձակ զիտելեաց վրայ:

Թ. Թ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԸՆԹԵՐՅՄԱՆ ¹

Յրաններէն շեղուիլ տառերը հետագաներն են:

ՁՅՅԱԻՐ ՊԱՐԶ

a, e, é, è, ê, i, o, u, y.

ՁՅՆԱԻՐ ԲԱՐԳ

ai, ei, eu, au, eau, ou, oi, ia, ié, io, iu, ui, œu.

ԲԱՂԱՁՅՆ ՊԱՐԶ

b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

ԲԱՂԱՁՅՆ ԲԱՐԳ

ch, ph, gn, ill, qu.

ՌՆԳԱՅԻՆ ՀՆՁՄՈՒՆՔ

an, en, in, on, un, ain, oin, yn.

am, em, im, om, um, aim, ym.

ՀՆՁՈՒՄՆ ՏԱՌԻՅ

e (սուղ) մեր ըին հնչմունքն ունի գրեթէ ²: Օրինակ Je, me, fable, robe, և այլն:

¹ Ֆրանսերէն ընթերցանութիւնը բազմաթիւ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ որոց միայն ամենէն սովորականներն հոս բացատրեցինք: Լիուլի տեղեկութիւն խնդրողք այս մասին՝ պիտի գտնեն զայնս մեր ընդարձակ Քննական քերականութեան մէջ որ 'ի մօտոյ 'ի լըյս պիտի ընծայուի:

² Համբ e ին հնչումը՝ աւելի ճիշտ խօսելով՝ ևսի առաւել մերձաւոր է քան մեր ըին: Քաջ Գաղղիագիտի մը բերնէն միայն կրնայ անոր բուն հնչումը սորվուիլ:

é, է (բայ) café-քաֆէ, bonté-սօնդէ, և այլն:
 è, է (բայ) accès-արսէ, succès-սիւքսէ, և այլն:
 ê, է (երկար) tête-դէդ, fête-ֆէդ, (այս շեշտը գրել մը
 յապաւման նշանն է. tête, fête առեհով կը գրուէին teste,
 feste):

y, ՚. martyr-մարգիր, mystère-միսգէր: կամ երկու ի՛
 պէս pays-բէյի, moyen-մուայէն:

ai, ei, է կը կարգացուին. paire-բէրը, faire-ֆէրը,
 seize-սէզը, և այլն:

eu, էօ. majeur-մաժէօր, mineur-մինէօր, և այլն:

au, eau, օ. tuyau-դիւյօ, bateau-պադօ, և այլն:

ou, ու. genou-ժընու, chou-չու, և այլն:

oi, ու. foi-ֆուա, loi-լուա, moi-մուա, և այլն:

ia, իա. piaffer-բիաֆէ, iambe-իամպը, և այլն:

ié, իէ. pierre-բիէրը, lumière-լիւմիէրը, և այլն:

io, իօ. pion-բիօն, excursion-էքսքիւրսիօն, և այլն:

ui, իւի. lui-լիւի, fuir-ֆիւիր, և այլն:

œu, էօ. œuf-էօֆ, bœuf-պէօֆ, և այլն:

œi, էօ. œillet-էօյլէ, և այլն:

Եւ ձայնը կը հանէ e, i, y ձայնաւորներուն առջև, և
 երբոր ց գրուի, a, o, uին առջևն ալ. conçu-քօնսի, dé-
 ception-տէսէքսիօն ('ի բայ առեալ linceul-լէնսէյլ):

g, ժ ձայն կը հանէ e, i, y գրերուն առջև. gémir-ժէմիր,
 Gironde-ժիրոնա, gynécée-ժինէսէ:

g, ՚ ձայն կը հանէ a, o, u ձայնաւորաց և ամէն բաղա-
 ձայնից առջև. gabion-կապիոն, ingurgiter-էնկիւրժիրդէ,
 gorge-կորժը, Grégoire-կրէկուար:

h, երբեմն համր է (muette) և բնաւ չի կարգացուիր.
 homme-օմ, honnête-օնէդ, և այլն: Երբեմն հադադային
 (aspirée) և այն առեն մեր է գրոյն մերձաւոր ձայն կը
 հանէ. hameau-համօ, և այլն:

l, լ (փափուկ) Lyon, langue, և այլն. ille նայ հըն-
 չում մ'ունի, որ ի կը լուի. Guillaume-կիլյօմ, treille-
 տրէյը:

q, ՚ կը կարգացուի. այս գրէս վերջը եկող u գիրը բնաւ
 չհնչուիր. quinte-բէնգը, quart-քառ:

s, ս ձայն ունի. երբոր երկու ձայնաւորի մէջ տեղ գըս-

նուի, և կը հնչուի. triste-տրիտը, modeste-մօսէսը,
 bise-պիզը, griser-կրիզէ:

t, ՚ կամ ո ձայն ունի. բայց ո կը կարգացուի ie, ion վան-
 կէն առաջ. argutie-արկիւսի, facétie-ֆասէսի, ineptie-
 ինէքսի, satiété-սասիէթէ, corruption-քօրիւքսիօն:

x, բուն ձայնն է աս, ինչպէս fixe-ֆիքսը, complexe-
 քօմքլէքս:

ph, ֆ կը կարգացուի. phénomène-ֆէնօմէնը, physique-
 ֆիզիքը:

ch, շ կը կարգացուի. chien-չիէն, cher-չէր, chapeau-
 շաբօ:

gn, նիւ — magnésie-մանիէզի, mignon-մինէօն:

an-ան, en-ան, in-էն, un-էօն, ain-էն, oin-ուէն,
 yn-էն, am-ամ, em-ամ, im-էմ, om-օմ, um-էօմ, aim-էմ,
 ym-էմ կը կարգացուին:

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ

1. Բառից ծայրը s, t, x բաղաձայնք բնաւ չեն կարգա-
 ցուիր. նոյնպէս b, c, p, g; d գրերը, մանաւանդ եթէ m, n,
 z գրերէ վերջը գան. un bas, un rat, la voix, le plafond,
 un étang, և այլն:

2. Համր e բոլորովին անձայն է երբոր ուրիշ ձայնաւորէ
 մը ետքը գայ վանկի մը ծայրը, կամ ձայնաւորէ մ'առաջ
 ըլլայ ուրիշ վանկի մը մէջ. la rue-ռիւ, vie-վի, joie-
 ժուա, peau-քօ, veau-վօ, և այլն:

3. Բառից ծայրը ill ի տեղ il կը գրուի. ail-այ, œil-էյ,
 corail-քօրայ, fauteuil- ֆօդէյ, treuil-տրէյ, conseil-
 քօնսէյ, և այլն:

4. er, ez վերջաւորութիւնք գոց e (é) կը հնչուին բառից
 ծայրը. chanter- շանդէ, venez-վընէ, և այլն:

5. ien ընդհանրապէս իէն կը կարգացուի և հազու երբէք
 իան. նմանապէս en բառի մը վերջը էն կը կարգացուի. ոչ
 թէ ան. soutien-սուգիէն, maintien-մէնդիէն, examen-
 էկզամէն, gluten-կլիւգէն:

6. Բառից աւարտը um ո՛ճ կը հնչուի. décorum-աւքօրօճ, minimum-մինիմում, labarum-լապարօճ:

7. ց գրէն ետքը օ գիրը բնաւ չըտուիր. orgue-օրկը, guerre-կէար, drogue-արօկը, և այլն:

8. Բազմաձևանկ բառի մը վերջը es միայն օ կը կարդացուի. plaques-բլաքը, peignes-բէնէր, symboles-սէմպօլը, espérances-էսպէրանսը, fantastiques-ֆանդաստիքը, և այլն:

9. ent բառից ծայրը ան կը կարդացուի. ient ընդհանրապէս իէն կամ իան. vraiment-վրէման, constamment-քօնսդամման, il provient-իլ բրօվիէն, il tient-իլ տիէն, récipient-րէսիբիէան. բայց երբոր ծայրի nt բայից յողանակի երրորդ գէմբը ցուցնէ, ent վանկը ը ձայնն ունի. ils parlent-իլ բարը, ils reçoivent-իլ ալսուալը, և այլն:

10. Երբոր բառ մը շատ բաղաձայնով աւարտի, ընդհանրապէս չէն կարդացուիր. սակայն երբոր այս բաղաձայններուն առաջինը l, r, m, n կամ f ըլլայ ինքը կը հնչուի և յաջորդները լուռ են. forts-ֆօռ, verts-վէռ, grands-կրան, prompts-բրօն, fronts-ֆրօն:

ԲԱՅԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

eu, կը կարդացուի u հետագայ բառից մէջ. j'ai eu, j'eus, և que j'eusse, gageur, mangeur, vengeur.

im, ի՛ճ կը կարդացուի հետևեալ բառից սկիզբը. immortel, immoler, immobile, immédiat, immense, immondice, immodéré, immaculé, immatériel, imminent, և այլն:

œ, է կը հնչուի հետևեալ բառից սկիզբը. foetus, œso phage, œdème, œcuménique.

ua, ա կը հնչուի. équateur, équation, quadrupède, quatuor, aquatique, aquarelle.

ué, է-է. questeur, questure, équestre.

ui, է-ի. équitation, équilatéral.

ue, էօ կը կարդացուի հետևեալ բառից մէջ. orgueil, recueil, cerceuil, écueil.

gua, Գա կը կարդացուի Aiguades, lingual բառից մէջ:

gui, է-ի կը հնչուի. aiguille, duc de Guise, linguistique բառից մէջ:

gn, Գն կը կարդացուի igné, ignition, regnicole, agnus, diagnostic, inexpugnable, Progné, stagnant բառից մէջ:

c, է ձայն ունի second, seconder, secondement բառից մէջ:

d, g, l, r, t կրկնակ գրերը յաջորդ բառից մէջ կը հնչուին. addition և ածանցները, suggérer, suggestion, allégorie, Apollon, flagellation, gallicisme, hellénisme, Hellespont, intelligent, satellite, syllogisma, illégal, illégitime, illétre, illusions, illusoire, և այլն. — errer, erreur, horreur, horrible, irrégulier, և այլն. — terreur, torrent, je courrai, tu mourras, j'acquerrai. — Attique, guttural, attitude, pittoresque.

ai ը կը կարդացուի այս բառերու մէջ faisan, faisandeau, faisander, satisfaisant, bienfaisance, bienfaisant.

ch, չ կը հնչուի այս բառից մէջ anachorète, archange, Bacchus, choriste, Chanaan, catéchumène, Chaldée, Eucharistie, Machabées, technologie, Nabuchodonosor, polytechnique. — Chr միշտ քր կը կարդացուի:

m, ն կը կարդացուի prompt-բրօն, temps-դան, champ-չան բառից մէջ:

m կը հնչուի յաջորդ բառից մէջ amnistie, amnistier, Amsterdam, Abraham, calomnie, calomniateur, calomnier, insomnie, somnambule, somnolence, somnifère.

mm գրերէ առաջ գտնուած օ ձայնաւորը ա կը կարդացուի և միայն մէկ m կը հնչուի. femme, décement, diligemment, précédemment, և այլն:

s, ս կը հնչուի բացառութեամբ յաջորդ բառից մէջ, Alsace, balsamine, balsamique, transition, transitoire, transiger, transaction, transitif, intransitif.

s, ս ձայն կը հանէ բացառութեամբ յաջորդ բառից մէջ. contresigner, entresol, monosyllabe, parasol, préséance, vraisemblable, vraisemblance.

en, էն կը կարդացուի յաջորդ բառից մէջ. Agenda, Benjamin, Mentor, pentagone, pentamètre.

em, է՛մ կը կարդացուի այս բառից մէջ. Agamemnon, Clitemnestre, Memnon, décemvir, septemvir, Bethléem,

Harlem, harem, hem, idem, item, Jerusalem, Emmanuel, dilemme.

im, ի՛յ կը կարգացուի Sélim, Ephraïm, Naïm, intérim, բառից մէջ:

ym, ի՛յ. hymne, gymnase, gymnastique, gymnique.

պարզ n կրկին n կը կարգացուի յաջորդ բառից մէջ.

է գր-ի	է կ-գր-ի
enivrer	en-nivrer
enivrement	en-nivrement
enorgueillir	en-norgueillir.

in, ի՛ն կը կարգացուի և երկու nn տառերը կը հնչուին յետագայ բառից մէջ. inné, innavigable, innombrable, innovateur, innovation, innover, և այլն. բացառութիւնք innocent-ի-նօ-սան, innocence-ի-նօ-սանս:

Վերջապէս յետագայ անուանց մէջ նօք գրուած տառերը բնաւ չեն կարգացուիր.

Aôut, aouêron, aoriste, Saône, Caen, douceâtre, as-seoir, surseoir, encoignure, oignon, bœufs, faon, œufs, faonner, paon, paonne, sangsue, signet. — Automne, damner, damnation, condamner, condamnation, baptême, baptiser, baptistère, compte, compter, comptoir, décompter, mécompte, dompter, domptable, sept, septième, septièmement, prompte, promptement, promptitude. — Les-quels, lesquelles, desquels, desquelles. — Asthme, asthmatique. — Dévouement, dénouement, engouement, dénuement, aboiement, reniement, enrouement, nous plierons, vous plierez, ils plieront, և այլն. nous contiuerons, և այլն. — vous joueriez, և այլն:

x գիրը ն կը կարգացուի յաջորդ բառից մէջ. exemple, exercice, examen, և այլն:

x գիրը + կը հնչուի exciter-էք-սիդէ, excès-էք-սէ բառից մէջ:

.. կը կարգացուի Bruxelles- Պրիւսսէլ, Auxerres-Օսսէս:

.. Aix-la-Chapelle-Էս-լա-Շաբէլ:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՄՆԻ ՈՃՈՎ,

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ

Իւրաքանչիւր հրահանգին սկիզբը գտնուող բառերը սերտեւէն վերջը՝ Ֆրանսերէն հրահանգները Հայերենի, և Հայերէնները Ֆրանսերենի թարգմանելու է: Սկզբի թուերը դասերուն բաժանմունքը կը ցուցնեն՝ զոր դասատուն ուսանողին կարողութեանը համեմատ կրնայ ընդարձակել կամ համառօտել: Եթէ ուսանողին կարողութիւնը ներէ՝ բայերն ալ սկսելու է սերտել և գրել: — Քերականական անուանց բացատրութիւնը տղայոց ըմբռմանը համեմատ հետզհետէ տալու է՝ քանի որ կը պատահին դասերուն գլուխը: Դիտողութեանց գալով ամենէն անհրաժեշտները միայն գրուած են, մնացորդը դասատունի դատողութեանը թողլով:

ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ ԵՒ ՅՕԴ

1

Père, հայր, le, եղակի արական բառից յօդն է :
Mère, մայր, la, եղակի իգական բառից յօդն է :

Le père, la mère.

2

Frère, եղբայր, sœur, քույր, et, և :

Le frère et la sœur.

3

ԱՇԱԿԱՆ ԵՒ ՍԵՌ

Bon, bonne, աղէկ, est (բայ) է :

Le bon père, la bonne mère. Le père est bon, la mère est bonne. Le bon frère, la bonne sœur. Le frère est bon, la sœur est bonne.

4

Mon, ma, իմ :

Mon père, ma mère. Mon bon père, ma bonne mère. Mon père est bon, ma mère est bonne. Mon frère et ma sœur. Mon bon frère et ma bonne sœur. Mon frère est bon, ma sœur est bonne.

Un, une, մեկ

Un père, une mère, un frère, une sœur. Un bon père, une bonne mère, un bon frère, une bonne sœur. Un père est bon, une mère est bonne. Mon père est un bon père, ma mère est une bonne mère. Mon frère est un bon frère, ma sœur est une bonne sœur.

6

Ton, ta, քու. a, ունի,
aussi, նաև, ալ :

Ton père est bon, ta mère est bonne. Ton père a une bonne sœur, ta mère a un bon frère. Mon frère est ton père. Mon père est aussi ton père, et ma mère est aussi ta mère.

7

Le livre, գիրք, grand, grande, մեծ :
La plume, գրիչ, petit, petite, պզտիկ :

Le livre est bon, la plume est bonne. Mon livre est petit, et ma plume est grande. Ton père a un bon livre, ta sœur a une bonne plume. Mon frère est grand, et ma sœur est petite. Ton petit frère et ta petite sœur. Ta sœur a ma plume, et ton frère a mon livre. Ton petit livre est un bon livre.

1004
16382

012
645

ՀԱՅՑԱԿԱՆ

J'ai, ունիմ, tu as, ունիս, as-tu? ունի՞ս (արդեօք):

J'ai un livre et une plume. Tu as un bon livre et une bonne plume. J'ai un bon frère, tu as une bonne sœur. J'ai un grand livre, mon frère a aussi un grand livre. Ma sœur a une petite plume. As-tu une sœur? J'ai une sœur et un frère. As-tu ma plume? J'ai ton livre et ta plume.

Nous avons, մենք ունինք, le jardin, պարտեղը:

Nous avons un bon père et une bonne mère. Nous avons aussi un bon frère et une bonne sœur. Le jardin est grand. J'ai un petit jardin. As-tu aussi un jardin? Nous avons un grand jardin. Mon petit frère a aussi un jardin. Ma petite sœur a un bon livre. Nous avons un grand livre et une petite plume.

Vous avez, ունիք, acheté, գնած:
Avez-vous? ունի՞ք, vu, տեսած:
J'ai vu, տեսայ, տեսած եմ:
J'ai acheté, գնեցի, գնած եմ:

Vous avez un bon père et une bonne mère. Avez-vous aussi un bon frère? J'ai un livre. J'ai acheté un livre. Nous avons vu un grand jardin. Avez-vous vu le grand jardin? Mon frère a vu aussi un grand jardin. J'ai acheté une plume. As-tu acheté une bonne plume? As-tu vu mon livre? J'ai vu ton livre et ta plume. Avez-

vous vu ma petite sœur? Mon père a acheté un jardin. Ta sœur a acheté un petit livre. Avez-vous vu mon frère? Nous avons vu ta sœur et ton frère.

Notre, մեր, oncle, քեռի, հորեղբայր:
Votre, ձեր, tante, հորաքույր, մորաքույր:

Notre père est un bon père, et notre mère est une bonne mère. Mon père est ton oncle, et ma mère est ta tante. Ton frère a vu notre mère. J'ai vu votre sœur. Avez-vous vu notre petit frère? Votre livre est bon. Votre frère a une bonne plume. Notre père a acheté un grand jardin. Nous avons vu votre oncle et votre tante. As-tu aussi vu notre jardin?

Il, elle, ան, mais, բայց, très, շատ:

Mon père est bon, il a aussi un bon frère. Ma mère est bonne, elle a aussi une bonne sœur. Ton livre est petit, mais il est bon. Avez-vous vu notre jardin? Il est très-grand. J'ai acheté une plume, elle est très-bonne. Nous avons vu votre oncle, il a acheté un grand livre.

Qui, որ, que, զոր:

Դիտողութիւն. - Երբոր Ֆրանսերէն խօսքի մը մէջ *qui* գտնուի՝ աշխարհաբարը բային հետ առնելով ամբողջ ու բայածականի կը փոխէ: L'enfant qui joue, խաղաող աղան: L'homme qui parle, խօսող մարդը: - Երբոր *que* գտնուի՝ աճ կը փոխուի: Le jardin que j'ai acheté, գնած պարտեղս: L'homme que tu as vu, տեսած մարդդ:

Nous avons un père qui est bon. Vous avez une mère qui est bonne. J'ai un livre qui est très-bon. Ma sœur a une plume qui est très-bonne. Le livre que vous avez acheté est bon. Le jardin que vous avez vu est très-grand. As-tu vu le livre que mon père a acheté? Le livre que votre père a acheté est bon, mais il est très-petit. J'ai acheté aussi un livre, mais il est grand. Votre oncle a le livre que vous avez vu.

14

Le bureau, ստուղ, գրասեղանը.	le canif, զմէլինը.
un enfant, տղայ մը.	perdu, կորսուած.
la montre, ժամացոյցը.	le cheval, ձին.
trouvé, գտնուած, գտած.	pour, համար. ուն, ուր:

J'ai un petit bureau. Ton bureau est grand. Mon frère a une montre. As-tu aussi une montre? Ma montre est petite, mais elle est très-bonne. J'ai perdu un canif. Avez-vous trouvé mon canif? Ma mère a acheté un canif pour ma sœur. As-tu vu le jardin que ma mère a acheté? Nous avons trouvé un livre. Avez-vous perdu un livre? Où as-tu acheté ta plume? Notre père a acheté un cheval. Votre oncle a un bon cheval. Nous avons vu le cheval que votre père a acheté. Mon frère est un enfant, il est très-petit.

15

Ce, cet, cette, աս, աս, ան:

Ce, բաղաձայնով կամ հաղագային հով սկսեալ բառից առջև կը գործածուի. — Cet, ձայնաւորով կամ անձայն հով սկսեալ բառից առջև. — Cette, իգական բառից առջև:

Ce cheval est bon. Ce jardin est grand. Ce livre est petit. Cet enfant est notre frère. Cette plume est pour ma

sœur. Où avez-vous trouvé ce livre? Ma mère a acheté ce livre. Ton frère a vu ce cheval. Votre petit frère est un bon enfant. Où as-tu acheté cette plume? Cette montre est très-bonne. Ce livre est pour cet enfant.

16

Le fils, տղան,	reçu, առնուած, առած,
La fille, աղջիկը,	vendu, ծախուած, ծախած,
Le cadeau, սարքերը,	écrit, գրուած, գրած,
La lettre, նամակը,	dans, մէջ:

Mon oncle a un fils et une fille. J'ai vu ton frère et ta sœur. Nous avons reçu un cadeau. Avez-vous écrit une lettre? Ma sœur a reçu un bureau. J'ai vendu mon cheval. As-tu aussi vendu ta montre? Où avez-vous trouvé cette lettre? Nous avons trouvé cette lettre dans notre jardin. Ce cadeau est pour notre tante. Votre fils est très-petit, mais il est bon. Ma fille est très-grande. Cette fille a un bon père et une bonne mère. Cet enfant est mon fils.

17

Son, sa, իր.

Mon oncle a perdu son canif et sa montre. Ma sœur a perdu son livre et sa plume. Mon père a vendu son cheval. Ma tante a aussi vendu son cheval. Où est votre oncle? Il est dans son jardin. Où est votre tante? Elle est dans son jardin. Ce père a perdu sa fille. Cette mère a perdu son fils. Mon oncle a acheté un livre pour son petit enfant. Cette lettre est pour ma sœur. Cette fille a écrit une grande lettre pour sa mère. Nous avons trouvé un livre dans ce jardin.

Մայրը գերբ մը կորոյս: - Քայրը գերբ մը գտաւ: -
 Ո՞ւր գնեցիք այս զմէլինս: - Տեսա՞ք մեր ձին: - Մեծ ձի մը
 տեսանք: - Պղտիկ եղբայրդ աղէկ ժամացոյց մ'ունի: -
 Մեր եղբայրը մեծ, բայց ձեր քոյրը փոքր է: - Ստոյլ մը
 տեսայ որ շատ աղէկ է: - Ղնած զմէլինդ շատ աղէկ է: -
 Քեռինիս նամակ մ'ընդունեցաւ: - Այս աղաս իւր մայրը
 կորոյս: - Այս աղջիկս իւր հայրը կորոյս: - Այս ընծաս
 այս աղուս համար է:

Սեռականի և բացառականի հոլովանիչ de:

- De ma mère, մօրս, մօրմէս.
- de ton frère, եղբորդ, եղբօրմէդ.
- de ta sœur, քրոջդ, քրոջմէդ.
- de son oncle, քեռուոյն, քեռիէն.
- de sa tante, մօրքրոջը, մօրքրոջմէն.
- de ce jardin, այս պարտիզին, այս պարտիզէն:

Le canif de mon père est bon. La plume de ma sœur est aussi bonne. Avez-vous vu le canif de mon frère? Le jardin de mon oncle est grand. J'ai vu le jardin de notre oncle. Votre père a acheté ce jardin de ma tante. Vous avez perdu la plume de ma sœur. Cet enfant est le fils de mon oncle. J'ai reçu un canif de notre tante. Nous avons reçu un cheval de notre oncle. As-tu vu le père de cet enfant? Ma tante a reçu une lettre de son père. Cette lettre est de ma mère. As-tu reçu ce cadeau de ton frère? Ce fils a perdu le livre de son père.

Տրականի հոլովանիչ à:

- à mon père, հօրս.
- à ma mère, մօրս.
- à ce jardin, այս պարտիզին:

Je pense, կը մտածեմ. donné, տրուած, տուած.
 prêté, փոխ տրուած, կամ փոխ տուած:

Դիտող. - Անցեալ դերբան մինակը ածական է. avoir
 ին հեռ բայ կը կազմէ: Un canif prêté, փոխ տրուած զմէ-
 լին մը: Il m'a prêté un canif, զմէլին մը ինձ փոխ տուած
 է կամ տուաւ:

Je pense à mon frère et à ma mère. Mon fils a écrit une lettre à sa tante. Mon oncle a vendu son cheval à mon frère. J'ai donné mon canif à ma sœur. Ma tante pense à son fils et à sa fille. Le fils de notre tante est très-bon. J'ai prêté mon canif à notre sœur. Avez-vous vendu votre jardin à mon oncle? Nous avons écrit une grande lettre à notre père. Ma tante a reçu cette lettre de sa fille. J'ai prêté à ton frère le canif que j'ai reçu de mon oncle. Nous avons donné une plume à cet enfant. As-tu prêté ton livre à ce bon enfant? Je pense à ce fils et à cette fille.

Քեռուոյս պարտէղը մեծ է: - Քրոջս գերբը գտա՞ք: -
 Այս գրիչս մօրքրոջմէս ընդունեցայ: - Այս աղէս գերբ
 մ'ընդունեցար: - Այս գերբը այս աղուս փոխ տուինք: -
 Այս գերբը մեր պարտիզին մէջ գտանք: - Մեր մօրքրոջ
 նամակ մը գրեցինք: - Մայրդ քրոջս ժամացոյց մը տուաւ:
 - Ձեր եղբօր գրած նամակին տեսա՞ք:

Oncle, քեռի, հօրեղբայր,
 l'oncle, քեռին, riche, հարուստ.
 ami, բարեկամ,
 l'ami, բարեկամը, pauvre, աղքատ.
 enfant, տղայ,
 l'enfant, տղան, jeune, երիտասարդ.
 arbre, ծառ,
 l'arbre, ծառը, malade, հիւանդ.
 homme, մարդ,
 l'homme, մարդը, encore, դեռ :

Դիտող. — Ձայնաւորով կամ անձայն հով սկսած ա նուանց առջև le յօդին e դիրը, la յօդին a դիրը կը զեղ- չուին և ասոնց տեղ (') ապաթարց մը կը գրուի :

L'ami de mon père est riche. J'ai vu l'ami de notre père. Cet homme est l'ami de mon oncle. L'enfant de cet homme est malade. Cet enfant est encore jeune. L'oncle de mon ami est très-riche. Avez-vous vu l'arbre que mon père a acheté? Mon oncle a vendu cet arbre à notre père. L'homme que vous avez vu est très-pauvre. Son fils est malade. Mon ami est un homme très-riche. J'ai donné une plume à ce pauvre enfant. La tante de ce jeune homme est malade. Ce pauvre enfant a perdu son père.

Le voisin, դրացին, la voisine, դրացուհին.
 je cousin, հօրեղբորդին, la cousine, հօրեղբօր աղջիկը.
 l'ami, բարեկամը, l'amie, բարեկամուհին.
 le jardinier, պարտիզպանը, la jardinière, պարտիզպանուհին.
 l'homme, մարդը, la femme, կինը :

Cet homme est notre jardinier. Cette femme est notre jardinière. Notre voisin est très-riche. Votre voisine est une bonne femme. Avez-vous vu mon cousin? J'ai vu votre cousin et votre cousine. Votre cousin est l'ami de mon frère. Ma sœur est l'amie de votre cousine. La bonne jardinière a perdu son enfant. La voisine de mon oncle a un très-bon fils. Notre jardinier est le père de cet enfant. La fille de cette pauvre femme est malade. J'ai reçu un cadeau de ton cousin. Ma sœur a écrit une lettre à notre cousine.

Պարտիզպանին բարի մարդ մ'է : — Պարտիզպանուհինին բարի կին մ'է : — Իմ բարեկամս այս տղուն քեռին է : — Այս ծառը այս պարտիզպանէն գնեցի : — Դրացինի շատ բարի տղայ մը և շատ բարի աղջիկ մ'ունի : — Այս խեղճ մարդու տղան տեսար : — Ձեզինս այս աղքատ տղուս տուր :

Plus utile, ստիւտակար, plus utile աւելի ստիւտակար. sage իմաստուն, խելօք, plus sage աւելի խելօք. joli, jolie աղւոր, plus joli, plus jolie աւելի աղւոր. plus grand մեծագոյն, plus petit փոքրագոյն, que, քան, էն ¹ :

Le mien, la mienne, իմ.
 le tien, la tienne, քու.
 le sien, la sienne, իրենը, անորը.
 le nôtre, la nôtre, մերը.
 le vôtre, la vôtre, ձերը.
 le leur, la leur, իրենցը, անոնցը :

Դիտող. — Ածականն անուան հետ համաձայնեցնելու

¹ Բաղդատականը երեք աստիճան ունի. Հաւասարութեան որ կ'ըլլայ ածականէն առաջ aussi և յետոյ que գնելով. Il est aussi sage que vous. — Կրակութեան՝ moins ... que գնելով. Il est moins sage que vous. Եւ առաւելութեան՝ plus ... que գնելով. Il est plus sage que vous.

է միշտ: Ածականն իգական կ'ըլլայ ծայրը օ աւելցնելով
էթէ կնքին ըով չաւարտիր:

Mon canif est plus joli que le tien. Ma plume est plus grande que la tienne. Notre cheval est plus grand que le vôtre. Mon père est plus petit que le tien. Le jardin de notre oncle est plus grand que le nôtre. Cet homme est plus riche que notre père. Cet enfant est plus sage que ton petit frère. Le bureau de ma sœur est plus joli que le mien. Ce livre est plus utile que le nôtre. As-tu trouvé un livre? Ma sœur a perdu le sien. Notre tante est plus riche que la vôtre. Votre oncle a un jardin qui est très-grand, mais le nôtre est plus grand. Nous avons un livre qui est plus utile que le vôtre. J'ai donné mon canif à ton frère, il a perdu le sien. Le fils de notre jardinier a trouvé une plume dans notre jardin; il a donné la sienne à mon petit frère. Mon frère a donné sa plume à ma cousine qui a perdu la sienne.

Le chien, շունը.	le thème, հրահանգը.
le chat, կատուն.	facile, դիւրին.
la campagne, գիւղը.	difficile, դժուար.
la ville, քաղաքը.	fidèle, հաւատարիմ.
la maison, տունը.	agréable, ախորժեղ.
Andrinople, Ադրիանուպոլիս.	Ferdinand, Ֆերտինանս.
le soleil, արևը.	honnête, պարկեշտ.
la lune, լուսինը.	haut, բարձր.
arrivé, հասած.	parti, մեկնած:

Mon frère est encore jeune. Il est plus jeune que votre cousin. Cet homme est pauvre, mais ce jardinier est encore plus pauvre. Notre tante a une grande maison. Avez-vous vu la maison de notre tante? Cet enfant est plus sage que ma petite sœur. Ma cousine a un petit chat. J'ai donné mon petit chien à notre cousin. Le chien est plus fidèle que le chat. Votre voisin est pauvre, mais

il est honnête. La jardinière est une très-honnête femme. Le soleil est plus grand que la lune. La campagne est très-agréable. La campagne est plus agréable que la ville. Notre ville est plus petite que la vôtre. Mon père a un petit chien qui est très-fidèle. Cet arbre est très-haut; il est plus haut que le mien. Cette maison est très-haute; elle est plus haute que la vôtre. Ton thème est plus facile que le nôtre, mais le thème de mon cousin est très-difficile.

Այս տղւս մայրը տեսա՞ր: - Շատ աղքատ է. մեր պարտիզպանին մօրմէն աւելի աղքատ է: - Շունը տեսա՞ր. քու կինէդ աւելի մեծ է: - Հօրեղբօրորդիս ալ շուն մ'ունի որ շատ հաւատարիմ է: - Ձեր քեռին մերինէն աւելի հարուստ է: - Այս քաղաքս մեծ է: - Տուն մը գնեցինք: - Ձեր պղտիկ եղբայրը խելջք է. բայց մերինն աւելի խելջք է: - Մօրքոյր մ'ունինք որ շատ հարուստ է:

ՅՈՒՅՈՒՅՆ ԴԻՄՆՈՒՆ
Celui, celle, այդ, այն:

Իհաող. - Այս դերանունը արդէն յիշատակուած անուն մը ցուցնելու կը ծառայէ. զոր օրինակ. Le livre de Pierre est bon, celui de Paul est meilleur. - Պետրոսին գիրքն աղէկ է, բայց Պօլոսինը լաւագոյն է: Այս դերանունը հայերէն կը թարգմանուէ՛ր կամ յատկացուցնին ծայրը դիմորոշ, ը գիրն աւելցնելով, Պետրոսինը, դրացւոյնը կամ յատկացեալ անունը կրկնելով:

Ce canif est plus joli que celui de mon frère. Cette montre est plus jolie que celle de votre cousin. Cet arbre est plus haut que celui que nous avons dans notre jardin. Mon bureau est plus petit que celui de notre sœur. Votre plume est plus grande que celle de votre ami. Le chien

de notre voisin est plus fidèle que celui de notre tante. Ce thème est très-difficile. Le thème de notre cousin est plus difficile que le nôtre, mais celui de ma sœur est encore plus difficile. La voisine de mon oncle a un petit chien qui est plus fidèle que celui de votre jardinier; mais le mien est encore plus fidèle. Mon thème est plus facile que le tien et que celui de ton frère.

ՀՈՂՈՎ ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

ար.		իգ.
Joseph,	Յովսէփ.	Joséphine.
Henri,	Հանրի.	Henriette.
Jules,	Յուլիոս.	Juliette.
Renaud,	Ռընոյ.	Renette.
Jean,	Յովհաննէս.	Jeanne.
Louis,	Լուի.	Louise.
François,	Ֆրանսուա.	Françoise.

Դիտող. — Դիտէ յաջուկ անուանց զանազան կերպով իրական դառնալը:

Ժողէֆին իր դերքը կորոյս: — Հանրին զմեզնը գտա՞ր: — Շարլն հայրը բարի է: — Շարլն պարտէզը քուկինէդ աւելի պղտիկ է: — Յովսէփին բարեկամը Ադրիանուսիս մեկնեցաւ: — Հօրեղբորորդիս հասաւ: — Լուիէն նամակ մ'առինք, Բարիդ է: — Յովհաննէսն ու Ֆէրանսուան ուր տեսա՞ք: — Քուրնեա գտնուող բարեկամնուս նամակ մը գրեցինք:

Mon père est parti pour Berlin. Le fils de notre voisin s'appelle Charles, et sa fille s'appelle Louise. L'enfant de notre jardinier s'appelle Guillaume. La tante de François est arrivée; mais son père est parti pour Bruxelles.

La sœur de Louis est très-sage. Je pense à Louis et à Camille. La sœur de Louise a écrit une lettre à Emile. François a reçu cette plume d'un jeune homme qui s'appelle Jean. Henri a donné son livre à Charles, et sa plume à Joseph. Le cousin de Ferdinand est parti pour Paris. Le chien de Charles est plus fidèle que celui de François. Nous avons donné notre petit chien à Guillaume. Ce canif est à Adolphe, et cette plume est à Jean. Notre tante est à Paris. Mon cousin est à Vienne. Ce jeune homme est de Bruxelles. Notre ami est de Cologne.

Մեր պարտիզպանին տղաքը խելջք են: — Մեր հօրը գրքերն ամենակարևոր են: — Քեռույս բարեկամները շատ հարուստ են: — Վիէննա մեծ քաղաք մ'է: — Վիէննային տները շատ բարձր են: — Ֆրանսուա և Հանրի հասան: — Լուիդ և Ժողէֆին մեկնեցան: — Հանրիի քուրբերը դեռ եւրիտասարդ են: — Այս խելջք կնոջ տղաքը տեսանք: — Այս մայրը միշտ գոհ է: — Աւելի գոհ եմքան Թէ մեր դրացին որ շատ հարուստ է:

Դիտող. — Անուանն յոգնակին կը կազմուի ծայրերնին s գիրն աւելցնելով: — Յոգնակի անուանց հետ les յօդք գործածելու է:

Le père, հայրը.	Les pères, հարբք.
la mère, մայրը.	les mères, մարբք.
l'enfant, տղան.	les enfants, տղաքը.
l'homme, մարդը.	les hommes, մարդիկը.
la fleur, ծաղիկը.	content, գոհ.
la pomme, խնձորը.	sont, են.
la poire, սանձը.	aime, կը սիրէ.

la cerise, *կեռասը*.

toujours, *միշտ*.

souvent, *սակալ* :

Les pères sont bons, et les mères sont aussi bonnes. Les livres de mon oncle sont utiles. Les plumes de ma sœur sont petites. Les enfants de cet homme sont très-sages. Les sœurs de mon ami sont bonnes. Avez-vous vu les livres de mon cousin? Nous avons trouvé les livres et les plumes de notre frère. La mère de Charles aime les fleurs et les enfants. Les amis de Ferdinand sont arrivés. Les frères de mon voisin sont partis pour Vienne. Cette maison est haute. Les maisons de cette ville sont très-hautes. Les arbres de notre jardin sont plus hauts que ceux de votre jardin. Les enfants de notre jardinier sont encore très-jeunes. Les thèmes de ma cousine sont faciles; mais ceux de mon frère sont très-difficiles. Ta sœur est contente. Les filles de notre voisin sont toujours contentes. Les pauvres sont souvent plus contents que les riches.

Ո՛ւր էիք այս առտու: - Քեռւոյս տունն էի որ Յրանք-
 Ֆորդէն հասաւ: - Եղբայրս ու ես ձեր հօրը տունն էինք: -
 Մօրքուրնիդ արդէն մեկնած էր: - Ո՛ւր էիք հիմայ: - Տէր
 Մապիին տունն էինք որ շատ նազելի աղջիկներ ունի: -
 Այս աղջկունք միշտ պարկեշտ ու առաքինի էին: - Տէր Մօլ
 Ժամանակաւ հարուստ էր, բայց հիմայ աղքատ է: - Ժա-
 մանակաւ Թշուառ էինք, բայց հիմայ երջանիկ ենք: - Ձեզմէ
 երջանիկ ենք: - Ի՞նչք մեր պարտեզն էիք, մեր հայրն ալ
 ձերը: - Ո՛ւր էր քոյրդ: - Քեռւոյդ էր: - Մօրքոյրդ Թը-
 շուառ է, վասն զի իւր ամէն աղաքը կորոյս:

Un, une, *մէկ*.

quinze, *տասնըհինգ*.

deux, *երկու*.

seize, *տասնըվեց*.

trois, *երեք*.

dix-sept, *տասնըեօթը*.

quatre, *չորս*.

dix-huit, *տասնըութ*.

cinq, *հինգ*.

dix-neuf, *տասնըինը*.

six, *վեց*.

vingt, *քսան*.

sept, *եօթը*.

la chambre, *սենեակը*.

huit, *ութ*.

la table, *սեղանը*.

neuf, *ինը*.

la chaise, *աթոռը*.

dix, *տասը*.

l'an, *տարին*.

onze, *տասնևմէկ*.

le mois, *ամիսը*.

douze, *տասներկու*.

la semaine, *շաբաթը*.

treize, *տասներեք*.

le jour, *օրը*.

quatorze, *տասնըչորս*.

il y a, *կայ է*:

Dans notre maison il y a quatorze chambres. Dans cette chambre il y a deux tables et douze chaises. Notre voisin a cinq enfants; trois fils et deux filles. Dans notre jardin il y a vingt grands arbres. Dans la maison de notre jardinier il y a cinq chats et trois chiens. Nous avons un chat et deux chiens. L'an a douze mois; la semaine a sept jours. J'ai reçu de mon père quatre pommes et deux poires. Mon oncle a donné à ma sœur un joli canif et vingt plumes.

Մեր հայրն երեք զմեզն ունի: - Բարեկամս հինգ քոյր
 ունի: - Այս կինը եօթը աղայ ունի: - Վեց աթոռ գնեցի: -
 Այս մարդս չորս մանչ և երկու աղջիկ ունի որ շատ հան-
 դարտ են: - Բարեկամս մէկ զմեզն և ութ գրիչ ունի:

Տղաքս շատ հիւանդ են: - Բարեկամներս շատ տխուր են: - Տեսայ ծաղկըներդ: - Տեսա՞րդ գրքերս: - Չէ՛ր եղբարց նամակ մը գրեցի: - Բարի՛ւ եղող հօրեղբօրս որդիէն նամակ մ'ընդունեցայ: - Պարտիզպանը ձեր ծաղկըները ու իմիններս սուգեց: - Ի՞մ գրչերս ու քուկիններդ աս խեղճ աղուն տուի: - Հայրս քու շներդ ու իմիններս ծախեց: - Քոյրս ժամացրոյցները կորցոյս:

Ce chien, այս շունը. ces chiens, այս շները.
 cet arbre, այդ ծառը. ces arbres, այդ ծառերը.
 cette table, այն սեղանը. ces tables, այն սեղանները.
 un écu, սկուտ մը. sur, վրան.
 avec, հետը, (գործիականի հօլովանիչ):

Ces jardins et ces maisons sont à ma tante. Ces pommes et ces poires sont à mes sœurs. Ces arbres sont hauts. Ces enfants sont très-sages; ils ont une bonne mère. Où avez-vous acheté ces plumes? Nous avons trouvé ces livres sur cette table. Ma tante a donné deux écus à ces pauvres enfants. Ils sont arrivés avec ce jeune homme. Ces cerises sont pour vos frères. Avez-vous vu mes fils et mes filles? Ces deux hommes sont frères. Ces deux enfants sont sœurs. J'ai acheté ces tables et ces chaises pour ma fille. Ces petits arbres sont à notre voisin. Ces deux grandes maisons sont à notre oncle. J'ai trouvé ces fleurs dans votre jardin. Ces enfants sont tristes; la mère de ces enfants est très-malade. Vos fils sont plus sages que les miens, mais mes filles sont plus sages que les vôtres. J'ai reçu ces pommes de notre jardinier et ces poires de notre jardinière.

Այս գրչերս աղէկ են: - Այս ծառերս բարձր են: - Այս գրքերս բարեկամաց տուի: - Ուրգեցի՛ր այս ծաղիկները: - Այս աղաս գրացուցնէն աւելի խելօք է: - Այս գլըքերս իմիններէս աւելի օգտակար են: - Այս խնձորները և այս տանձերն եղբօրս են: - Այս ծառերը գնեցինք: - Այս խեղճ կինը եօթը տղայ ունի՛ երեքը մանչ, չորսը աղջիկ: - Այս աղաքներէն այս կեռասներն աւելիք:

Tout, toute, ամէն, բոլոր.
 tout le monde, բոլոր աշխարհ, ամէն մարդ.
 toute la ville, բոլոր քաղաքը.
 tous, toutes, ամէնքը.
 tous les hommes, ամէն մարդիկ.
 toutes les femmes, ամէն կանայք.
 la terre, երկիրը.
 la nuit, գիշերը.
 la prairie, մարդագետինը.
 Dieu, Աստուած. créé, ստեղծած, ստեղծուած.
 pleuré, լացած. envoyé, խրկած, խրկուած:

Tout իբրև ածական երբեք վրան չառներ իր գոյականին յօդը. իբրև գոյական կրնայ յօդով ալ գործածուիլ: - Դիտէ այս բառիս յոգնակիւն զարտուղի կազմութիւնը:

J'aime tous les hommes. Tous mes amis sont partis pour la campagne. Tous ces jardins et toutes ces prairies sont à ma tante. Cette femme a perdu tous ses enfants. J'ai perdu tous mes livres et toutes mes plumes. Notre jardinier a perdu sa bonne mère; il a pleuré toute la nuit. Dieu a créé toute la terre. Avez-vous arrosé tous ces petits arbres et toutes ces fleurs? Le jardinier a arrosé tout le jardin. Tous ces thèmes sont faciles. Mon cousin

a prêté tous ses livres à Henri. Louise a perdu toutes ses plumes. Avez-vous écrit toutes ces lettres ? Ma tante a envoyé trois écus à cette pauvre femme. Elle a donné toutes ces pommes et toutes ces poires à ces enfants. Nous avons acheté toutes ces cerises.

41

Հայրս բոլոր իւր շները ծախեց : — Մեր ամէն պարտեզները ծախեցինք : — Բոլոր բարեկամներս կորուսի : — Բոլոր այս գրքերս մեր գրացւոյն էն : — Բոլոր այս սղաքը կը սիրեմ : — Ամէնօր Լուին և Շարլը կը մոռնեմ : — Ո՞ւր գնեցիք այս զմէլինս : — Բոլոր տունը տեսայ : — Ամէն նամակիդ հասան : — Շարլ իւր բոլոր բարեկամներովը գնաց : — Այս ամէն խնձորները մեր գրացւոյն պարտիզին մէջը գտանք :

42

La mère, մայրը . l' enfant, տղան .
de la mère, մօրը , մօրմէն , de l' enfant, տղուն , տղէն .
à la mère, մօրը , մօրմէն , à l' enfant, տղուն .
l' argent, արծաթը . le roi, Թագաւորը .
la reine, Թագուհին :

La mère de la reine est bonne. Mon père a reçu un cadeau de la reine. J' ai prêté mon canif à l' ami de ton frère. Nous avons reçu un petit chien de la mère de cet enfant. Votre oncle a écrit une lettre à la sœur de notre voisin. Le roi a envoyé un cheval à la reine. J' ai reçu toutes ces fleurs de la jardinière. Les enfants de la jardinière sont malades. Je pense à l' amie de notre sœur. Henri a donné son argent à l' enfant de cette pauvre femme. Le chien est utile à l' homme. Ce jardin est à l' oncle de mon ami. Ces prairies sont à la tante de ce jeune homme. Nous avons vendu notre cheval à l' ami de notre voisin.

43

Դիտող : — De և à հորվանիչ նախդրները , le և les յօդերուն հետ միանալով du, au, des, aux կ'ըլլան , ուստի de le père ըսելու տեղ , du père, à le pèreի տեղ' au père, de les frèresի տեղ' des frères, à les frèresի տեղ' aux frères կ'ըսուի :

Le roi, արքայն . le bonheur, երջանկուծիւնը .
du roi, արքային , արքայէն . le malheur, Թշուառուծիւնը .
au roi, արքային . court, courte, կարճ .
le peuple, Ժողովուրդը . la vie, կեանք .
la partie, մասը , բաժինը :

Le roi est le père du peuple. Un bon roi aime son peuple. Le frère du roi est arrivé. Avez-vous vu le jardin du roi ? La vie de l' homme est courte. Dieu a donné la vie à l' homme. Le jour est une partie de la semaine. La semaine est une partie du mois. La terre est une partie du monde. Le chien est l' ami de l' homme. Ton père est l' ami du mien. Les enfants du jardinier sont très-sages. J' ai donné un petit chien au fils de la jardinière. As-tu reçu ce canif du jardinier ? Ce cheval est au voisin de mon oncle. Ces fleurs sont au jardinier du roi. Mon cousin a vendu sa maison au frère de notre voisin. Ma sœur a donné tout son argent à l' enfant de cette femme. Mon cousin pense toujours au cheval qu' il a reçu de la mère du roi. Les bons rois sont le bonheur du peuple. Je pense toujours au malheur de mon ami.

44

Les arbres, ծառերը .
des arbres, ծառերուն , ըէն .
aux arbres, ծառերուն :

Dieu a donné la vie aux hommes. Les bons rois sont le bonheur des peuples. Les chiens sont amis des hommes. Ces arbres sont aux fils du jardinier. J'ai donné mes livres aux filles de cette pauvre femme. Le cheval est utile aux hommes. Les enfants des pauvres sont souvent plus contents que les enfants des riches. Nous avons reçu toutes ces fleurs des fils du jardinier. Ma sœur a reçu ces lettres des amies de Louise. Nous avons écrit aux amis de notre cousin. Je pense toujours aux sœurs de la reine. Ma mère a donné huit écus aux pauvres. La reine a envoyé vingt écus aux enfants de la jardinière.

43

Արքային եղբայրը հիւանդ է: - Թագուհւոյն քոյրը շատ պղտիկ է: - Ծաղիկներ պարտիզպանին տղուն տուի: - Արքայն Թագուհւոյն ձի մը խրկեց: - Նամակ մը գրեց իբր մեր գրացւոյն եղբօրը: - Միշտ ձեր եղբօրը բարեկամին կը մտածեմ: - Այս տունս ձեր բարեկամին քեռւոյն է: - Ձեր գրացուհւոյն տղաքը կը սիրեմ: - Ձեր քուրերն աղքատին սկուտ մը տուին: - Աղքատաց տղաք ընդհանրապէս շատ գոհ են: - Ստակնիս այս աղքատ մարդուն տղոց տուինք:

ՀՈՒՆՎՍՅՈՅՑ ՊՍԿԿԵՐ

կգ. ար.

Ուղ. և հայց. Le jardin, պարտէզը.
Սեռ. և բաց. du jardin.
Տրակ. au jardin.

յոգ. ար.

Ուղ. և հայց. Les jardins, պարտէզները.
Սեռ. և բաց. des jardins.
Տրակ. aux jardins.

կգ. իգ.

Ուղ. և հայց. La maison, տունը.
Սեռ. և բաց. de la maison.
Տրակ. à la maison.

յոգ. իգ.

Ուղ. և հայց. Les maisons, տները.
Սեռ. և բաց. des maisons.
Տրակ. aux maisons.

Ձայնաւորով կամ անձայն եով սկսեալ ար. և իգ. հօլովուսն:

կգ.

Ուղ. և հայց. L' école, դպրոցը.
Սեռ. և բաց. de l' école.
Տրակ. à l' école.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Les écoles, դպրոցները.
Սեռ. և բաց. des écoles.
Տրակ. aux écoles.

Un Թուականէն ետքն եկող անուան մը հօլովուսն:

կգ.

Ուղ. և հայց. Un arbre, ծառ մը.
Սեռ. և բաց. d' un arbre,
Տրակ. à un arbre.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Des arbres, ծառեր.
Սեռ. և բաց. d' arbres.
Տրակ. à des arbres.

Ածականէ մը ետքը եկող անուան հօլովուսն:

ևզ.

Ուղ. և հայց. Le bon élève, բարի աշակերտ.
 Սեռ. և բաց. du bon élève.
 Տրակ. au bon élève.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Les bons élèves.
 Սեռ. և բաց. des bons élèves.
 Տրակ. aux bons élèves.

Ստացական կամ ցուցական ածականով անուն մը
 հոլովումն:

ևզ.

Ուղ. և հայց. Mon frère, եղբայրս.
 Սեռ. և բաց. de mon frère.
 Տրակ. à mon frère.

յոգ.

Ուղ. և հայց. Ces frères, այս եղբարքս.
 Սեռ. և բաց. de ces frères.
 Տրակ. à ces frères.

Յատուկ անուննց հոլովումն:

Haïg.
 de Haïg.
 à Haïg.

46

Peu, քիչ. }
 beaucoup, շատ. } de ով
 plus, աւելի. } խնդիր կ'աւնուն
 assez, բաւական. }

Peu d'argent, քիչ արծաթ.
 beaucoup de viande, շատ միս.
 plus de pommes, աւելի խնձոր.
 assez de pain, բաւական հաց.
 L'eau, ջուրը. bu, խմած, խմուած.
 la limonade, շերտաջուրը. donnez, տուէք.
 mangé, կերուած, կերած. moi, ես, ինձ:

Le roi a beaucoup d'argent. Mon ami a plus d'argent que moi. Avez-vous beaucoup de pain? Donnez-moi un peu de pain. J'ai assez de pain. As-tu assez de viande? Nous avons peu de pommes. Notre roi a beaucoup de soldats. Nous avons mangé peu de cerises. Mes sœurs ont acheté beaucoup de poires. Donnez cet argent à cette pauvre femme. Donnez un peu de pain à ce pauvre. Cet homme a beaucoup de fleurs dans son jardin. Mon frère a plus de livres que le tien, mais le tien a plus de plumes que le mien. Le roi est un bon père, il a donné beaucoup d'argent aux pauvres. Cet homme a peu d'amis, mais il a beaucoup de chiens et de chats. Cette mère a beaucoup d'enfants. Henri a vu plus de villes que nous.

47

Tant, autant, այնչափ. }
 trop, չափազանց. } de ով
 combien, որչափ. }
 moins, նուազ. } խնդիր կ'աւնուն.
 marché, քալած. }

Le fromage, պանիր. la moutarde, մանանուխ.
 le sel, աղ. fatigué, յոգնած.
 le poivre, պղպեղ. l'orgeat, կաթնեակը:

Mon père a autant de livres que vous. Vous avez moins de plumes que moi. Cet enfant a trop de pain. Don-

nez-moi un peu de fromage. Avez-vous assez de sel et de poivre ? J'ai donné un peu de moutarde à Henri. Il a bu trop de limonade. Combien d'enfants avez-vous ? J'ai six enfants: quatre fils et deux filles. Notre voisin a moins d'enfants que vous; il a deux fils et une fille. Il y a beaucoup d'arbres dans son jardin. Les hommes qui sont contents, sont riches. Peu d'hommes sont contents. Le pauvre a peu d'amis. As-tu autant d'argent que nous ? J'ai moins d'argent que vous, mais j'ai plus de livres que vous. Donnez au fils de la jardinière le canif que vous avez reçu de moi; il a perdu le sien. Mon frère a tant marché qu'il est très-fatigué.

Le morceau, կտորը, պատառը.	
le mouchoir, Թաշկինակը.	
une douzaine, երկվեցեակ մը.	
une corbeille, զամբիււղ մը, կողով մը.	
le verre, բաժակը.	la toile, կտաւը.
la bouteille, շէշը.	le gant, ձեռնոցը.
la livre, լիպրէ.	le bas, գուլպան.
le quintal, կենդինարը.	le soulier, կօշիկը.
le mètre, մետրը.	la botte, մուճակը.
une paire, զոյգ մը.	la chemise, շապիկը.
demie, կէս.	la cravate, վընոցը.
le crayon, մատիտը.	l' encre, մեղանը.
le thé, չայը.	la tasse, բաժակը, գաւաթը:

Ma mère a envoyé à ma cousine trois paires de gants, six paires de bas, deux douzaines de chemises et une corbeille de cerises. Dans ce coffre il y a dix aunes de toile, quatre mouchoirs et une demi-douzaine de cravates. J'ai reçu de mon père un livre, une montre, un canif, six plumes, trois crayons et deux écus. Mon père a acheté deux paires de souliers et une paire de bottes.

Nous avons envoyé à l'ami de notre oncle vingt livres de sucre, un demi quintal de café et douze bouteilles d'orgeat. Donnez-moi un morceau de viande, et un peu de moutarde. Ma tante a acheté une grande table et une demi-douzaine de chaises. J'ai bu un verre d'eau et j'ai mangé un morceau de fromage. Cette tasse de thé est pour mon cousin, et ce morceau de sucre est pour ma sœur. Nous avons donné au fils de notre voisine six plumes, deux crayons et un peu d'encre; il a écrit une lettre à son oncle qui est à Francfort.

Մեր պարտիզպանը շատ հաւեր ունի: - Հայրս ձեր պարտիզպանէն աւելի ունի: - Այս մարդս շատ դրամ ունի: - Շատ հարուստ է: - Այս մարդէս նուազ ստակ ունիք: - Մենք ձեզի չափ դրբեր ունինք: - Քանի՞ գիրք ունիս: - Քիչ գիրք ունիմ, բայց շատ բարեկամ ունիմ: - Ինչ ծի գաւաթ մը ըտեր տուէք: - Քիչ մը միս տուէք պարտիզպանին որդւոյն: - Քոյրս լիպրէ մը կեռաս և լիպրէ մը խնձոր առաւ: - Այս զոյգ մը կօշիկն ինձ համար է, և այս երկվեցեակ շապիկը Պետրոսին համար:

Գիտող. - Eau, eu վերջաւորեալ բառերուն յօգնակին կը կազմուի ծայրը x աւելցնելով:

Le cadeau, պարգևը.	les cadeaux, պարգևները.
l' oiseau, Թռչունը.	les oiseaux, Թռչունները.
le jeu, խաղը.	les jeux, խաղերը.
le couteau, դանակը.	le feu, կրակը.
le château, գլեակը.	le moineau, ճինջուկը.
le vaisseau, նաւը.	le troupeau, հօտը:

Ma sœur aime les oiseaux; elle a beaucoup d'oiseaux. Le feu et l'eau sont utiles à l'homme. Cet homme

des souliers et des bottes. Le menuisier fait des tables et des chaises. Chez le libraire on trouve des livres, des plumes, du papier, de l'encre, des canifs et des crayons. Cet homme vend des chevaux et des chiens. Dans ce coffre il y a des gants, des bas, des mouchoirs, des cravates et de la toile. Donnez-moi, s'il vous plaît, du sel et du poivre. Avez-vous de la moutarde? Nous avons acheté des tasses, des verres, des bouteilles et des couteaux.

Իհտող: - Երբ քանակութիւն որոշուած չէ՛ շատ անգամ անունը հայերէնի մէջ եղակի կը մնայ, ինչպէս՝ Այս մարդը Գրիչ, Մատիա կը ծախէ: Այսպիսի պարագաներու մէջ ֆրանսերէնը յոգնակի կը խնդրէ. Cet homme vend des plumes et des crayons.

33

- La toile, կերպասը, կտաւը. le menuisier, ատաղձագործը.
- le rôti, կտրված միսը. la salade, աղցանը.
- le fruit, պտուղը. le vinaigre, քացախը.
- le lait, կաթը. l'huile, իւղը.
- le chocolat, չոքոլատը. la farine, պղււրը.
- la soupe, ապուրը. les légumes, բանջարեղէնք.
- voici, ահա, (հոս, այս). voilà, ահա, (հոս, այդ).
- le coffre, արկղ. le tigre, վագրը:

Voici du pain et de l'eau, du café et du chocolat, du sucre et du lait. Nous avons mangé de la soupe, de la viande, des légumes et du fruit. Donnez-moi, s'il vous plaît, du vinaigre et de l'huile. Voilà une bouteille de vinaigre et voilà aussi du poivre et de la moutarde. J'aime le poivre et le sel. Dans cette corbeille il y a des fleurs et des fruits. Nous avons des jardins et des prairies. Mon frère a des livres et des amis. Notre cordonnier a des enfants très-sages. Mes sœurs ont mangé du fromage, du rôti et de la salade. Le jardinier a donné des cerises à Henriette. Ma mère a acheté de la farine

et du lait chez notre voisin. J'ai acheté ce papier et cette encre chez le libraire. Il y a dans cette ville des marchands qui sont très-riches. Mon huile est bonne, mais la vôtre est mauvaise. Mon écritoire est très-grande.

Իհտող. - Չայնաւորով կամ անձայն հով սկսեալ է. գական բառից առջև ma, ta, saի տեղ լեզուին քաղցրութեան համար mon, ton, son կը գործածուին:

36

Կօչկակարը քրոջս համար զոյգ մը կօշիկ և ինծի համար երկու զոյգ մուշակ ըրաւ: - Պարտիզպաննիս ծաղիկ ու հաւ կը ծախէ: - Այս քաղաքս քիչ տուն ունի: - Թագաւորը զօրավարներ՝ զօրք՝ նաւեր ու դրամ ունի: - Եղբայրնիդ շատ թուչուն ունի: - Քիչ մը հաց ու շիշ մը գինի տուէք Կիյովն: - Այս պարտիզպանս կողով մը կեռաս գնեցի: - Ահա պտուղ՝ իւղ ու քացախ: - Իրամ կորուսիք: - Հօրեղբօս ատաղձագործէն զոյգ մը աթուռ գնեցինք: - Այս վաճառականնիս քով գանակ ու զմէքն կը գանուի:

37

ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՐԱԴՐԱԿԱՆ

- Plus grand, աւելի մեծ. L'Amérique, Ամերիկան.
- le plus grand, ամենէն մեծը. l'Europe, Եւրոպան.
- plus riche, աւելի հարուստ. la montagne, լեռը.
- le plus riche, ամենէն հարուստը. le fer, երկաթը.
- moindre, նուազ. fort, ուժով.
- le moindre, ամենէն նուազը. appliqué, աշխատասէր.
- meilleur, լաւագոյն. aimable, սիրելի.
- le meilleur, ամենէն լաւը. c' est, այս է.
- pire, pis, յուեգոյն. ce sont, ասոնք են.
- le pire, յուեգոյնը. mieux, լաւագոյն:

Cet oiseau est petit, il est plus petit que le mien; c'est le plus petit de tous les oiseaux. Le lion est fort; il est plus fort que le tigre, c'est le plus fort de tous les animaux. Voilà une grande maison; elle est plus grande que la nôtre; c'est la plus grande de la ville. Cette jeune fille est très-aimable; elle est plus aimable que sa sœur. Ce menuisier est un honnête homme; il a un fils qui est un peu plus jeune que Henri. Charles est plus appliqué que son frère, il est le plus appliqué de tous mes enfants. Louise est plus sage que Marie; elle est la plus sage de toutes. François a autant d'amis que vous; mais les vôtres sont moins riches que les siens. Notre voisin est l'homme le plus aimable du monde. Le fer est le plus utile des métaux. L'Europe est la plus petite partie du monde, et l'Amérique la plus grande. Le Mont Blanc est la plus haute montagne de l'Europe. Les chiens sont les plus fidèles de tous les animaux. Le marchand qui a acheté cette grande maison est un des plus riches de la ville. Ces thèmes sont difficiles, sont des thèmes très-utiles. Ce couteau est bon; le mien est meilleur, mais celui de mon père est le meilleur.

Եւրոպան Ամերիկայէն պղտիկ է: - Երկաթն արծաթէն օգտակար է: - Հանրի Շարլէն աւելի մեծ է, բայց Կիլյոմ ամենէն մեծն է: - Տրանսուա իւր եղբարց կրտսելադոյնն է: - Լուիզ քերցս ամենէն մատաղն է: - Այս մարդս հարուստ է, բայց այս կօշկարարս քաղքին աղքատագոյնն է: - Իմ աթոռս մեծ է, աթոռներուս ամենէն մեծն է: - Իմ ստորը քուկինէդ աւելի գեղեցիկ է: - Մեր աղայք ձեռիններէն աւելի հանդարտ են. ամենէն հանդարտներն են:

Celui, celle, սա. ceux, celles, անոնք.
celui-ci, celle-ci, այս. ceux-ci, celles-ci, ասոնք.

celui-là, celle-là, այդ. ceux-là, celles-là, ասոնք.
cet homme-ci, այս մարդը. cette femme-ci, այս կինս.
ces hommes-là, այդ մարդիկը. ces femmes-là, այդ կանայք:

Le chien du jardinier est plus fidèle que celui de notre voisin. Ma fille est plus appliquée que celle du libraire. Vos gants sont plus jolis que ceux de ma mère. Nous avons perdu nos livres et ceux de notre cousin. Voilà tes bottes et celles de ton frère. Où sont mes lettres et celles de ma cousine? Je pense à mes amis et à ceux de mon cousin. C'est ma cravate et celle de mon ami. Ce sont mes bas et ceux de mon frère. Cet homme-ci est plus fort que celui-là. Cette table-ci est plus haute que celle-là. Je parle de ce jardin-ci et de celui-là, de cette maison-ci et de celle-là. Je pense à cet enfant-ci et à celui-là. Ces habits-ci sont plus jolis que ceux-là. Ces enfants-là sont plus appliqués que ceux-ci. Ces pommes-là sont meilleures que celles-ci. Ce cheval-ci est plus petit que celui-là, mais celui-ci est plus fort. Celui-ci est riche, celui-là est pauvre.

Կորուսի իմ գրիչս և եղբորս: - Ժամացոյցդ դատայ: - Իմ կօշիկներս եղբորս կօշիկներէն աւելի փոքր են, բայց քուկիններդ ամենէն փոքր են: - Մայրս մեր պարտիզպանին աղաքը կը սիրէ: - Առինք ձեր քրոջը նամակներն և ձերինները: - Այս թուշուրը մեր պարտիզին մէջ տեսածնէս աւելի գեղեցիկ է: - Այս գիրքս ասկէ աւելի օգտակար է: - Ատ տունը ասկէ աւելի բարձր է: - Այս աղջիկը միւսէն աւելի սիրելի է: - Այս վաճառականս ատոնցմէ աւելի հարուստ է: - Իմ գիւղքս քուկինէդ լաւ է, բայց հօրեղբորուդ գոյնս ամենէն լաւն է:

Leur cheval, իրենց ձին. leurs enfants, իրենց աղաքը:

Ma sœur a perdu ses plumes et son crayon. Ta cousine a trouvé ses bas et ses gants. Nos frères ont vendu leur jardin et leur maison. Nos frères ont vendu leur cheval et leur chien. Les fils de mon voisin ont perdu leurs livres et leurs plumes. Ma tante est dans son jardin. Mes amis sont dans leur jardin. La jardinière a reçu des lettres de son fils. Mes cousins ont reçu des cadeaux de leur père. Notre voisin a envoyé cinq écus à sa fille. Ces enfants ont fait un joli cadeau à leur oncle, ils ont écrit une lettre à leur tante qui est à Paris. Ma fille pense toujours à ses amies qui sont à Berlin. Les soldats ont perdu leurs généraux. Henri et Jean ont perdu leur mère; ils sont très-tristes.

62

Քոյրս իւր աղաքը կորոյս: - Մօրքոյրս Քրիստինա գըւնուող քեռւոյն նամակ մը գրեց: - Բարեկամքս ալ էղբայրնին կորուսին: - Մեր գրացուհին մօրը հէտ մեկնեցաւ: - Հօրեղբորորդիքս իրենց հօրը հէտ հասան: - Այս աղաք իրենց գրքերը կորուսին: - Շարլ և Կիյովճնեքնին ծախեցին:

63

Դիտող: - Կոստական Թուականք կը կազմուին բացարձակ Թուական անձանաց ծայրը ième աւելցընելով՝ բաց ՚ի առաջին և երկրորդ Թուէն:

Le premier, առաջինը.	Chrétien, Քրիստոնեայ.
le second, երկրորդը.	musulman, սաճիկ.
le troisième, երրորդը.	méchant, չար, ստահակ.
le dernier, վերջինը.	modeste, համեստ:

Ce jeune homme est très-appliqué, il est le premier de la classe; Charles est le second; le modeste Henri est le troisième; Jean est le quatrième; le bon Guilla-

me est le cinquième; Chrétien est le sixième, le petit Godefroi est le huitième; François est le neuvième; Ernest est dixième; le méchant Édouard est le onzième; Gustave est le douzième; Adolphe est le treizième; Georges est le quinzisième; Louis est le dernier. Deux est la cinquième partie de dix. Cinq est la quatrième partie de vingt. Un jour est la septième partie d'une semaine.

64

Հուիշ դասուն առաջինն է: - Մասի երկրորդն է: - Բարի ժողէֆին երրորդն է: - Հանրի չորրորդն է: - Համեստ Ծրանսուան իններորդն է: - Էմիլի հնգետասաներորդն է: - Ստահակ Քարոլինը յետինն է: - Շաբաթն ամսուն մէկ քառորդն է. և մէկ ամիսը տարուան երկուսասաներորդ մասն է:

65

Qui, որ.	le médecin, բժիշկը.
de qui, որուն, որմէ.	le domestique, ծաւան.
à qui, որու.	la servante, աղախինը.
que, զոր.	ici, հոս.
pour qui, որու համար.	là, հոս:

Դիտող. - Յարաբերական գերանունը ինքնին ոչ սեռ, ոչ թիւ և ոչ դէմք ունենալով, իր յարաբերելոյն սեռը՝ թիւն ու դէմքը կ'առնէ:

Դիտող. - Այս գերանունան միայն ուղղականն ու հայցականը անձանց և իրաց համար առ հասարակ կրնայ գործածուիլ. նախգրիւ հօրովները անձանց միայն սեփական են:

Qui est là? C'est le médecin; c'est la servante; c'est moi. Qui est cet homme-là? C'est le domestique; c'est le fils du jardinier. Qui sont ces enfants-là? Ce sont les enfants du médecin; ce sont les filles de la servante. De qui avez-vous reçu ces cadeaux? Du fils de notre voi-

sine. A qui est ce cadeau? C'est celui de mon frère. A qui est cette montre? C'est à ma sœur. A qui sont ces gants? Ce sont à ma cousine. A qui sont ces bottes? Ce sont celles de mon cousin. Voici ton livre; celui-là est le mien. Voilà ta cravate; celle-ci est la mienne. Voilà tes chemises; celles-ci sont les miennes. A qui avez-vous donné la corbeille? A la servante. A qui avez-vous écrit? A l'oncle de mon ami. Où est votre frère? Il est ici dans sa chambre. Chez qui avez-vous acheté ces crayons? Chez le libraire. Pour qui sont ces oiseaux? Pour mon frère.

66

Ո՞վ կայ հոտ: - Կօշիակարն է: - Հանրին է: - Ո՞վ է աս կինը: - Բժշկին աղախինն է: - Ո՞վ էն աս աղջկունք: - Վաճառականին աղջկունքն էն: - Լուսինն ու Հանրիէդն էն: - Որո՞ւ փոխ սուէք զմեքննիր: - Իմն Շարլին փոխ սուէի: - Քոյրս իրենը սպասաւորին փոխ սոււաւ: - Ո՞ւմ է այս շուհը: - Մեր գրացւոյնն է: - Ո՞ւմ է այս ծաղիկը: - Քրքոյն է: - Որո՞ւ էն այս նամակները: - Մեր մօրքրոջն էն: - Որո՞ւ համար էն այս գրքերը: - Իմ երկու սրգւոցս համար էն Կիլովնն և Ժողէֆին համար:

67

Monsieur, տէր.	messieurs, տեարք.
madame, տիկին.	mesdames, տիկնայք.
mademoiselle, օրիորդ.	mesdemoiselles, օրիորդք.
ce monsieur, այս տէրը.	ces messieurs, այս տեարք.
cette dame, այս տիկինը.	ces dames, այս տիկնայք.
cette demoiselle, այս օրիորդը.	ces demoiselles, այս օրիորդք.
bien, աղէկ.	la bonté, բարութիւնը.
le bien, բարին.	dites, ըսէք:

Միտող. - Bien, մակբայ է և բայի հետ կը գործածուի, bon ածական է: Vous dites bien, աղէկ կ'ըսէք: - Voilà un bon livre, ահա աղէկ գիրք մը:

Monsieur Mably est un honnête homme; il a une très-bonne femme, et ses enfants sont très-sages. Madame Mably est une femme très-modeste; elle aime ses enfants, et elle fait du bien aux pauvres. Mademoiselle Ninon est très-aimable, elle a beaucoup de bonté pour moi; elle fait souvent des cadeaux à mes enfants. J'ai vu Messieurs Moll; ils sont arrivés cette semaine; mais ils sont très-tristes, ils ont perdu leur mère. Avez-vous aussi vu les demoiselles B. qui sont arrivées avec leur père? J'ai trouvé le père chez Monsieur Nollet, mais les demoiselles sont malades. Qui est ce monsieur-là? C'est un médecin; c'est celui que vous avez vu chez moi. Mais dites-moi, quelle est cette dame-là? C'est la cousine de Monsieur Mably; c'est la sœur de madame Ninon. A qui sont ces chevaux? Ce sont ceux de Messieurs Moll. A qui avez-vous écrit? J'ai écrit à monsieur S. qui est à Vienne, et à madame N. qui est à Bruxelles.

68

Պարոն Մոլլը տեսա՞ք: - Շատ հարուստ և շատ զորաւոր է: - Այս շարաթուս Քոյրնիս մեկնեցաւ: - Տեսա՞ք Պ. Մոլլը քոյրերը: - Անոնք դեռ երիտասարդ էն, բայց շատ սիրելի էն: - Որո՞ւ է այս շուհը: - Իմն է. Հանրիէն առածս է:

69

Je suis, եմ.	nous sommes, ենք.
tu es, ես.	vous êtes, էք.
il est, է.	ils sont, են.
le matin, առաւօտը.	la visite, այցելութիւնը.
la raison, իրաւունքը.	le tort, յանցանքը.

la famille, ընտանեկը. parce que, լատն զի.
 venu, եկած. déjà, արդէն.

le château, գղեակը:

Où est ton frère? Est-il ici? Il est malade, il est dans sa chambre. Je suis arrivé ce matin. Avec qui es-tu venu? Je suis venu avec madame R. qui est aussi malade. As-tu déjà fait une visite à monsieur Mably? J'ai déjà fait une visite à toute la famille. J'ai beaucoup de livres et d'amis, je suis très-content. Celui qui est content est riche. Nous sommes riches, parce que nous sommes toujours contents. Vous avez raison et ma sœur a tort. Vous êtes encore jeune, mais vous êtes plus sage qu'elle. Ces demoiselles-là sont très-aimables; elles ont un oncle qui est très-riche; il a acheté ce grand château-là, tous ces jardins et toutes ces prairies.

Գու իմ բարեկամն էս և էս քուկդ: — Ես աղքատ եմ և դու հարուստ էս: — Եղբայրս քու բարեկամ Պ. Մողիդ հետ այս առտու Պրիւսերէն եկաւ: — Քոյրդ մեկնեցաւ: — Որո՞ւ հետ մեկնեցաւ: — Հօրքրօջը ու Օրիորդ Ն. ին հետ: — Տեսաք Տիկին Պ. ն: — Աշխարհիս լաւագոյն կ'ինն է: — Ես աղէկութիւններ ըրած է հօրս: — Եղբօրս երկվեցեակ մը Թաշկինակ և քրօջս զոյգ մը ձեռնոց առաւ: Մենք աղքատ ենք, բայց դո՛ւ ենք: — Ի՞նչ սասկ ունիք, բայց աշխատասէր էք: — Գո՛հ և աշխատասէր եղողները միշտ գրամ ու բարեկամ ունին:

ԱՆԿԱՏԱՐԻ ԳՈՐԾԱՅԻՌԻՒՄԻ

J'étais, էի. heureux, heureuse, երջանիկ.
 tu étais, էիր. malheureux, malheureuse, Թշուառ.
 il était, էր. paresseux, ծոյլ:

nous étions, էինք. autrefois, ատենով, Ժամանակաւ.
 vous étiez, էիք. à présent, հիմայ.
 ils étaient, էին. ordinairement, ընդհանրապէս, սովորաբար:

Դիտող. — Ի՞նչ աւարտեալ ածականք իգական կ'ըլլան ծայրի չը թի փոխելով:

Cette famille était toujours très-heureuse. Le père était un très-honnête homme, la mère était une femme modeste et vertueuse. Leurs enfants étaient sages et appliqués. Mon cousin était autrefois riche; mais ses enfants étaient très-méchants et très-paresseux. Ceux qui sont paresseux, sont ordinairement pauvres; mais ceux qui sont appliqués, sont riches et contents. Tu étais toujours heureux, parce que tu étais sage et vertueux. L'homme vertueux est toujours heureux; mais celui qui est méchant est malheureux. Cette mère-là est heureuse, parce qu'elle aime ses enfants qui sont vertueux et appliqués; mais ces femmes-là étaient toujours tristes et malheureuses, parce qu'elles étaient méchantes et paresseuses. Nous étions autrefois riches, et vous étiez pauvres; mais à présent nous sommes pauvres et vous êtes riches. Nous étions toujours amis. Tu étais l'ami de mon frère, et moi j'étais l'ami de ton cousin. Mes frères étaient toujours dans votre jardin, et moi j'étais toujours dans celui de notre voisin.

Ո՛ւր էիր այս առտու: — Ծրանքֆորդէն եկած քեռւայս հետ էի: — Եղբայրս և էս ձեր հօրն հետ էինք: — Զեր մօրաբայրը դեռ նոր մեկնած էր: — Ո՛ւր էիք հիմայ: — Ես ազնիւ աղջիկներ ունեցող Պ. Մապլին առնն էինք: — Այս աղջկունք միշտ պարկեշտ ու աշխատասէր են: — Պ. Մող Ժամանակաւ հարուստ էր, բայց հիմայ աղքատ է: — Մենք

ժամանակաւ թշուառ էինք՝ բայց հիմայ երջանիկ էինք: -
Դուք մեր պարտէզն էիք և իմ հայրս ձեր պարտէզն էր: -
Ո՛ւր էր քայրդ: - Մօրքրոջը քսիջն էր: - Ձեր յօրքայրը թը-
շուառ է, վասն զի ամէն սղաքը կորոյս:

J'avais, ունէի.	le commerce, վաճառակա- նութիւնը.
tu avais, ունէիր.	le nombre, թիւը.
il avait, ունէր.	l'un, մէկը.
nous avons, ունէինք.	l'autre, միւսը.
vous aviez, ունէիք.	connu, ծանօցած, ծանօցուած.
ils avaient, ունէին.	lorsque, երբոր.
	les parents, ծնողք:

Lorsque j'avais encore mes parents, j'étais très-heu-
reux. Mon père était riche; il avait beaucoup de mai-
sons, de jardins et de prairies. Ma mère était d'une
bonne famille; nous avons un grand commerce. Deux
de mes oncles étaient banquiers. J'ai bien connu vos
parents. Vous aviez un grand nombre de domestiques
et de servantes. Vos frères avaient des chevaux et des
chiens, ils étaient toujours contents. Tu étais encore
jeune, lorsque ton père avait tant de malheurs. Tes
sœurs étaient amies des miennes; elles avaient aussi
beaucoup de bonté pour moi. Avez-vous connu mes on-
cles? J'ai très-bien connu vos deux oncles; l'un était
un homme grand et fort et l'autre était très-petit. Celui-
ci était le meilleur homme du monde; il avait un fils
que j'ai souvent vu chez monsieur Nollet; c'était un
homme très-aimable.

Պ. Մօլլին այցելութեան դացիներ: - Չեղմէ աւելի գիր-
քեր ունինք: - Մեր քեռին ամենով շատ մը թուշուաներ

ու շներ ունէր: - Մեր հօրը ողջ եղած ատեն միշտ երջանիկ
էինք: - Այս երկու վաճառականք առաջ միշտ դո՛հ էին: -
Անոնք մեծ վաճառականութիւն մ'ունէին, և երկու եղ-
բայր ունէին, մին 'ի վիէննա, միւսն 'ի Պետրին: - Տեսա՞ք
երկու եղբարքս: - Պետրին եղողը տեսայ: - Քեռիս ծանօ-
ցա՞ք: - Եստ աղէկ:

Eu, ունեցած.	le plaisir, հաճոյքը.
lu, կարգացած.	l'affaire, գործը.
pris, առած, առնուած.	cherché, փնտռած, փնտ-
mis, դրած, դրուած.	ensemble, միատեղ. [աւծ.
allé, գացած.	hier, երէկ.
étouffe, կերպաս.	aujourd'hui, այսօր.
	le banquier, սեղանաւորը:

Avez-vous eu mon crayon? J'ai eu votre plume.
Nous avons eu beaucoup de plaisir. Tu as eu aujour-
d'hui peu d'affaires. Mon frère a eu tort. Mes sœurs ont
eu raison. J'ai trouvé ton frère; nous sommes allés en-
semble chez ton oncle qui était malade. Où as-tu mis ma
chemise? J'ai mis ta chemise sur une chaise. Qui a pris
ma cravate? Aujourd'hui tu as perdu tout. J'ai cherché
aussi mes bottes et mes souliers. On a tout pris. Donnez-
moi, s'il vous plaît, mes gants et mon mouchoir. Voici
vos bas et votre montre. Avez-vous lu ce livre? C'est
un livre très-utile. J'ai lu ce livre avec beaucoup de
plaisir. J'ai lu aussi le livre que Henri a prêté à ma
sœur. Avez-vous des affaires aujourd'hui? Nous avons
ordinairement beaucoup d'affaires. J'ai envoyé ce matin
mon frère chez le banquier. J'ai vu votre frère; il est
parti pour la campagne avec mon cousin. Oh! le petit
méchant!

Ո՛ւր դրիք Թաշկինակները: — Թաշկինակներն ու գուռ-
 պաները սեղանին վրայ դրի: — Եղբայրներդ սեղանին վրայ
 դրին իրենց ձեռնոցները: — Գրիչս առի՞ք: — Ահա հոս գրիչ
 մը: — Ատիկա մեր եղբորն է: — Բայց իմն ո՛ւր է: — Ատիկա
 հորեղբորս է: — Ահա ձերն ալ հոս է: — Ո՛ւր էիք այս առա-
 լոս: — Կօշկակարին քոյն էինք: — Կերպաս ու Թաշկինակ
 ծախող վաճառականին քոյն էինք:

ԱՆՑԵԱԼ ԱՆԿԱՏԱՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆ

J'ai été, *եղայ, եղած էմ.* nous avons été, *եղանք.*
 tu as été, *եղար.* vous avez été, *եղաք.*
 il a été, *եղաւ.* ils ont été, *եղան.*
 dit, *ըսած, ըսուած:*

Դիտող. — Avoir été երբեմն գացած ալ կը նշանակէ
 J'ai été chez mon frère, *եղբորս գացի:*

Qui a été là? Monsieur Sicard a été ici; il a mis ce
 livre-ci sur la table. As-tu été chez le cordonnier? J'ai
 été hier chez le cordonnier: il a déjà fait vos bottes. Ces
 enfants ont été malades toute la semaine; ils ont mangé
 trop de fruits dans le jardin du roi. Vous avez été mal-
 heureux dans vos affaires, mais nos frères ont été très-
 heureux. Cette mère a toujours été vertueuse, mais ses
 enfants ont toujours été paresseux. Mon voisin a été
 l'homme le plus riche de la ville. Où avez-vous été ce
 matin? Nous avons été chez Charles, qui est toujours
 triste, parce que sa mère est partie pour Paris. Mes sœurs
 ont été très-contentes; elles ont eu beaucoup de plaisir.
 Madame Sicard est très-aimable; elle a été aujourd'hui
 chez mon oncle. Ce jeune homme a été à Vienne, et ses
 sœurs ont été à Berlin.

Երէկ մեր գրացւոյն պարտէզն էինք: — Հոն շատ դբօ-
 սանք ունեցանք, խնձոր ու ասնձ կերանք: — Շատ երջանիկ
 եղաք: — Տեսի՞ք պարտիզին ծառերն ու ծաղիկները: — Ձեր
 պարտիզին ամէն ծառերը տեսանք: — Մենք շատ գոհ էինք,
 բայց մեր հորեղբարք շատ դժբախտ էին: — Պարտիզպանին
 Ժօղէֆինին նոր կողովին մէջ դրած պտուղները քայրերս
 առին: — Մեր գրացին եկած ժամանակը քրոջս ըսաւ:

Je ne suis pas, *չէմ.* je n'ai pas, *չունիմ.*
 tu n'es pas, *չես.* tu n'as pas, *չունիս.*
 il n'est pas, *չէ.* il n'a pas, *չունի.*
 nous ne sommes pas, *չենք.* nous n'avons pas, *չունինք.*
 vous n'êtes pas, *չէք.* vous n'avez pas, *չունիք.*
 ils ne sont pas, *չեն.* ils n'ont pas, *չունին.*
 vertueux, *առաքինի.* vicieux, *մոլի:*

Je ne suis pas malade. Je n'ai pas tort. Tu n'es pas
 content. Tu n'a pas assez de bonté pour tes amis. Mon
 frère n'est pas heureux, il n'a pas d'amis. Ma sœur n'est
 pas appliquée, elle n'aime pas le travail. On n'est pas
 vertueux, lorsqu'on n'aime pas ses parents. Nous ne
 sommes pas tristes, nous n'avons pas perdu nos livres.
 Vous n'êtes pas appliqués, vous n'avez pas fait vos thè-
 mes. Vos frères ne sont pas paresseux, ils ont beaucoup
 travaillé. Vos sœurs ne sont pas méchantes, elles n'ont
 pas pris mes plumes. Les hommes qui sont méchants,
 ne sont pas heureux. Ceux qui n'ont pas fait leurs thè-
 mes, sont paresseux. Je ne suis pas venu avec votre
 frère, je n'ai pas lu les livres que vous avez. Beaucoup
 de livres ne sont pas utiles.

Հարուստ չեմ, բայց գոհ եմ: — Այս ջրէս չխմեցի: —
 Դասին առաջինը չէս: — Այս քաղաքս անորժեղի չէ: — Այս
 շունը հաւատարիմ չէ: — Մեր գրացին այս առևն գնեց: —
 Թշուառ չէք, ծնողնիդ չկորուսիր: — Այս հրահանգներս
 դժուար չեն: — Թագաւորին զօրապետները դեռ չհասան:
 — Տեսա՞ք մերքրօջմէս ընդունած նամակս: — Տեսոյ մօր.
 քրօջմէդ ընդունած նամակդ:

ՉԱՐՄՈՒԿ ԻԳԱԿԱՆ ՈՒՆԵՅՈՂ ԱՅԱԿԱՆԷ

Cruel, cruelle, անգուժ.
 mortel, mortelle, մահացու.
 immortel, immortelle, անմահ.
 la brebis, գառնը.
 l'hyène, բորենին.
 pas encore, դեռ չէ.

las, lasse, յոգնած.	ne...pas	} բացասական մասնիկը ոչ, չ, բնու, երբէք.
bas, basse, ցած.	ne...point,	
gros, grosse, խոշոր.	ne...plus,	
vif, vive, աշխոյժ.	ne...guère,	
actif, active, գործօն.	ne...jamais,	
neuf, neuve, նոր.	aussi, նաև, ալ, չափ.	
le corps, մարմինը.	si, այնչափ. non plus, նաև ոչ.	
l'âme, հոգին.	ce n'est pas, չէ.	
la chèvre, այծը.	ce ne sont pas, չեն.	
	il n'y a pas, չկայ:	

Դիտող. — Aussi հաստատական խօսքերու մէջ կը գործածուի, non plus բացասականներուն մէջ. Il achète aussi, ինքն ալ կը գնէ: Il n'achète pas non plus, ինքն ալ չգնէր:

La brebis est un animal utile. La brebis n'est pas si vive que la chèvre. Les chèvres sont des animaux très-

vifs. Le corps est mortel, mais l'âme est immortelle. L'hyène est cruelle; le tigre n'est pas si cruel que l'hyène. Ma cousine n'est pas active; elle fait peu de plaisir à ses parents. Cette pauvre femme est lasse. Ces animaux sont très-gros. Vous-avez là une grosse pomme. La maison du jardinier est très-basse. Toutes les maisons de cette ville sont basses. Mon livre est neuf. Cette corbeille n'est pas neuve. Je n'ai point de domestiques. Jean est parti et Henri n'est pas encore arrivé. Guillaume n'est plus chez moi. Mon père n'a plus de domestiques. Ce ne sont pas vos gants, ce sont les miens. Ce n'est pas votre livre, c'est celui de mon frère. Il n'y a pas de fruits dans ce jardin. Je n'ai jamais vu le roi, et ma mère n'a pas encore vu la reine. Mon oncle n'est pas si riche que mon voisin; il n'a pas tant de chevaux et de chiens.

Կօշիկներս նոր են, բայց մուճակներս նոր չեն: — Այս աղան չափ աշխոյժ է: — Քոյրդ չափ աշխոյժ չէ: — Մեր ծառան ծոյլ մարդ մ'է, բայց աղախիննիս աշխատասէր է: — Քոյրս չափ յոգնած է: — Տղամ' յոգնած էք: — Յոգնած չէնք: — Այս գաղաններն անգուժ են: — Ամէն մարդիկ մահացու են, բայց իրենց հոգիներն անմահ են: — Չեր երկրն աները մեր երկրիններէն ցած են:

Beau, bel, belle, գեղեցիկ.
 nouveau, nouvel, nouvelle, նոր.
 frais, fraîche (թարմ, զով).
 blanc, blanche, շերմակ, սպիտակ.
 long, longue, երկայն.
 vieux, vieil, vieille, ծեր, հին.
 doux, douce, անուշ. la main, ձեռքը.
 faux, fausse, կեղծ. la fourchette, սխառաքաղը.

sec, sèche, չոր. le cheveu, մազը.
mou, mol, molle, թոյլ. fou, fol, folle, յիմար:

Գիտող. — Bel, nouvel, fol, mol ձայնաւորով կամ ան-
ձայն կով սկսած արական բառերու հետ կը գործածուին.
un fol espoir, յիմարական յոյս մը:

Voilà un bon couteau et une bonne fourchette. Mes
couteaux sont aussi bons que les vôtres, mais vos four-
chettes sont meilleures que les miennes. Mon gant est
sec; mais votre cravate n'est pas encore sèche. Mon
mouchoir est blanc; cette toile n'est pas si blanche. Le
jardin est long. Ma sœur a les cheveux très-longs. Vos
mains ne sont pas si longues que les miennes. Donnez-
moi, s'il vous plaît, du pain frais. Avez-vous de l'eau
fraîche? Voilà un beau château. Ces châteaux sont très-
beaux. Vous avez là une belle fleur. Cet homme est déjà
vieux. Sa femme est vieille aussi. Ces poires sont plus
douces que ces pommes. J'ai reçu un nouveau livre et
une nouvelle plume. Le chat est faux; mais la brebis
n'est pas fausse. J'ai un mol habit.

Մայրն երկվեցեակ մը դանակ և սպտառաքաղ գնեց: —
Ս.յս սրուակները սպիտակ են, բայց միւսներն աւելի սպի-
տակ են: — Պ. Մասլին աղջիկը շատ գեղեցիկ է. իմ քոյրս
անկէ գեղեցիկ է: — Ս.յս լիմոնները շատ չոր են, բայց այս
տանձերս աւելի չոր են: — Հանրին եղբորս շատ անուշ
խնձոր մը տուաւ: — Մեր ծառան է:

ար. էգ. } le flacon, սրուակը.
էււ. }
Quel, quelle, } որ, ինչ.
յոգն. }
quels, quelles, } la minute, վայրկեանը.
la seconde, մանրերկրորդը.
midi, կէսօր.
minuit, կէս գիշեր.

le temps, ժամանակը. quinze jours, տասնըհինգ օր.
l'âge, հասակը. տարիքը. trois mois, երեք ամիս.
l'heure, ժամը. six mois, վեց ամիս.
le quart, քառորդը. tard, ուշ.
depuis, ի վեր:

Quel livre as-tu perdu? Quelle plume as-tu là? De
quel jardin as-tu reçu ces pommes? A quelle pauvre
femme as-tu donné ton pain? A celle-ci. Chez quel mar-
chand avez-vous acheté cette belle toile? Chez celui qui
est arrivé hier. Dans quels livres avez-vous lu? Dans
ceux-ci. Avec quelles dammes êtes-vous venus? Avec cel-
les-là. Quelle heure est-il? Il est six heures; il n'est pas
encore sept heures; il est huit heures et demie. Il est
tard; il n'est pas encore tard. A quelle heure êtes-vous
arrivés? Nous sommes arrivés à neuf heures et un quart,
à dix heures et trois quarts. Ma sœur est arrivée à midi,
à midi et demi. Votre oncle est parti depuis trois mois,
et votre tante depuis six mois. Quel âge a votre cousin?
Il a seize ans, mais ma cousine n'a pas encore douze
ans. Combien de temps avez-vous été à Brousse? J'ai
été neuf mois à Brousse et quinze mois à Constanti-
nople. Je suis arrivé il n'y a pas encore quinze jours.
J'ai vu votre frère à Marseille; il est grand et gros.

Ո՞ր դանակը գտաք: — Ո՞ր սեղանին վրայ դրիք զմեզինս:
— Ո՞ր կօշկակարը շինեց կօշիկնիդ: — Ո՞ր գրածախէն առիք
այս գիրքերը: — Ո՞ր աղուն գրեցիք: — Քանի՞ է ժամը: —
Դեռ մէկու կէս չէ: — Կ'աղաչեմ ըսէք ինձ ժամը քանի՞ է: —
Տասը քառորդ է անցեր: — Ժամը քանի՞ն մեկնեցաք: —
Ժամը չորսին:

Je n'étais pas, չէի. sorti, ելած.
je n'avais pas, չունէի. dormi, քնացած:

Դիտող. - Երբործական բայերը Avoir օժանդակը կ'աւնուել, կրաւորականք և անգրադարձք être, չէզոք բայերէն ոմանք avoir և այլք être.

Vous étiez sorti ce matin, lorsque je suis arrivé. Vous n'êtes pas venu à huit heures; il était plus tard. Mon frère n'était pas sorti; il n'avait pas encore fait ses thèmes. J'étais malade hier, je n'avais pas dormi toute la nuit. Mes sœurs n'étaient pas sorties avec moi; elles n'avaient pas encore fini leurs lettres. Lorsque j'étais à Smyrne, je n'avais pas tant d'amis qu'aujourd'hui; je n'étais pas si content. Vous n'étiez pas si actif, vous n'aviez pas tant d'affaires. Mon cousin et moi, nous n'étions jamais plus heureux qu'à présent. Quelle heure était-il lorsque votre père est parti? Il n'était pas encore douze heures. Mes cousines n'étaient pas encore sorties. J'ai envoyé la servante chez le cordonnier; je n'avais plus de souliers. Quel âge avait votre frère, lorsqu'il était à Cologne? Il avait dix ans, dix ans et demi. Nous n'étions pas ensemble: il était à Cologne, et moi, j'étais à Dusseldorf.

Ձեզի եկած միջոցիս նամակ մը կը գրէիք: - Քոյրերս ձեզի դեռ նամակ չգրեցին: - Շատ աշխատասեր էք: - Եղբորս հասած ատենը ժամը չորս էր: - Դեռ հինգ չկար: - Հայրս շատ հիւանդ է, այս դիշեր ամենին չքնացաւ: - Քնացած ատենս եղբայրս ելած էր: - Ժամանակաւ երջանիկ չէի, բայց հիմա շատ երջանիկ չեմ:

Je n'ai pas été, չէզայ. personne... ne, ոչ, ոք.
je n'avais pas été, եղած չէի. rien... ne, ոչ ինչ:

Դիտող. - Երբոր խօսքի մը մէջ personne կամ rien գտնուել, pas չգործածուիր:

J'ai été ce matin chez mon oncle, où j'ai trouvé Monsieur Moll que je n'avais pas vu depuis trois ans. Vous n'avez pas été hier dans le jardin de votre tante. Il y a longtemps que je n'ai pas été chez cette bonne femme. Mes enfants n'ont pas été malades. Nous n'avons jamais été dans cette ville. Mon frère n'a jamais été plus content qu'aujourd'hui. Mon fils, tu n'as pas été appliqué, tu n'as pas fait tes thèmes. Mes enfants, vous n'avez pas été sages, vous avez mangé tous mes fruits. Nous n'avons pas été dans votre chambre. Personne n'a été ici; personne n'a pris vos pommes. Rien n'est plus beau; vous n'avez rien pris, vous n'avez vu personne, et mes pommes ne sont plus dans mon coffre. Notre voisin n'a pas tout perdu. Je n'ai pas bien vu votre maison. Depuis quand êtes-vous ici? Il n'y a pas encore longtemps que nous sommes ici; il y a une heure et demie.

Ոչ ոք այս երկասարդէն աւելի թշուառ է: - Անկա ամենևին դո՛հ չէ, բարեկամ չունի, ոչ զոք կը սիրէ: - Մէնք երբէք Չմիւսնիա չգացինք: - Դուք բնաւ երջանիկ չէզոք: - Բան մը չըրի՛ վասն զի հիւանդ էի: - Ո՞ր ժամանակէն 'ի վեր հիւանդ էք: - Տասն և հինգ օրէ 'ի վեր: - Եղբարքդ շատ ծոյլ են: - Դուք ժամանակաւ ծոյլ էիք, բայց հիմայ աշխատասեր էք:

ՀԱՐՑ. ԲԱՅՈՍԱԿԱՆ

Ne suis-je pas? չէ՞մ մի. n'ai-je pas? չունի՞մ մի.
n'étais-je pas? չէի՞ մի. n'avais je pas? չունէի՞ մի.
n'ai-je pas été? չէ՞զայ մի. n'ai-je pas eu? չունեցայ՞ մի.
n'avais-je pas été? եղած չէի՞ մի. n'avais-je pas eu? ունեցած չէի՞ մի:

Ne suis-je pas très-heureux? N'ai-je pas beaucoup de plaisir? N'es-tu pas content? N'es-tu pas assez riche? N'est-il pas encore venu? N'a-t-il pas écrit? N'est-elle pas aimable? N'a-t-elle pas beaucoup de bonté pour moi? Ne sommes-nous pas appliqués? N'avons-nous pas fait beaucoup de thèmes? N'êtes-vous pas les amis de mon cousin? N'avez-vous pas connu mon oncle? Voilà mes frères; ne sont-ils pas las? N'ont-ils pas trouvé leurs amis? Voilà aussi mes sœurs; ne sont-elles pas tristes? N'ont-elles pas perdu leurs livres? N'étais-je pas autrefois l'homme le plus heureux du monde? N'avait-il pas toujours les plus beaux chiens? N'étions-nous pas plus riches que nos voisins? N'étiez-vous jamais à Paris? N'aviez-vous pas encore vu cette ville? N'ai-je pas été souvent chez mon oncle? N'a-t-il jamais été dans notre jardin? N'avez-vous pas été méchants? N'ont-ils pas été les premiers? N'ont-elles pas été les dernières? N'avions-nous pas toujours été les plus actifs?

Երեկ ձեր եղբորը չգացինք: — Երեկ մեր մորբորը քոյն էինք, այսօր մեր եղբոր գացինք: — Սա գրքերը միւսներէն աւելի օգտակար չէն: — Չեր հայրն աշխարհիս ամենէն հարուստ մարդը չէ: — Ժամանակաւ շատ աներ ու պարտէզներ ունէինք, բայց հիմայ ամէնն ալ ծախեցինք: — Դատ երջանիկ չէինք: — Չեր քոյրերը մերիններէն հանգարտ չէին:

ԱՊՍՈՒՆ

J'aurai,	պիտի ունենամ.	je serai,	պիտի ըլլամ.
tu auras,	» ունենաս.	tu seras,	» ըլլաս.
il aura,	» ունենայ.	il sera,	» ըլլայ.

nous aurons, պիտի ունենանք. nous serons, պիտի ըլլանք.
vous aurez, » ունենաք. vous serez, » ըլլաք.
ils auront, » ունենան. ils seront, » ըլլան:

Seras-tu aujourd'hui dans notre jardin? Auras-tu des affaires? Nous aurons beau temps. Vous n'aurez pas la visite de ces messieurs. A quelle heure serez-vous chez votre oncle? Quel âge a votre frère? Il aura dix ans dans peu de jours. Où seront demain vos sœurs? Elles ne seront pas encore à Bruxelles. Quand vous serez à N., vous aurez beaucoup de plaisir. Dans trois jours je serai chez mes parents. Ne serez-vous pas trop las? Nous serons contents, quand nous aurons reçu cet argent. Ma sœur sera contente, quand elle aura fait son thème. Dites au domestique que je serai dans ma chambre. Tu auras cet oiseau, quand tu seras appliqué. N'aurai-je pas aussi ce beau canif que mon père a acheté? Vous aurez un livre et vos sœurs auront une douzaine de mouchoirs. Quand vous aurez été à Paris, vous ne serez plus si modeste. Ma cousine ne sera plus si triste, quand elle aura ses parents. Ces enfants auront été très-sages, ils auront eu beaucoup de plaisir.

Վաղը տանձ ու խնձոր ունենանք պիտի: — Միշտ աշխատասէր պիտի ըլլամ: — Դուն գրիչ, կաղամար ու թուղթ պիտի ունենաս: — Երբոր խելք ըլլաս՝ քոյրս քեզի գուճ պոյ և ձեւնոց պիտի շինէ: — Մենք այսօր քոցախ պիտի ունենանք: — Չեր բարեկամոց այցելութիւն ընէք պիտի: — Ես այսօր միշտ այցելութիւն ըրի, միւսներուն վաղը ընեմ պիտի:

ԹԵՆԱԿԱՆԻՆ ԳՈՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

J'aurais, պիտի ունենայի կամ կ'ունենայի.
 tu aurais, պիտի ունենայիր.
 il aurait, պիտի ունենար.
 nous aurions, պիտի ունենայինք.
 vous auriez, պիտի ունենայինք.
 ils auraient, պիտի ունենային.
 si j'avais, եթէ ունենայի.
 si j'avais eu, եթէ ունեցած ըլլայի:

Je serais, պիտի ըլլայի կամ կ'ըլլայի.
 tu serais, պիտի ըլլայիր.
 il serait, պիտի ըլլար.
 nous serions, պիտի ըլլայինք.
 vous seriez, պիտի ըլլայինք.
 ils seraient, պիտի ըլլային.
 si j'étais, եթէ ըլլայի.
 si j'avais été, եթէ եղած ըլլայի:

Գիտող. — Տի Թէսական շողկապին քով երբեք Թէսական
 գնեչու չէ բայր, այլ յաջորդ կամ նախընթաց նախագա-
 սուԹէան մէջ գործածելու է այս ժամանակը:

Je serais plus heureux, si j'avais des livres et des
 amis. J'aurais plus de plaisir, si mes cousins étaient ici.
 Tu ne serais pas si riche, si tu n'avais pas fait tant d'affaires.
 Charles n'aurait pas trouvé son père, s'il était arrivé un peu plus tard.
 Louise ne serait pas si triste, si elle avait ces belles fleurs-ci.
 Nous ne serions pas encore venus, si nous n'avions pas reçu une lettre de notre père.
 Beaucoup d'hommes seraient plus heureux, s'ils étaient plus actifs.

Գոհ պիտի ըլլայիք եթէ այս սղաքն ունենայիք: — Եր-
 նըս պիտի ջծախելի, եթէ ուրիշ մը գնած չըլլայի: — Հան-
 րի ախուր պիտի չըլլար, եթէ հիւանդ չըլլար: — Եթէ այս-
 չափ բարեկամ չունենայիք՝ նուազ հաճոյք պիտի ունենա-
 յինք: — Այս մարդս այնչափ երջանիկ պիտի չըլլար՝ եթէ
 սղաքը խելօք չըլլային: — Մեր դրացին շատ հարուստ ըլլար
 պիտի՝ եթէ աշխատասէր ըլլար:

Notre frère est-il malade? — մեր եղբայրը հիւանդ է.
 Sa sœur n'est-elle pas venue? — Իրեն քոյրը չեղած մի.
 Ces enfants ont-ils été sages? — այս սղաքը խելօք կեցան:

Ce chien est-il fidèle? Cet écu n'est-il pas faux?
 Monsieur Sicard n'est-il pas encore arrivé? Vos enfants
 sont-ils malades? Cette chemise n'est-elle pas très-
 blanche? Votre voisin a-t-il reçu des lettres de son fils?
 La campagne n'est-elle pas plus agréable que la ville?
 Henriette n'a-t-elle pas été plus appliquée que Joséphine?
 Votre tante n'avait-elle pas autrefois un grand com-
 merce? Votre oncle n'est-il pas le plus riche libraire de
 la ville? Ce marchand ne vend-il pas aussi de la toile?
 Ces arbres-ci ne sont-ils pas plus hauts que ceux-là?
 Ces maisons-là ne sont-elles pas plus belles que celles-
 ci? Votre cousin n'aura-t-il pas des bottes neuves? Ta
 cousine ne sera-t-elle pas très-triste, quand sa mère
 sera partie? Ces bas seront-ils assez longs? Depuis
 quand votre fils est-il à Smyrne? Votre sœur a-t-elle
 bien dormi cette nuit? Cette chambre ne sera-t-elle pas
 trop petite? Ces chaises ne seront-elles pas un peu bas-
 ses? Ces messieurs ne seraient-ils pas très-riches, s'ils
 avaient toujours été aussi actifs qu'à présent?

Այս աղան հիւանդ է : — Այս հրահանգը դժուար է : —
 Արեւը լուսնէն աւելի մեծ չէ : — Այս ծաղիկներն խմիններէս
 աւելի աղուոր չեն : — Այս մարդագետները մօրաբոջ
 գրացւոյն չեն : — Գնայ հօրեղբորդինիդ : — Կեռ չգնաց : —
 Կրացինիդ տունը չծախէց : — Տունը չծախէց, բայց սար-
 տէղն ու ձին մեր քեռւոյն ծախէց :

Կիտող. — Ֆրանսերենի մէջ չորս լծորդութիւն կայ որ
 իրենց վերջաւորութեամբը կը զանազանուին. առաջինն է
 er ինչպէս parler.

ՍԱՀՄԱՆՍԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je parle — կը խօսիմ.	parler — խօսիլ.
tu parles — կը խօսիս.	chercher — փնտաւել.
il parle — կը խօսի.	penser — մտածել.
nous parlons — կը խօսինք.	aimer — սիրել.
vous parlez — կը խօսիք.	parlé — խօսած, խօսուած.
ils parlent — կը խօսին.	que ? — ի՞նչ :

Que cherchez-vous ? Je cherche ma plume, et mon frere cherche son crayon. Nous cherchons notre chien. Ces enfants cherchent leurs livres. Que pensez-vous de ma sœur ? Je pense qu'elle est très-malade. Avez-vous pensé à mon canif ? Tu ne penses pas que nous avons perdu tout notre argent. Nous pensons tous les jours à nos amis. Vous ne pensez jamais à vos affaires. Les riches ne pensent pas aux malheurs des pauvres. J'aime ton frere. Aimes-tu aussi mon cousin ? Ma mère aime Charles et Henri ; elle parle toujours d'eux. Dieu aime celui qui fait le bien. Nous aimons les enfants du médecin ; nous parlons souvent du plaisir que nous avons eu

dans leur jardin. Vous n'aimez pas les fleurs, vous ne parlez jamais de votre jardin. Les bons enfants aiment leurs parents. Ces mères sont heureuses ; elles parlent avec plaisir de leurs enfants. Parlé-je bien ?

Միշտ քրոջս կը մտածեմ : — Եթէ հայրդ ու մայրդ սի-
 րես, երջանիկ պիտի ըլլաս : — Հօրեղբօրս աղջեկը զմեզնէն կը
 փնտաւէ : — Մեր պարտիզպանը միշտ որդւոյն վրայք կը խօ-
 սի : — Բարեկամս, շատ կը խօսիս : — Ծոյլ աղաքը չեմ սիրեր :
 — Այս սիրեալքք քիչ կը խօսին : — Ձեր եղբայրը քիչ կը խօ-
 սի, շատ կը մտածէ, բայց ձեր քեռորդին միշտ շատ կը խօ-
 սի : — Ո՞րչափ ատեն բնակեցաք 'ի Բարիդ : — Երկու տարի
 բնակեցայ, բայց եղբայրս հինգ տարի բնակեցաւ :

ԱՆԿԱՍԱՐ

Je parlais — կը խօսէի.	nous parlions — կը խօսէինք.
tu parlais — կը խօսէիր.	vous parliez — կը խօսէիք.
il parlait — կը խօսէր.	ils parlaient — կը խօսէին :

Autrefois j'aimais le jeu ; mais à présent j'aime les livres. Tu n'aimais pas les fleurs, tu parlais toujours de tes chiens et de tes chats. Ce peuple aimait toujours son roi. Ton cousin cherchait encore son livre, lorsque nous sommes partis. Nous parlions souvent à notre oncle, lorsque nous étions à N. Vous ne pensiez plus à moi, lorsque j'étais parti. Mes fils n'aimaient pas les affaires ; ils étaient toujours paresseux. Si vous ne parliez pas si souvent, vous seriez plus aimables. Notre voisin serait très-riche, s'il aimait plus le travail. Ces demoiselles seraient plus contentes, si elles ne cherchaient pas le bonheur dans les plaisirs du monde. Si je n'aimais pas mes parents, je serais très-méchant. Henri et moi, nous

n'aimions jamais les faux amis, nous cherchions toujours ceux qui étaient fidèles. Louise et Henriette pensaient toujours au jeu ; elles ne parlaient jamais de livres et de thèmes. Si j'avais vu que mon canif était ici, je n'aurais pas cherché si longtemps.

102

Ատենով կը սիրէի այս երիտասարդը, միշտ խելօք ու պարկեշտ էր և միայն բարի ու խաղէն աւելի գիրք սիրող բարեկամներ կը փնտռէր : ընդհանրապէս միասեղ էինք, խաղի վրայ չէինք խորհեր : - Երէկ քեռւոյդ հետ խօսած միջոցիդ ինչ կը փնտռէիր : - Կորսուած ժամացոյցս կը փնտռէի : Եթէ ձեր հայրը չգար՝ աւելի երկար ժամանակ պիտի փնտռէի : - Այսօր փնտռած վաճառականնիդ հոս էր : - Իմ մայրս և քուկդ այսօր ձեր վրայով խօսեցան : - Ո՞վ էր այսօր ձեր հօրը հետ խօսող երիտասարդը : - Գրավաճառ մ'է, որ ժամանակու շատ հարուստ էր, բայց խաղը՝ չափազանց կը սիրէր ու հիմայ աղքատ է :

103

ԱՊԱՌՆԻ

Je parlerai, պիտի խօսիմ. nous parlerons, պիտի խօսինք.
tu parleras, պիտի խօսիս. vous parlerez, պիտի խօսիք.
il parlera, պիտի խօսի. ils parleront, պիտի խօսին :

ԹԻՆԿԱՅՆ

Je parlerais, պիտի խօսէի կամ կը խօսէի եթէ.
tu parlerais, պիտի խօսէիր.
il parlerait, պիտի խօսէր.
nous parlerions, պիտի խօսէինք.
vous parleriez, պիտի խօսէիք.
ils parleraient, պիտի խօսէին :

Je parlerai toujours à monsieur N. qui est arrivé avec sa sœur. Pensez-vous à mes affaires ? Je penserai à vos affaires et aux miennes. Ne cherchez-vous pas le canif que vous avez perdu hier ? Nous chercherons plus tard ensemble. Tu ne penseras plus à moi, quand tu seras à Paris. Dieu aime toujours ceux qui sont vertueux. Ces messieurs penseront plus souvent à leurs plaisirs qu'à leurs affaires. Si je parlais aussi bien que vous, je parlerais plus souvent. Si tu avais des livres utiles, tu ne penserais plus au jeu. Mon père n'aimerait plus ce jeune homme, s'il n'était pas si modeste. Nos cousins sont allés chercher leurs amis ; nous chercherions aussi les nôtres, s'ils n'étaient pas partis. Vous penseriez plus souvent à vos livres, si vous étiez plus appliqués. Ces jeunes demoiselles n'aimeraient pas tant les plaisirs, si elles avaient moins d'amis.

104

Այսօր պիտի խօսին հօրեղբորորդւոյդ հետ : - Հօրեղբորորդւոյս հետ պիտի չխօսիմ : - Դեռ մօրեղբայրդ փընտռես պիտի : - Այլ նա հոս չէ : - Այլ իմ գրքերուս պիտի չմտածէ : - Ընդհանրապէս այս քաղքիս վրայով խօսեցանք : - Այլ նա այս թշուառները չէր սիրեր : - Այս աղաք իրենց մայրը պիտի փնտռեն : - Եթէ հիւանդ ըլլայի՝ բժշկին հետ պիտի խօսէի : - Եթէ այս չունը հուսատարիմ չըլլար՝ մենք պիտի չսիրէինք զայն : - Մեր աղտոխնն ամէն բան կը մտածէր՝ եթէ այնչափ ծոյլ չըլլար : - Ուրիշ մը պիտի փնտռէինք՝ եթէ այնչափ ծեր չըլլար : - Եթէ մուճակնիդ սեղանին վրայ դրած ըլլայիք՝ այնչափ ժամանակ պիտի չընտռէիք : - Այս պարտնայք խաղն այնչափ պիտի չսիրէին՝ եթէ նուազ ստակ ունենային :

105

Chanter - երգել.
jouer - խաղալ.

la chanson - երգը.
le violon - ջութակը.

blâmer—սլախարակէլ, յան. la guitare — կիթառը.
 դիմանէլ.
 louer — դովէլ. la flûte — սրինգը.
 travailler — աշխատէլ. le maître — վարպետը.
 oublier — մոռնալ. le cahier — տետրակը.
 écouter — լսել. le soir — երեկոտը:

Votre frère a chanté une belle chanson, il chante très-bien. Chantez-vous aussi? Je ne chante pas, mais mes frères chantent tous. Vous avez oublié mon cahier; vous oubliez tout. Voilà mes sœurs; elles jouent avec leurs amies. Plus tard nous jouerons aussi. Ces enfants ont joué hier ensemble. Le maître a beaucoup blâmé Henriette; il a dit qu'elle ne travaillait pas, elle jouait toujours et qu'elle oubliait tout. Les enfants sages écoutent leur maître. Si vous ne travaillez pas, si vous jouez toujours, vous serez toujours pauvres. Le maître blâme les enfants paresseux, mais il loue ceux qui sont appliqués. Nous ne louons pas votre sœur, parce qu'elle est très-méchante. Votre frère joue-t-il du violon? Mon frère joue du violon, et mes sœurs jouent de la flûte. Travaillerez-vous ce soir? Nous ne travaillerons pas ce soir. Chanteras-tu aujourd'hui? Mes sœurs chanteront. Autrefois je chantais plus souvent, mais je ne travaillais pas. Vos sœurs écoutaient toujours leurs maîtres: elles travaillaient beaucoup et elles jouaient très-peu. Celui qui ne travaille pas, ne sera jamais riche. Si tu n'écoutes pas Dieu, tes parents et ton maître, tu ne seras pas heureux.

Ո՛վ երգեց այս գեղեցիկ երգը: — Քոյրս երգեց այս գեղեցիկ երգը: — Սիրով լսեցինք: — Շատո՞նց սկսած է երգել: — Կէս ժամէ 'ի վեր: — Չուզեմք կը զարնէք: — Եղբայրս կը զարնէ, բայց քոյրս ու էս կիթառ կը զարնենք: — Չէր եղ-

բարքն ալ կ'երգէն: — Ատենով շատ աղէկ կ'երգէին՝ բայց չիմաց ալ չէն երգեր: — Դասատուն երէկ եղբայրդ յանդիմանեց, բայց մօրաքոյրդ գովեց: — Եղբայրդ աշխատեցա՞ւ այսօր: — Մինչև ժամը տասուերկուքը աշխատեցաւ, այս երեկուն ալ աշխատի պիտի: — Այնչափ ժամանակ պիտի չաշխատէինք: Եթէ այնչափ գործ չունենայինք: — Չմէլինս մտոցմը: — Բան չեմ մոռնար: — Ա՛հա տետրակդ ու գրքերդ: — Եղբայրդ ամէն բան կը մոռնայ: — Հրահանգն ալ մոռնայ պիտի:

Trouver — գտնել.	le drap — չուխան.
donner — տալ.	l'habit — շանդերձը.
porter — բերել, կրել.	le tailleur — գերձակը.
coûter — արժեւել.	noir — սև.
prêter — փոխ տալ.	excellent — գերազանց.
demeurer — բնակիլ.	pleurer — լալ.
comment — ինչպէս.	pourquoi — ինչո՞ւ:

Je ne trouve pas mon cahier. Tu ne donnes rien aux pauvres. Cet enfant pleure, il n'a pas de pain. Nous trouvons toujours des amis, quand nous sommes riches. Vous portez toujours des habits noirs. Combien coûte ce beau canif? Comment trouvez-vous cet orgeat? Je trouve que cet orgeat est excellent. Pourquoi pleurez-vous? Nous ne pleurons pas. Où portez-vous ce drap? Nous portons ce drap chez le tailleur. Où demeurez-vous? Je demeure chez mon oncle. Monsieur N. ne demeure plus ici. Je prêterai mon livre à votre frère, s'il a perdu le sien. Vous ne trouverez jamais le temps long, si vous aimez le travail. Ces enfants pleureront beaucoup, quand leur mère sera partie. Je donnerais cette jolie fleur au fils de notre voisin, s'il était plus sage. Ma cousine ne pleurerait pas, si elle était aussi sage que vous.

Ո՞րչափ կ'արժեն այս դաւաթներս: — Ո՞ր գերձակն ըրաւ աս հագուստը: — Ո՞ւր կը բնակիք: — Ինչո՞ւ չէք աշխատիր: — Ո՞վ գտաւ այս դանակս: — Ուստի՞ գնեցիք այս չուխան: — Ո՞ւր գտաք այս գեղեցիկ կտաւը: — Ինչո՞ւ կուրջեր երէկ: — Ինչպէս կը գանես այս ջուրս: — Քանի՞ ծառ պիտի տաս պարտիզպանին: — Որո՞ւ փոխ պիտի տաք այս շերտս: — Այս պարտիզք շատո՞նց հոս կը բնակին: — Ձեր քոյրը միշտ սե դուրպայ կը հագնի: — Ո՞ր ժամանակէն 'ի վեր այս սե հանդերձս կը հագնիք: — Ձու՞թակը կու տայիր աս սրնգին համար: — Գիրքս երկու մէճիտիէ կ'արժէ: — Եղբայրնիդ այս ամէն գրքերը պիտի տանի: — Այս խնձորնիդ այնչափ համեղ չեն:

Դիտող. — Երկրորդ լծորդուծիւնը ի՞ր կը վերջանայ. ինչպէս փոքր լինցնել, աւարտել. փոքր լինցած:

ՍԱՀՄԱՆՍԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅ

Je finis-կը լմնցընեմ. nous finissons-կը լմնցընենք.
 tu finis-կը լմնցընես. vous finissez-կը լմնցընէք.
 il finit-կը լմնցընէ. il finissent-կը լմնցընեն:

salir - աղտոտել. obéir - հնազանդել.
 choisir - ընտրել. remplir - կատարել, լեցընել.
 punir - պատժել. le devoir - պարտականութիւնը, պարտքը.

le ruban - ժապուէնը. bâtir - շինել:

J' obéis à mes parents. Tu choisies les meilleurs fruits. Mon voisin bâtit trois maisons. Nous remplissons nos devoirs avec plaisir. Pourquoi ne punissez-vous pas vos enfants, quand ils sont méchants? Ces messieurs ne remplissent pas leurs devoirs. Si tu n'obéis pas à Dieu

tu seras malheureux. Dieu punit les méchants. Je ne punis jamais ce jeune homme parce qu'il est toujours sage. Vous avez bien choisi; ce ruban-ci est le plus beau. N'avez-vous pas encore fini? Ces messieurs ne finissent jamais. Si vous ne finissez pas, je parlerai à votre père. Qui a rempli ces deux verres? Pour qui sont les cadeaux que vous choisissez? Pourquoi ne bâtissez-vous pas? Nous ne bâtissons pas, parce que nous n'avons point d'argent. Vos sœurs ne sont pas sages; elles salissent toujours leurs habits. Ce jeune homme obéit-il à ses maîtres? Ces demoiselles remplissent-elles toujours leurs devoirs?

Դե՞ռ հրահանգս կը գրէի: — Ձերինն աւարտեցիք: — Հիմայ կը լմնցընէք մերինը. դուք ինչո՞ւ չէք լմնցընէք: — Ի՞նչ աղաքս միշտ իրենց հրահանգները կ'աւարտես: — Դաստառուն անհնազանդները կը պատժէ: — Միշտ մեր դաստառաց կը հնազանդինք: — Դուք շատ խելացի էք: — Ձեր պարտքերը կը կատարէք: — Ո՞վ աղտոտեց այս տետրակս: — Հանրին ամէն բան կ'աղտոտէ: — Մենք բնաւ մեր տետրակները չենք աղտոտեր: — Ո՞ր գիրքն ընտրեցիք: — Դե՞ռ չընտրեցի: — Ես այս կ'ընտրեմ, քոյրս ալ այն: — Դուք շատ ուշ կ'ընտրէք: — Ո՞վ կը շինէ այս տունս: — Գրաւաճառն այս տունս կը շինէ: — Այս քաղքիս մէջ շատ տուն կը շինեն: — Այս շէջը լի է: — Շիջը լաւ չէք լեցընէք: — Այս շիջիս մէջ շատ քիչ կայ:

ՍՆԿԱՍՏՐ

Je finissais-կը լմնցընէի. nous finissions-կը լմնցընէինք.
 tu finissais-կը լմնցընէիր. vous finissiez-կը լմնցընէիք.
 il finissait-կը լմնցընէր. ils finissaient-կը լմնցընէին:

Charles était autrefois très-heureux ; il chantait toujours, il jouait avec ses amis, mais aussi il aimait le travail. Nous étions souvent ensemble. Nous finissions toujours les premiers nos thèmes. Le maître était toujours content, et il ne punissait jamais. Nous obéissions à nos parents, et nous écoutions nos maîtres- Jean choisissait les meilleurs livres, et Louise cherchait les plus beaux fruits. Vous parliez souvent de nos amis, et vous ne salissiez jamais vos habits. Nos frères aimaient les affaires plus que les plaisirs, et ils punissaient ceux qui ne travaillaient pas. Autrefois, nous aimions beaucoup les cerises ; notre mère remplissait toujours nos corbeilles. Nous portions une partie de nos fruits aux enfants du pauvre menuisier qui demeurait dans la maison de notre voisin.

112

Եթէ ձեր ծնողաց հնազանդէիք՝ աւելի երջանիկ պիտի ըլլայիք : — Եթէ այսօր հրահանգնիդ աւարտէիք՝ աւելի աշխատասէր պիտի ըլլայիք : — Եթէ պատժէր իր եղբայրը ուր այնչափ անհնազանդ էր՝ իրաւունք պիտի ունենար : — Եթէ այս պարտնայք իրենց պարտքերը կատարէին՝ աւելի գոհ պիտի ըլլային : — Եթէ հիմայ չլինէի՝ անիրաւ կ'ըլլայիք : — Եթէ այս ժապաւէններս ընտրած չըլլայինք՝ իրաւունք պիտի չունենայինք : — Եղբայրս շատ ծոյլ պիտի ըլլար՝ եթէ այսօր հրահանգները չաւարտէր : — Շատ խելօք պիտի ըլլայիր՝ եթէ պարտքերդ կատարէիր : — Եթէ մեր դասատուաց չհնազանդէինք՝ շատ չար պիտի ըլլայինք : — Եթէ մեր հագուստներն ազտօտէինք՝ մեր մայրը մեր ազախինը պիտի յանդիմանէր :

113

ԱՊՍՈՒՆԻ

Je finirai, պիտի լմնցընեմ.
tu finiras, պիտի լմնցընես.

il finira, պիտի լմնցընէ.
nous finirons, պիտի լմնցընէք.
vous finirez, պիտի լմնցընէք.
ils finiront, պիտի լմնցընեն :

ԹԻՆԱԿԱՆ

Je finirais, պիտի լմնցընէի, կը լմնցընեմ.
tu finirais, պիտի լմնցընէիր.
il finirait, պիտի լմնցընէր.
nous finirions, պիտի լմնցընէինք.
vous finiriez, պիտի լմնցընէիք.
ils finiraient, պիտի լմնցընէին :

Quand finirez-vous votre thème ? Je finirai à présent. Tu saliras ton habit, si tu portes cette corbeille. Dieu punira les méchants. Nous aurons aujourd'hui des rubans, nous choisirons les plus beaux. Les enfants sages obéiront toujours à leurs parents. Si mon frère était ici, je finirais mon thème. Si j'avais de l'argent, je bâtirais une salle. Si je bâtissais, mon voisin bâtirait aussi. Nous ne remplirions plus nos verres, si l'eau n'était pas si bonne. Si vous portiez cette huile, vous saliriez vos gants. Je n'aimerais pas ce jeune homme, s'il n'obéissait pas à ses parents et à son maître. Mes sœurs ne choisiraient pas ces plumes, si elles ne trouvaient pas que c'étaient les meilleures. Vous auriez choisi ces bas-ci, s'ils étaient un peu plus longs. Vous auriez fini votre thème, si vous aviez toujours travaillé.

114

Ահա հաց ու պանիր : — Տուրք այս գիրքս փոքր Ծրանսուսային : — Այս իրիկուն նամակնիս պիտի աւարտենք : — Հանրի լաթերն ազտօտէ պիտի՝ եթէ ծառը կրէ : — Միշտ հնազանդէիք պիտի մեր ծնողաց : — Այս երկտասարդը պիտի չքանդիմանէք՝ որովհետեւ բան մը չըրաւ : — Դարձեալ

պիտի շինէք: - Բաւական շինեցի, այլ ևս չդիտի շինեմ: -
 Այսօր պիտի լինցնէինք՝ եթէ աւելի աշխատասէր ըլլայինք:
 - Իրացիներս պիտի շինէին՝ եթէ սկսած ըլլային: - Եթէ աւելի
 խելք ըլլայինք՝ ձեր հօրը պիտի հնազանդէիք: - Մենք
 մեր պարտքը կատարեցինք:

Իհաող. - Նրորդ ըծորգուծիւնը օր կը լինայ, ինչ
 պէս recevoir ընդունել: - չորրորդը re, ինչպէս vendre
 ծախել:

ՍԱՀՄԱՆԱՍԱՆ ԿԵՐԿԱՅ

Je vends-կը ծախեմ.	vendu-ծախած, ծախուած.
tu vends-կը ծախես.	cher-սուղ, սիրելի.
il vend-կը ծախէ.	fin-բարակ.
nous vendons-կը ծախենք.	vert-կանաչ, թարմ.
vous vendez-կը ծախէք.	le prix-գինը.
ils vendent-կը ծախեն.	la couleur-գոյնը:

Votre oncle vend sa maison. Mon oncle ne vend pas sa maison, mais il vend son jardin. Combien vendez-vous le mètre de ce drap noir ? Je vends le mètre de ce drap à quatre écus. C'est très-cher. Je trouve que c'est très-cher. Voilà un drap vert qui est aussi beau que celui-là, et qui ne coûte pas autant. Ce drap est très-fin, et la couleur est belle. Combien dites-vous que ce drap-ci coûte ? Quel est le dernier prix de ce drap ? Nous vendons ce drap à trois écus et demi. Vous vendez très-cher. Les autres marchands de la ville ne vendent pas si cher que vous. Ce drap est d'une très-bonne qualité ; vous trouverez qu'il n'est pas trop cher. Nous vendons beaucoup de cette qualité ; ce matin nous avons vendu vingt mètres. Tous ceux qui ont acheté de ce drap ont été très-contentés. Comment trouves-tu ce drap, Henri ? Je trouve que ce drap vert est plus gros que ce drap noir. Si c'était

pour moi, je choisirais celui-ci. Tu as raison. Le tailleur a dit aussi que la couleur verte n'était plus à la mode.

Ո՞ր կը ծախեն այս աղւոր մատիաները: - Կը ծախէք այս աղւոր զմէլինը: - Բան մը չեմ ծախեր: - Եղբայրդ բուր իր թաշտները կը ծախէ: - Մենք ալ մերինները կը ծախենք: - Դուք ամէն բան կը ծախէք: - Ձեր բուրերն ալ գըքերնին կը ծախեն: - Ո՞րչափ կ'արժեն այս ձեռնոցներս: - Այս ձեռնոցներս ու այս դուլպաներս երկուքուկէս սկուա կ'արժեն: - Սուղ չեն: - Ուսկից աւելք այս ժամացոյցը: - Իրացիներ չուխայ ալ կը ծախէ: - Շատ սուղ չէք գտներ ծախածը: - Այս չուխան շատ նուրբ է, բայց ապիկայ շատ խոշոր է: - Աղէկ տեսակ մըն է, բայց գոյնը ճշմ չէ:

Attendre, սպասել.	allez, գացէք.
rendre, հատուցանել, ետ աւալ.	vite, շուտ.
descendre, իջնել.	perdre, կորսնցընել.
répondre, պատասխանել.	battre, զարնել.
venez, եկէք.	la porte, դուռը.
doucement, կամայ.	le moment, վայրկեանը:

Je perds mon temps. Je n'attends pas plus longtemps. Pourquoi ne me répons-tu pas ? Votre frère ne descend-il pas encore ? Mon frère et ma sœur descendent dans ce moment. A qui est ce livre ? Pourquoi ne rendez-vous pas ce livre ? Vous battez toujours mes sœurs, elles ont beaucoup pleuré. Ces enfants perdent leurs plumes à tout moment. Où allez-vous si vite ? Attendez un moment ; n'allez pas si vite, allez plus doucement. Venez, il est déjà tard ; nous n'attendons pas ; nous perdons trop de temps. Venez ici, mes cousins at-

tendent à la porte. Nous avons attendu depuis plus d'une heure. Que fait votre frère? Il joue. Combien perdez-vous aujourd'hui? Je ne perds rien; mais mon cousin perd un demi écu; il ne joue plus, il a perdu tout son argent.

Ի՞նչ կը փնտաւք: - Չմէլիննիդ կորուսիք: - Սձէն բան կը կորսնցընէք: - Բան չէնք փնտաւր, բան մը չկորուսինք: - Հօրեղբորորդիս ամէն բան կը կորսնցընէ, ամէն տղոց կը զարնէ: - Գարձեալ ձեր մօրեղբօրորդւոյն հետ պիտի խօսիմ: - Հիմայ ո՞ւր կ'երթաք: Ծատ շուտ չէք երթար, շատ կամայ կ'երթաք: - Հետս եկէք: - Քիչ մը սպասեցէք, կօչիկներս պիտի փնտաւմ: - Ինչո՞ւ կը ծեծէք այս տղան: - Բան մը չըրաւ: - Չէք պատասխաներ, շատ չար էք: - Չմէլինս ետ տուէք, եթէ ոչ ձերինն ինձ տուէք: - Ինչո՞ւ չէք սպասեր: - Մենք կ'իջնենք, ձեր քուրերն ալ կ'իջնեն: - Այս տղաք բնաւ չեն պատասխաներ, միշտ գրբերնին կը կորսնցընեն: - Մենք երբեք գրբերնիս չենք կորսնցըներ: - Չեր քեզորդիք այսօր բոլոր ստակնին կորուսին:

ԱՆԿԱՍԱՐ

Je vendais, կը ծախէի. nous vendions, կը ծախէինք.
tu vendais, կը ծախէիր. vous vendiez, կը ծախէիք.
il vendait, կը ծախէր. ils vendaient, կը ծախէին:

Pourquoi n'attendais-tu pas? J'avais oublié ma montre. Nous descendions souvent cette montagne, quand nous demeurions chez notre oncle. Autrefois vous aimiez beaucoup le jeu, vous perdiez souvent tout votre argent. Il est vrai, je perdais trop, j'étais très-malheureux. Je trouvais toujours le temps long, je n'avais pas

assez d'affaires. Depuis que je suis ici, je ne pense plus au jeu. Votre frère aime le commerce; il était ce matin à la porte de notre cousin, et il vendait son petit chien au fils du libraire. Il a bien fait, tous les enfants battaient ce pauvre animal. Pourquoi ne répondiez-vous pas, lorsque mon père était ici? Je ne répondais pas, parce que j'étais trop triste. Mes frères descendaient, lorsque vous étiez parti. Ils avaient attendu leur maître de musique.

Ինչո՞ւ չէիք սպասեր: - Չէինք սպասեր՝ վասն զի ալ ժամանակ չունէինք: - Չեր մօրեղբորորդին շատ աղէկ կը պատասխանէր. աշխատասէր երիտասարգ մ'է: - Իմ եղբարքս չեն կրնար այնչափ լուր պատասխանել: - Ինչո՞ւ կը ծեծէիր այս շունը: - Այս շունը կը ծեծէի՝ վասն զի շատ չար էր: - Չեր եղբոր բարեկամն իմ դրամս կորսնցընէր պիտի եթէ աւելի երկար սպասած ըլլայի: - Եթէ այս ծաղկըներս ձեր հօրը տուած ըլլայի՝ շատ գոհ կ'ըլլայիք: - Չեր քուրերը վատացած պիտի ըլլային՝ եթէ պատասխանած ըլլայիք: - Այս աւարք անիրաւ պիտի ըլլային՝ եթէ իրենց աներն ու պարտէզները ծախած ըլլային:

ԱՊԱՌՆԻ

Je vendrai, պիտի ծախեմ. nous vendrons, պիտի ծախենք.
tu vendras, պիտի ծախես. vous vendrez, պիտի ծախէք.
il vendra, պիտի ծախէ. ils vendront, պիտի ծախեն:

ԹԿԱԿԱՆ

Je vendrais, պիտի ծախէի, nous vendrions, պիտի ծախէինք.
tu vendrais, պիտի ծախէիր, vous vendriez, պիտի ծախէիք.
il vendrait, պիտի ծախէր, ils vendraient, պիտի ծախէին:

As-tu déjà répondu à la lettre de ton cousin? Je répondrai ce soir à sa lettre. Vendrez-vous votre cheval? Je ne vendrai pas mon cheval, mais mon frère vendra le sien. Descendrez-vous à présent? Nous ne descendrons pas encore. Vos sœurs descendront-elles? Elles attendront encore un peu. Je n'attendrai pas plus longtemps. Nous attendrions encore un moment, si notre frère était ici. Vous perdiez beaucoup, si vous vendiez votre maison. Si je vendais mon cheval, je vendrais aussi mon chien. Si ce jeune homme était plus sage, il ne battrait pas son domestique. Si nos cousins n'étaient pas malades, ils répondraient à notre lettre.

122

Երբ պիտի պատասխանէիք ձեր եղբոր նամակին: — Իւր վերջին նամակին արդէն պատասխանեցի. նամակներէս երկուքը չառաւ: — Երբք օրէն պիտի պատասխանէ: — Մեր Հանրի բարեկամը պիտի կորսնցընենք, շատ հիւանդ է: — Ասիկայ իւր քրոջը համար մեծ թշուառութիւն մ'է: — Ձեր զօրն սպասէք պիտի, դեռ հասած չէ: — Եթէ քիչ մը կը սպասէք՝ միտակը կ'իջնենք: — Սիրով կը սպասէնք՝ եթէ Ժամանակ ունենայինք: — Ժամանակնիդ պիտի կորսնցընէիք եթէ աւելի սպասէիք: Այս պարտաք իրենց ձեռքը պիտի ծածկէն եթէ դրամ կորսնցըցած չըլլային: — Այս դա՛նակս ետ պիտի տայի՝ եթէ ուրիշ մը դատած ըլլայի:

125

Ա. ԼԻՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՅՅՅ ՎՐԱՅ ԳԻՏԵԼԻԲ

Acheter, գնել: J'achète, tu achètes, il achète, nous achetons, vous achetez, ils achètent. — J'achetais. — J'achèterai. — J'achèterais.

1 Խնամք. — Կանոնաւոր բայից ընդգրկութեան համար տես Պրակ Ս. 49էն մինչև 61:

Jeter, նետել.	achever, աւարտել.
appeler, կոչել.	mener, տանել.
lever, վերցնել.	la plante, սուսկը.
élever, կրթել.	le chemin, ճամբան.
la pierre, քարը.	lourd, ծանր.
le feu, կրակը.	faites, ըրէք:

Où achetez-vous vos plumes? J'achète mes plumes chez le libraire, et mon frère achète les siennes chez notre voisin. Ma mère achètera aujourd'hui une paire de gants pour ma sœur. Nous achèterions ces livres, s'ils n'étaient pas trop chers. Que faites-vous? J'achève mon thème. Nous achèverons le nôtre ce soir. Quand achèverez-vous ce dessin? Appelle ton frère. Où est-il? Où menez-vous cet enfant? Je mène cet enfant à l'école. Ce chemin mène à l'école. Ce jeune homme est très-appliqué; il mène une vie très-active. Vous ne levez pas cette pierre, elle est très-lourde. Votre tante élève bien ses enfants. Ma mère est malade; nous appellerons le médecin. Comment appelle-t-on cette plante? Comment appellerez-vous votre premier enfant? Jetez cette plume; elle n'est pas bonne. Je jeterai cette lettre au feu; elle n'est pas bien écrite.

124

Հրահանգք ինչո՞ւ չես ըմբըններ: — Վաղը պիտի ըմբընեն մ'հրահանգս: — Մտածն ելէր է, աղախներ պիտի կանչէ մ: — Դուն չար աղայ մ'ես՝ միշտ մեր պարտեղը քար կը նետես: — Այս իրեկուն քուրբես հօրեղբորս սունը պիտի ամենի: — Այս պարտաքս լաւագոյն կեանք մ'անցընէին պիտի՝ եթէ աւելի աշխատասէր ըլլային: — Այս քարս վերցուցի, ծանր չէ: — Այս մարդս ատ քարը չկրնար վերցընել: — Այս մայրերը շատ աղէկ կը կրթեն իրենց աղաքը, աղէկ կրթուած տղաքներ ունին: — Ձեր հայրը քեռուոյս սունն ու պարտեղը պիտի գնէ: — Ո՞վ նետեց այս քարը սե՛:

նեկիս : - Հանրիէդ , գուշպաներդ կ'աղատես , հաբուստ
ներդ չես վերցըներ :

123

Préférer , նախամեծար համարել : - Je préfère , tu préfères , il préfère ; nous préférons , vous préférez , ils préfèrent . - Je préférerais . - Je préférerais . - Je préférerais .

Espérer , յուսալ :	la colère , բարկութիւնը .
posséder , ստանալ , տէր ըլլալ .	la passion , կիրքը .
exagérer , չափազանցել .	le défaut , թերութիւնը .
modérer , չափաւորել .	la fortune , բաղդը .
céder , տեղի տալ , թողուլ .	la fête , տօնը .
régler , կանոնաւորել .	chaque année , իւրաքան չիւր տարի :

J'espère que tu trouveras ton livre. Nous espérons que nos parents arriveront bientôt. Ma sœur espère que tu n'oublieras pas son cahier. Celui qui espère en Dieu, n'est pas malheureux. Les hommes espèrent toujours. Nous préférons ce violon à cette flûte. Je préfère mes livres à ceux de mes cousins. Ma mère préfère le thè au café. Mon oncle possède beaucoup de jardins et de prairies. Nous possédons une très-belle maison. Tout ce que je possède est à vous. Je réglerai mes affaires et les vôtres. Modérez votre colère. Celui qui modère ses passions est heureux. Je céderai ma place à monsieur N. C'est un homme qui exagère tout. Vous exagérez les défauts de cet enfant.

126

Մօբբըրնիդ մեր Անն Էֆէնտիին ծախած աներնիս ու պարտէզնիս պիտի գնէր՝ եթէ քիչ մ'աւելի գրամ ունէ նոր : - Հիւանդ է եղբայրնիդ : - Հիւանդ չէ , և միշտ կը

յուսանք որ հիւանդ պիտի ըլլայ : - Իմ մուշակներս ձերիններէն նախամեծար կը համարիմ : - Այս խնձորներս աստաններէն նախամեծար չէք համարիր : - Խաղն աշխատութենէ նախամեծար համարողը խեղացի չէ : - Միշտ մեր պարտերը մեր զբօսանքէն նախամեծար կը համարինք : - Ամէն բան կը չափազանցես : - Բան մը չեմ չափազանցեր : - Շուշու եղբորդ պիտի թողում (տեղի տամ) : - Եթէ ձեր զայրյութը չմեղմէք՝ թշուառ պիտի ըլլաք : - Այս մարդս ժամանակաւ հարուստ էր , շատ աներու և պարտէզներու տէր էր : - Հիմայ բանի մը տէր չէ , աղքատ է : - Ատենով բան մը չունէիք , հիմայ շատ ստացուածքի տէր էք :

127

Employer , գործածել : - J'emploie , tu emploies , il emploie ; nous employons , vous employez , ils emploient . - J'emploierais . - J'emploierais . - J'emploierais .

Envoyer , խրկել .	effrayer , սարսափեցընել .
nettoyer , մաքրել .	mordre , խածնել .
aboyer , հաջել .	l'amitié , բարեկամութիւնը .
payer , վճարել .	la dent , ախտ .
essayer , փորձել .	la larme , արցունքը .
essuyer , սրբել , չորցընել .	propre , մաքուր :

Employez bien votre temps. Celui qui emploie bien son temps , est très-sage. Nous emploierons cet argent pour acheter un oiseau. Je paie tout ce que j'achète. Nous payons souvent bien cher les fautes que nous avons faites. Mon père payera tout ce que nous avons reçu. Si vous ne payez pas mon cousin , vous perdrez son amitié. Nous payerions volontiers votre cousin , si nous avions reçu de l'argent. Ma chambre n'est pas propre ; vous ne nettoyez jamais ma chambre. Mon frère nettoie toujours ses habits. Pourquoi ce chien aboie-t-il ? Les chiens qui aboient , ne mordent pas. Le chien de

notre voisin a mordu mon frere. Essayez cette plume ; elle est très-bonne. Vous n'avez pas essuyé vos mains. J'essuierai mes mains avec mon mouchoir. Mon frere effraie toujours les enfants.

128

Եթէ լաւ չգործածէք ձեր երեսասարդութեան ժամանակը՝ երջանիկ պիտի չըլլաք: - Քոյրս աղէկ կը գործածէ իւր ժամանակը: - Ընդհանրապէս ժամանակդ ինչպէս կ'անցընես: - Այս շունս բոլոր գիշերը կը հաջէ: - Հաջող շունն ընդհանրապէս չխածնէր: - Առջեկնիդ մտքրեցէք: - Ահաանիդ մտքրեցէք: - Այս աղբատ ընտանեաց երեք մէջէն կը խրկեմ: - Բան մը չէք խրկեր ձեր էղբօրը: - Այս մեր քրոջը կողմ մը պատու խրկեցինք: - Բժշկին ստակ տուիր: - Վաղը պիտի փորձեմ: - Սեղանը մաքուր չէ, երբեք սեղանը չես մաքրեր: - Երէկ գիրքը կորսնցընելուս շատ վախայ: - Երէկ դերձակէն առած չախաներնուս դրամը վճարեցինք այսօր:

129

Placer, զեակդէլ: - Manger, ուտել:

Je place, tu places, il place ; nous plaçons, vous placez, ils placent. Je plaçais, je placerais, je placerais. Je mange, tu manges, il mange ; nous mangeons, vous mangez, ils mangent. Je mangeais ; je mangerai ; je mangerais.

Commencer, սկսել. prononcer, հնչել.
effacer, աւրել. corriger, սրբագրել.
avancer, յառաջել. partager, բաժնել, մասնակցել.
rincer, թօթուել. changer, փոխել.
protéger, պաշտպանել. l'arabe, արաբերէն:

l'appétit, ախորժակը. le latin, լատիներէնը.
l'innocence, անմեղութիւնը. l'anglais, անգլիերէնը.
la ligne, գիծը. mieux, լաւ ետ.
le mot, բառը. l'étude, ուսումը.
autrement, ուրիշ կերպով, ապա թէ ոչ:
entre, մէջ, (երկուքի մէջ):

Vous ne prononcez pas bien ce mot. Nous prononçons mieux le français que vous. Mon cousin prononce très-bien l'arabe. On ne prononce pas toutes les lettres des mots français. Où placez-vous vos livres ? Nous plaçons nos livres sur cette table. Pourquoi avez-vous effacé cette ligne ? Nous n'effaçons jamais un mot. Vous n'avancez pas dans vos études. Autrefois j'avancé beaucoup plus. Nous avançons tous les jours. Vous n'avez pas encore corrigé les fautes de votre thème. Nous ne corrigeons jamais les thèmes de notre frere. Mon oncle a partagé son bien entre ses enfants. Nous partageons avec nos amis tout ce que nous avons. Mangez-vous un peu de ces fruits ? Je ne mangerai rien à présent, je n'ai pas d'appétit. Vous protégez toujours ce jeune homme. Dieu protège l'innocence. Nous protégeons nos amis. Le temps a changé. Changez-moi, s'il vous plaît, cet écu. Avez-vous comencé votre lettre ? Je commencerai dans un moment. Nous ne commençons pas encore. Je n'ai pas encore rincé les verres.

150

Աղէկ չես հնչեր: - Առաջ աւելի աղէկ կը հնչէիր: - Ֆրանսացիք լատիներէնը ձեզի պէս չեն հնչեր: - Ինչու չէք ուտեր: - Չենք ուտեր, վասն զի ախորժակ չունինք: - Յետոյ առ կեռասէն քիչ մ'ուտեմ պիտի: - Այս գիրքս սեղանին վերայ դրէք: - Բոլորն ալ այս աթոռիս վերայ պիտի դնենք: - Դեռ հրահանգս չսրբագրեցի: - Մերիններն այս իրիկունն պիտի սրբագրենք: - Եղբայրս առաջ իւր հրա-

Հանգնեցրել կը սրբագրէր: — Այս ինձօրը քեռորդուոյս հետ
 պիտի բաժնենք: — Այսօր պիտի չսկսինք, վաղն սկսինք պի-
 տի: — Աւրեցեք ատ երկու առդերը: — Ինչո՞ւ աւրեցիք ատ
 բառը: — Օղը պիտի փոխուի: — Օղը շատ փոխուեցաւ: —
 Ինչո՞ւ այս աղջիկը չէք պաշտպաներ: — Մէկը չէնք պաշտ-
 պաներ: — Լուսացիք ատ բարջերը: — Բարջերն ու զանազ-
 ներն հիմայ կը լուանք:

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

Moi, ես, զիս, ինձ.	eux, անոնք (աբ.), զանոնք.
me, զիս, ինձ.	elles, անոնք (իգ.), զանոնք.
nous, մենք, զմեզ, մեզ.	leurs, անոնց (աբ. և իգ.).
toi, դու, զքեզ, քեզ.	les, զանոնք.
te, զքեզ, քեզ.	soi, ինքն, իրեն, զինքը.
vous, դուք, զձեզ, ձեզ.	se, զինքը.
lui, ան, անոր, (աբ. և իգ.).	avant, առաջ.
le, զայն, (աբ.).	après, ետքը.
la, զայն, (իգ.).	montrer, ցուցընել.
elle, այն, զայն, (իգ.).	ou, կամ, թէ:

Venez avec moi. Laissez-moi tranquille. Donnez-moi un verre d'eau. As-tu été chez moi? Je n'ai pas été chez vous. Mon père m'aime beaucoup. Je te donne cette plume si tu me prêtes ton crayon. Il nous cherche depuis une heure. Si vous venez avec nous vous serez content. Notre père nous a donné beaucoup d'argent. Cette montre est-elle pour toi? C'est toi qui as eu ma plume. Mon cousin t'a prêté son canif. Je le lui ai rendu. Vous êtes très-sage; le maître vous loue toujours. C'est lui qui a pris le crayon que tu avais mis sur la table. J'ai reçu une lettre de mon père, et je lui ai répondu. As-tu vu mon cheval? Je ne l'ai pas encore vu. Je vous le montrerai après. Je vous ai prêté ma plume, rendez-la

moi. Qui a écrit cette lettre, toi ou elle? Votre sœur est très-appliquée, le maître ne loue qu'elle; ma mère pense toujours à elle. Nous n'avons pas vu aujourd'hui tes frères; mais nous avons pensé à eux, tes sœurs sont plus sages qu'eux. Avez-vous vu mes livres? Je les ai vu. Mes cousines sont très-appliquées, ma mère les aime, elle parle souvent d'elles. Cette mère n'aime pas ses filles, elle ne pense qu'à soi.

Դիտող. — Me, te, le, la, se գերանուանց ձայնաւոր-
 ները կը զեղջուին՝ եթէ յաջորդ բառը ձայնաւորով սկսի.
 il m'aime, զիս կը սիրէ:

Ինձի չմտածեց: — Բու վրայքդ շատ անգամ խօսե-
 ցանք: — Ձեր հօրեղբորդին միշտ մեզի գէմ կը խօսի: —
 Այս դանակս մեզի համար է: — Քոյրդ ինձի հետ եկաւ: —
 Հօրեղբայրդ երէկ մեզի էր: — Հօրեղբորդէք մենէ ա-
 ռաջ մեկնեցան: — Դուք անոնցմէ ետքը մեկնեցաք: — Այս
 որսն համար է: — Այս եղբորդ համար է: — Այս քեզի հա-
 մար, ատ անոր համար է: — Քուրերս հիւանդ են: — Այսօր
 անոնց համար կ'աշխատիմ: — Դրացիներս շատ ապերախս է
 մեզի գէմ: — Ո՞վ առաւ առնկերս:

Ceci, այս.	ingrat, ապերախ.
cela, այս, այն.	l'estampe, տպագիր.
envers, առ, նկատմամբ.	la bibliothèque, գրաստան.
contre, հակառակ.	le portrait, կենդանագիր:

Vous n'aimez pas mon frère, vous êtes ingrat envers nous. Votre frère est arrivé avant moi, vous arriverez après lui. Votre jardinière est heureuse, son fils lui a envoyé cent écus.

Je ne vous ai pas encore montré ma petite bibliothèque. Votre frère nous a dit que vous avez beaucoup de livres et de fleurs. Ces estampes sont très-belles, je les ai reçus de mon oncle. Mon frère m'a envoyé son portait. Vos frères n'aiment pas les livres ; ils aiment trop le jeu. Je leur ai souvent prêté mes livres. Cette chemise est-elle pour vous ? Ceci est pour moi, cela est pour elle. A qui est cela ? Ceci est à moi, et cela est à toi. Donnez-moi de ceci et de cela. Je pense toujours à toi ; mais tu ne penses jamais à moi. Qui a pris mon canif ? Moi. Celui qui n'est pas avec moi, est contre moi. Où est votre petit frère, ces fruits et ces fleurs sont pour lui, Où est la pauvre femme, cette chemise est pour elle.

154

Ես չբեղ կը դովեմ և դու զիս կը դարովես : — Եղբայրդ զիս կը սիրէ՛ բայց դու զիս չես սիրեր : — Այս շունը հաւա-
տարեմ չէ, չեմ սիրեր զայն : — Ո՛ւր է քու բերնիդ, ձեր
մայրը զինքը կը փնտռէ : — Ո՛ւր էիր, ժամ մը առաջ չբեղ
կը փնտռէին : — Քեւիս աղւոր գրեք մը առաւ ինձ : — Անոր
նամակ մը գրած էի : — Հո՞ն էր մարքուրնիդ : — Այո՛, ձեր
հիւանդ ըլլալն անոր ըսի : — Կողով մը պտուղ խրկեցին մեզ :
— Շարժ բոլոր այս տղաքը ձեզ պիտի բերէ : — Պարտիզպա-
նին պիտի այց ասնիք : — Տղաքս շատ կը սիրեն ծաղկները :

155

Le même, la même, les mêmes, նոյն.

(սժ. և գոյ.)

Que cherches-tu ? As-tu perdu ton canif ? Ne le trouves-tu pas ? Ne l'as-tu pas mis dans ton coffre ? Je crois que mon cousin l'a pris. Ton cousin ne l'a pas. Je lui ai prêté le mien. Il m'a rendu ma plume, mais il ne

m'a pas encore rendu mon canif. Je ne lui prêterai plus rien. Il ne rend jamais ce qu'on lui prête. Ma sœur a le même défaut. Quand je lui prête un livre, elle ne le rend pas. Nous rendons toujours ce qu'on nous prête. Je vous prêterai tout ce que j'ai. Mes amis rendent aussi ce que je leur prête ; ils m'ont rendu ce matin le crayon que je leur avais prêté hier. Le pauvre homme est venu ; je lui donnerai un morceau de pain blanc. Ma cousine m'a écrit. Je lui ai répondu que je lui achèterais un joli canif, si elle était toujours sage et appliquée. Ces enfants ne s'aiment pas, ils se battent les uns les autres.

156

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՅ ԳՈՐԾԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅ ՆԻ Ի ԳԱՂՂ.

Քուրերս ինձի միշտ ծաղկներ կու տան : — Ինձի շատ
գրամ կու տաք : — Ինձի համար շատ աղէկութիւն ունիք —
Դասատունիդ բնաւ չգովեր զձեզ, ամենեւին ուսումնասէր
չէք : — Խրկած գրքերնիդ շատի : — Եկած ժամանակս զայն
դայց : — Եթէ զիս սիրէք՝ ես ալ զձեզ պիտի սիրեմ : — Մէ-
ծիքէ մը կու տամ քեզ՝ եթէ շունս գանես : — Պիտի սի-
րէի զձեզ՝ եթէ աւելի խելք ըլլայիք : — Եղբայրս երեք
շաբաթ առաջ մեկնեցաւ : — Անոր գրեցի, բայց ինձի չպա-
տասխանեց : — Ձեր հայրը մեզ կողով մը պտուղ առաւ : —
Այս տղաքս շատ աղքատ են, ասոնց հաց ու գրամ տուէք :
— Մեր մօրեղբայրն իւր ամէն գրքերը մեզ առաւ :

157

Me cherchez-vous ? M'avez-vous oublié ? Te cher-
che-t-il ? T'a-t-il donné des pommes ? Le trouverez-vous ?
L'avez-vous déjà vu ? Cette maison est-elle à vous ? La
vendez-vous ? Ne la vendez-vous pas ? Votre frère est-il
parti ? Lui avez-vous écrit ? Vous a-t-il répondu ? Ne lui
avez-vous pas encore écrit ? Ne vous a-t-il pas encore

répondu? Votre sœur est-elle malade? Lui avez-vous acheté du sucre? Vous a-t-elle parlé de moi? Nous attend-on? Nous a-t-on envoyé des bas et des souliers? Vous trouvera-t-il aujourd'hui? Vous a-t-il parlé de mon malheur? Avez-vous oublié vos devoirs? Les remplissez-vous toujours? Ne les avez-vous pas encore remplis? Avez-vous parlé à mes cousins? Leur avez-vous rendu le livre qu'ils vous ont prêté? Ne leur avez-vous pas dit que nous travaillons ensemble?

153

Պիտի սպասե՞ս ինձի: - Չքեզ գտնե՞լ պիտի: - Հոս ըլ-
լալնիս ըսիր անոր: - Գո՛հ էս - Պիտի գնե՞ զայն: - Ճանչ-
ցա՞ւ զիս: - Կարգացեր զայն: - Յանգիմանե՞ց զձեզ: - Պիտի
փնտաւե՞ս զայն: - Պիտի պատասխանե՞ մեզ: - Ո՞ւր են գըր-
բերնիդ: - Չանոնք սեղանին վրայ գըրն: - Ո՞ւր են կօշիկ-
ներս: - Ո՞վ առաւ զանոնք: - Եղբարքդ հասան: - Մայրս
անոնց խրկե՞ց ծառան: - Հիւանք է այս կինը: - Բժիշկ կը
բերե՞ն: - Ի՞նչպէս է:

159

Me le, զայն ինձ. demander, խնդրե՛լ, հարցընե՛լ.
te le, զայն քեզ. conseiller, խրատե՛լ.
nous le, զայն մեզ. refuser, մերժե՛լ, զանալ.
vous le, զայն ձեզ. défendre, պաշտպանե՛լ, արգիլե՛լ:

Avez-vous lu le livre? Votre frère me le donnera, quand il l'aura lu. Tu as demandé mon canif; je te le prêterai, si tu me le rends. Tu m'as prêté hier ta plume; je te la rendrai. Le jardinier a reçu les fruits; il nous les vendra. Si j'avais reçu les livres, je vous les prêtera. Je n'ai pas chanté aujourd'hui; mon père me l'a défendu. Je n'ai pas encore vu tes estampes. Mon frère te les montrera. Dites-moi pourquoi vous êtes si triste.

Je vous l'ai déjà dit. Je ne vous l'avais pas encore demandé. Que me conseillez-vous? Je ne vous conseille pas. Il nous le refusera. M'avez-vous demandé mon cheval? Je vous l'ai demandé, mais vous me l'avez refusé. Vous ne nous avez pas encore payé notre chien. Je ne vous le payerai jamais.

140

Ո՞ւր է գիրքը: - Փոխ սուրբ քեզ: - Չայն պիտի վճարե՞
ձեզ: - Քեռորդույս փոխ սուրբ: - Կ'ուզե՞ս զայն: - Սրտի
մտօք զայն քեզ կուտամ: - Չայն ինձ չղանար: - Երբեք
ուզածս չղանար: - Այս խրատս ձեզ չէի տար՝ եթէ այն-
չափ խեղճ չըլլայիք: - Գրացիներդ շատ ծաղկիներ առաւ-
զանոնք մեզի պիտի ծախէ:

141

Le lui, զայն անոր. la canne, գաւազանը.
le leur, զայն անոնց. promis, խոստացած, խոստա-
ցուած.
l'encrier, կաղամարը. voulu, ուզած, ուզուած:

Vous m'avez vendu votre encrier, vous ne me l'avez pas prêté. Je t'ai prêté mon livre, je ne te l'ai pas vendu. Il m'a demandé mon canif; je ne le lui ai pas donné. Elle t'a demandé ton crayon, pourquoi ne le lui as-tu pas donné? Si vous m'aviez demandé mon chien, je ne vous l'aurai pas refusé. Si mes amis me demandent mon cheval, je ne le leur refuserai pas. Mon frère m'a demandé ma canne, je la lui donnerai. Vous m'avez promis votre oiseau, mais vous ne me l'avez pas donné. Si je te l'ai promis, je te le donnerai aussi. Nous aurons aujourd'hui un nouveau cheval; notre père nous l'a promis. Mon ami donnera un petit chat à mes sœurs; il le leur a promis hier.

La cuillère, գդալը.	la soie, մետաքսը.
la prune, սալորը.	lire, կարգալ:

Où est mon encrier ? Me le rendez-vous ? Où est votre livre ? Me l'avez-vous rendu ? As-tu vu mon habit de soie ? Te l'ai-je montré ? Ton père a voulu lire ton livre ; le lui as-tu donné ? Nous avons acheté un joli canif chez le libraire ; nous l'a-t-il envoyé ? Ces messieurs demandent votre cheval : le leur avez-vous promis ? Si François avait une canne, te la prêterait-il ? Où est le livre de ma sœur ? Le lui avez-vous envoyé ? Vous demandez pourquoi j'ai pris votre couteau, ne me l'avez-vous pas vendu ? Cet enfant salit son habit, pourquoi ne le lui défendez-vous pas ? Je vous ai vendu une douzaine de fourchettes et trois douzaines de cuillers, ne me les paieriez-vous pas ? Tu as vendu à cette dame une corbeille de prunes ; ne te les paiera-t-elle pas encore ?

Երկու աղւոր շուն տեսայ : - Չանոնք ձեզ պիտի գնեմ :
 - Այսօր պիտի չխաղանք, դասատունիս մեզ արգելեց :
 - Ո՞ւր է գիրքս : - Երէկ ձեզ տուի : - Դու մերժեցիր զայն :
 - Աղւորիկ շուն մ'ունէիր : - Մեզ ծախեցէք զայն : - Այս
 աղաք աղւոր գիրք մ'ունէին : - Ես զայն փոխ տուի անոնց :
 Դուն չխոստացար մեզ զայն : - Այս աղաք ինձի գիրք մը
 բերին : - Ես անոնց չտուի զայն : - Ինչո՞ւ չէք տար մեզ
 կաղամարը : - Խոստացայ ձեզ զայն : Չխոստացար : Եթէ
 ես ձեզ խոստացած ըլլայի զայն՝ կու տայի : - Ինչո՞ւ դնած
 գրքերիկդ չէք վճարեր :

Donnez-moi, սուէք ինձ .
 donnez-le-moi, սուէք ինձ զայն .
 ne me le donnez pas, զայն մի՛ սուք ինձ :

Vous avez un bon canif, donnez-le moi. Rendez-moi le canif que je vous ai prêté. Je vous ai prêté deux plumes; rendez-les-moi. Mon frère a demandé notre crayon; donnez-le-lui. Vous avez pris la canne de mon cousin; rendez-la-lui. Vous avez acheté des prunes chez cette femme; payez-les-lui. Vous avez une belle montre; montrez-la-nous. Cet enfant est méchant; punissez-le. Cette femme est très-pauvre; donnez-lui un morceau de pain. Vos parents sont vos meilleurs amis; aimez-les toujours. Ce canif n'est pas bon; ne l'achetez pas. Ma canne est perdue, ne la chrechez plus. C'est l'encrier de Guillaume; ne lui rendez pas. Cet habit est très-beau; ne le saluez pas. Remplissez toujours vos devoirs; ne les oubliez jamais. Cette fille est très-sage; ne la punissez pas.

Շատ անուշ է այս խնձորը, կերէք : - Այս սալորն ա-
 ղէկ չէ, մ'ուտէք : - Շատ օգտակար է այս գիրքս : - Փոխ
 տուէք ինձ զայն : - Գտայք գուլպաները : - Փնտաեցէք : -
 Հայրս ձեր ամենահաւատարիմ բարեկամն է : - Միշտ մտիկ
 ըրէք անոր. սիրեցէք, մի՛ մուռաք զինքը : - Շատ աղէկ են
 այս ձիերս, ինձի ծախեցէք : - Այս ծաղիկը քրոջս է, նորէն
 անոր էտ սուէք : - Չէնք ասար : - Այս ստուգները մեր
 գրացեաց աղայոյն են : - Չանոնք անոնց հատուցէք,
 մ'ուտէք :

ԱՆԴՐՈՒՄՔ ԲԱՅ

Se tromper խաբուելի: — Je me trompe, tu te trompes, il se trompe; nous nous trompons, vous vous trompez, ils se trompent. — Je me trompais. — Je me tromperai. — Je me tromperais.

Se porter, ըլլալ (առողջութեան կողմէն).

se promener, շրջագայել.

s'amuser, զբօնուել. se reposer, հանդիսել.

s'habiller, հագուել. se hâter, արագարել, շտապել.

se laver, լուծուել. se lever, ելլել.

s'affliger, վշտանալ. s'appeler, կոչուել.

se réjouir, ուրախանալ. se coucher, պառկել.

Comment se porte Monsieur votre père? Il se porte très-bien depuis qu'il est à la campagne. Et vous comment vous portez-vous? Je me porte toujours bien. Mes sœurs ne se portent pas bien. Que faites-vous? Je m'habille. Vous habillez-vous aussi? Nous nous habillerons plus tard. Charles; ne te laveras-tu pas encore? Je me laverai dans un moment. Mon oncle arrivera ce soir; nous nous amuserons bien. Si vous venez avec nous, vous vous amuserez aussi. Je me réjouis de vous trouver. J'aime celui qui se réjouit du bonheur de ses amis. Pourquoi vous affligez-vous? Je m'afflige de la mort de mon cousin. A quelle heure vous levez-vous ordinairement? Je me lève toujours à six heures; et je me couche à neuf heures. Mon frère se lèvera demain à trois heures; il partira pour Paris. Nous nous levons plus tard que vous. Autrefois nous ne nous levions pas si tard. Si vous avez fini votre thème nous nous promènerons un peu. Vous vous promenez toute la journée. Venez ici, repo-

ԱՅՅԵՍԱԼ ԱՆՈՐՈՇ

Je me suis trompé խաբուեցայ.

tu t'es trompé խաբուեցար.

il s'est trompé խաբուեցաւ.

elle s'est trompée (իգ.) խաբուեցաւ.

nous nous sommes trompés խաբուեցանք.

vous vous êtes trompés խաբուեցաք.

ils se sont trompés խաբուեցան.

elles se sont trompées (իգ.) խաբուեցան:

J'ai vu hier votre frère. Vous vous êtes trompé; mon frère n'est plus ici. Je ne me suis pas trompé, je lui ai parlé. A quelle heure vous êtes-vous couchés hier? Nous nous sommes couchés à onze heures et demie. Mon frère ne s'est pas encore levé. Où avez-vous été? J'ai été chez mon cousin: Je me suis promené toute la journée, je me reposerai un peu. Tes sœurs ne s'étaient pas encore habillées lorsque nous sommes venus. Pourquoi ne vous êtes-vous pas encore lavé? Je me serais lavé, si j'avais eu de l'eau. Nous avons été au bal la semaine passée, nous nous sommes bien amusés. Mon voisin est mort hier; il s'est trop affligé du malheur de son fils. Faites votre thème; hâtez-vous un peu; nous nous promènerons plus tard. Réjouissez-vous, mes enfants, votre oncle arrivera ce soir.

Դեռ չե՞լաք: — Այն իրիկուն ութին կը պառկէ ու մէռն ու՛ է Կարթընաք: Շարժ' լուծացուեցա՞ք: — Դեռ չը՛

ըլուացուեցայ : - Միշտ ուշ արթընցողը երբեք քաջաւորը
 չըլլար : - Ո՞վ կորոյս տետրակը : - Դո՞ւք էք ետուարդ տե-
 արահնիդ կորանցընողը : - Կը սիտակք, ես տետրահներս
 չեմ կորանցընէր : - Այսօր պտըտելու պիտի երթա՞ք : - Եղ-
 բայր իւր դասատուին հետ շրջագայելու պիտի երթայ :
 Վասն զի չափազանց աշխատեցաւ : - Ի՞նչպէս է եղբայրնիդ :
 - Դեռ գրւղն է . կարծեմ թէ շատ աղէկ է : - Աղէկ զուար-
 ճացա՞ք երէկ : - Մեր մօրաբոլ դացած ժամանակնիս միշտ
 աղէկ կը զուարճանանք : - Եստ յոգնած եմ . քիչ մը հանգ-
 չիլ կ'ուզեմ : - Ինչո՞ւ այնչափ կը շտապէք : - Դեռ ուշ չէ : -
 Իպրօցը դեռ չբացուեցաւ :

En, անկէ , անոնցմէ .	l'église, եկեղեցին .
յ, անոր , անոնց .	le concert, նուագահանգէսը .
la mosquée, մզկիթը .	oui, այո՛ , non, ոչ :

A-t-on parlé de mon malheur ? Oui, on en a parlé.
 Êtes-vous content de ce livre ? Oui, j'en suis content.
 Avez-vous des plumes ? Oui, nous en avons. Avez-vous du
 fruit ? Oui, j'en ai. Mon frère est-il au jardin ? Non, il n'y
 est pas. Avez-vous été au concert ? Non, nous n'y avons
 pas été. Votre frère a-t-il des oiseaux ? Il en a beaucoup.
 A-t-il aussi des fleurs ? Il n'en a point. Combien de frères
 avez-vous ? J'en ai trois. Avez-vous aussi une sœur ?
 Oui, j'en ai une. As-tu été à l'église ? Oui, j'y ai été ce
 matin. As-tu reçu des lettres ? J'en ai reçu une de mon
 père. Seras-tu ce matin chez Monsieur H. ? Je n'y serai
 pas. Avez-vous été à l'église ? Nous n'y avons pas en-
 core été.

Պատու ունի՞ս : - Այո՛ , ունիմ : - Բարեկամներ ունի՞ս : -
 Ոչ, ես չունիմ : - Մօրքուրնիդ տղայ ունի՞ր : - Այո՛ , եօթը

հաս ունի : - Քեռինիդ լճնածո գնաց : - Ոչ, չգնաց : - Քա-
 նիք գրիչ ունի՞ս : - Տասը հաս ունիմ : - Քուրերնիդ նամակ
 գրե՞ց : - Իրեք հաս գրեց : - Մօրքուրնիդ սենեակն է : - Հոն
 էր , բայց հիմայ հոն չէ :

Arriver, հասնիլ, պատահիլ .

As-tu donné du pain au pauvre ? Je lui en ai donné.
 Si tu ne lui en as pas encore donné, il t'en demandera.
 Mon cousin a beaucoup de fruits ; il m'en donne tous les
 jours. T'en donne-t-il aussi ? Il nous en donne souvent.
 Il n'aime pas les enfants du voisin ; il ne leur en donne
 jamais. Vous avez été aujourd'hui au concert ; je vous y
 ai vu. Il y avait beaucoup de monde. Y avez-vous aussi
 vu mon oncle ? Il y était aussi. Non, je ne l'y ai pas vu.
 Je n'y ai jamais vu tant de monde. On dit qu'il est arri-
 vé un grand malheur. On en parle dans toute la ville.
 Mon ami m'en a parlé aussi.

Դիտող . - Երբոր անորոշ անուան մ'առջև տճական
 դանուէր միայն de նախգիրը կը գործածուի :

Du pain, հաց .	de bon pain.
de la viande, միս .	de mauvaise viande.
des fleurs, ծաղիկներ .	de belles fleurs.
la moutarde, մանանուխը .	le poivre, պղպեղ :

Nous avons mangé de bons fruits. Vous avez bu de
 bonne eau, mais vous avez mangé de mauvais pain. Don-
 nez-moi de bon papier. Ces messieurs ont de beaux jar-
 dins et de grandes maisons. Nous avons bu de l'eau ex-
 cellente. La servante a acheté de bon sel, de bonne

moutarde et de mauvais poivre. Ernest a lu des livres français. Vous avez des chiens fidèles. Mon oncle a de beaux chevaux. Cette demoiselle a de bonnes amies, d'aimables frères et des livres utiles. Notre roi a de braves soldats. Cette mère a des enfants très-appliqués. Nous avons acheté de très-belles fleurs.

Ահա աղէկ Թուղթ և աղէկ գրիչ: - Գէշ ջրէն մի խմէք: - Ձեր հայրն աղէկ պարտէզներ ու մարգարեախններ ունէր: - Հաւատարիմ բարեկամներ և սիրելի զբոսայրներ ունինք: - Այս գրավաճառն աղւոր զմեղններ կը ծախէ: - Մեր պարտիզպանին քով համեզ պտուղներ կան: - Մայրս ինծի երէք զոյգ սև գուլպայ առաւ: - Մեղն լաւագոյն հաց և լաւագոյն միս առէք: - Աղէկ պղպեղ ունինք: - Ճերմակ ձեւոց կը ծախէք: - Յըցուցէք ինծի ինչ կը ծախէք: - Ձեզ գրամ պիտի տամ: - Աղէկ ինձօր կերպք: - Ոչ գէշէն կերանք:

Le savon, աճառք.
l'essuie-main, անձեռոցը.
la patience, համբերութիւնը.
le poisson, ձուկը.
rarement, հազիւ երբեք.
l'écolier, աշակերտը:
froid, ցուրտ.
chaud, տաք.
apporter, բերել.
l'étang, ճահիճը.
jaune, դեղին.
rouge, կարմիր:

Ce marchand vend du papier, de l'encre et des plumes. Apportez- moi de l'eau, du savon et un essuie-main. Apportez-moi de l'eau chaude et de l'eau froide. Je vous donnerai des pommes et des cerises, si vous êtes sages et appliqués. Mon frère a de bonne encre et de bon papier. Nous avons eu de beaux chiens. Tu as peu de patience, mon ami. Avez-vous acheté des crayons et des

canifs? Mon voisin vend de bonnes plumes. Ma sœur a de jolis gants. Combien de livres français avez-vous? Il y a des poissons dans cet étang. Il y a beaucoup d'oiseaux dans notre jardin. Votre cousin a peu de livres et encore moins d'argent. De bons maîtres aiment de bons écoliers. Votre frère parle toujours de bons chiens et de bons fruits, mais rarement de belles estampes et de livres utiles.

Ինծի քացախ և իւղ, դանակ և դդալ առէք: - Աղէկ գրչեր և աղէկ մէլան ունինք: - Աղէկ գրչեր չունիմ, բայց ընտիր մէլան ունիմ: - Թուղթ գ աղէկ է: - Ես շատ գէշը գնեցի: - Ո՛ւր գտար այս գեղեցիկ բարձերը: - Մեր գրացին ձերմակ կտաւ, աղւոր գուլպաներ և կերպասներ կը ծախէ: - Միշտ հանգերձի այցելութեան վրայ կը խօսիս, բայց շատ քիչ անգամ գործի և պարտքի վրայ: - Չբօսանաց վրայ խօսողները և գործերնին ու պարտքերնին բնաւ չմտածողները չեմ սիրեր:

ՍԵՌ. Ա. Ն ՈՒ Ա. Ն Յ

Անուանց սևորդ երկուս կերպով կը հասկըցուի. խնաստե՛ն
և վերջաւորութեան: Խնաստի՛ն նկատուախի՛ յաջորդ կանոն
ները կան:

Ա. — ԱՐՍԿԱՆ ԵՆ

Ա. - Էրեկ մարդ կամ արու անասունն շանակող անուանք.
Un homme, le père, le frère, le lion, le bœuf, le
cheval.

Բ. - Օրուան, ամսուան, եղանակաց անուանք.
Lundi, Mardi, Juin, Septembre, le printemps.

Գ. - Հողմնց անուանք.
Le nord, le sud, և այլն.

La bise, la tramontane, հողմնց անուանք բացառու:
Թեամբ իգական են:

Դ. - Մետաղաց և գոյներու անուանք.
L'or, le fer, le jaune, le bleu, և այլն:

Ե. - Լեռանց անուանք.
Le Caucase, le Massis, le Taurus.

Բացառութիւն. - Յոգնակի գործածուող Լեռանց ա-
նուանք իգական են.

Les Alpes, les Cordillières, les Pyrénées, և այլն:

Զ. - Մասոց և անկոց անուանք.

Le pommier, le poirier, և այլն:

Բացառութ. - L'aubépine, l'ébène, l'épine, la ronce,
la palme, la vigne, la yeuse իգական են:

Է. - Այբենգիսի սառերը. զոր օրինակ Un A, un B, և
այլն:

Ը. - Կենդանեաց ընդհանուր սեռի անուանք.

Un animal, un oiseau, un reptile, le chat.

Բացառութ. - La bête, la brute.

Թ. - Ամէն գոյականաբար աւնուած օճական, անսրել
գերբայ, մահբայ, շաղկապ, և այլն: Le bon et le beau, le
boire et le manger, le trop et le trop peu, les oui et les
non, և այլն:

Ճ. - Ամէն բաղաձայնով կամ a, é (գոց), i, o, u, վերջա-
ւորեալ աէրութեանց, իշխանութեանց, կոմսութեանց
անուանք:

Le Canada, le Chili, le Danemark, le Brésil, le Rhin,
և այլն:

Բացառ. - La Franche-Comté.

Բ. — ԻԿԱԿԱՆ ԵՆ

Ա. - Կանայք կամ իգական սեռէ կենդանիք.

Une femme, la mère, la sœur, la fille, la lionne, la
loupe.

Բ. - Յատկութիւն կամ որակութիւն ջուշընող վերա-
ցեալ անուանք.

La bonté, la honte, la pudeur, la beauté, և այլն:

Միակ բացառութիւնք են le mérite, le courage.

Գ. - Համր եով վերջաւորեալ սղորց և ծաղկանց ա-
նուանք.

La tulipe, la rose, une orange, une pêche, և այլն:

Բացառ. - Le narcissé, le chèvrefeuille.

Դ. - Համր եով վերջաւորեալ տէրութեանց և գետոց
անուանք.

La France, l'Arménie, la Turquie, la Seine, և այլն:

Բացառութ. - Le Bengale, le Mexique, le Maine, le
Bigorre, le Péloponnèse, le Perche, le Dunkerque, le Bo-
rithène, le Danube, l'Ebre, l'Euphrate, le Gange, le
Rhône, le Tage, le Tibre, le Tigre.

Վերջաւորութեանց նկատմամբ կրեանք հետեւեալ
կանոնները տալ :

Ս. — ԱՐԱՅԱՆ ԵՆ

ս. - x, eur, ion և son վերջաւորութիւններէն զտա ա.
մէն բաղաձայնով վերջաւորեալ անուանք.

Le lac, le bond, l'œuf, le sang, l'animal, le nom, le
coup, le cas, l'art, le tour (շրջանը) (1), le riz, և այլն :

Բացառութիւնք. - La clef, la nef, la soif, la faim, la
main, la flu, la cuisson, la moisson, la boisson, la façon,
la cour, la vis, la fois, la mœurs, la forêt, la gent, la
dent, la mousson, la chanson, la leçon, la mer, la chair,
la cuiller, la hart, la part, la nuit (2), la mort, la Tous-
saint, la dot.

բ. - a, i, o, u վերջաւորեալ անուանք.

Un opéra, un oubli, le vertigo, le trou.

Բացառ. - իով և սով.

La foi, la loi, la paroi, la merci, la fourmi, l'après-
midi, la peau, l'eau, la glu, la tribu, la vertu.

գ. - ó (դոց) ով աւարտեալ բառերը եթէ իրենցմէ ան-
միջապէս առաջ է բաղաձայնը չգրտուիր (3) :

Le blé, le café, le thé, le pré, le marché, le canapé,
և այլն :

Բացառ. - La pitié, la moitié, l'amitié, l'inimitié.

դ. - Հետեւեալ վերջաւորութեամբ անուանք.

age,	acle,	isme,
ége,	aume,	ôme,
uge,	ème,	oire.

Չոր օրինակ. Age, chauffage, collège, déluge, mi-
racle, royaume, diplôme, promontoire, և այլն :

Բացառութիւնք. - age վերջաւորեալ.

La cage, image, page, rage, nage, ambages, passe-
rage, saxifrage.

égo	acle.
Une allége.	La débacle.

ème.

Une brème, crème, trirème.

oire.

Une armoire, gloire, écritoire, histoire, râcloire, na-
geoire, passoire, poire, victoire, bouilloire, mâchoire,
une mémoire (4), bassinoire.

Բ. — ԻՊԱՅԱՆ ԵՆ

ս. - x, eur, ion և son վերջաւորեալ անուանք երբոր
վերջնիցէր դիրք ձայնաւոր ըլլայ.

Une croix, voix, chaleur, frayeur, cession, maison,
և այլն :

Բացառութ. - Un choix, crucifix, flux et reflux,
prix, faix, faux (սուա), taux, courroux.

Le cœur, chœur, chou-fleur, les pleurs, bonheur,
malheur, labeur, honneur, déshonneur, équateur.

Un pion, un bastion, un camion, un champion, un
lampion, un fanion, un gabion, un galion, un talion, un
ganglion, un taudion, un eroupion, un scorpion, un sep-
trion, un million, un billion, trillion, un brimborion.

Le blason, le peson, le tison, l'oison, un poison, un
contrepoison.

բ. - té վերջաւորեալք միտ իգական են.

La beauté, la cité, la dignité, la vanité, և այլն :

Բացառ. - Un aparté, arrêté, comté, comité, côté,
pâté, traité, velouté, bénédicité.

գ. - ée վերջաւորեալք.

Une armée, après-dinée, rosée, volée, և այլն :

Բացառ. - Athée, Musée, Orphée, Thésée.

դ. - ie վերջաւորեալք.

La boiserie, agonie, rêverie, toupie, և այլն :

Բացառ. - Le génie, Méssie, incendie, parapluie (5),
foie, périhélie, pavie.

ե. - ière վերջաւորեալք.

La bière, la rivière, և այլն :

Բացառ. - Le cimitière, le derrière.

2. - Հեռեակալ վերջաւորութիւնը. ace, ade, ance, ence, lle, mme, nne, rre, sse, ude, ue, ure.

Օ Ր Ի Ն Ա Կ Ք

La glace.	une pierre.
une arcade.	une promesse.
la constance.	une allumette.
la diligence.	l'exactitude.
une aiguille.	la massue.
une épigramme.	une aventure.
une consonne.	

Հեռեակալք այս կանոնէս կը զարտուղին.

aceով un espace (14).

adeով un grade, le jade, le stade.

anceով le rance.

enceով le silence.

lleով 14 հաս.

le calville.	le libelle.
un mille.	le quadrille (6).
le chèv-re-feuille.	le spadille.
le codicille.	le trille.
le codille.	le vaudeville.
un intervalle.	le vermicelle.
un isabelle.	le violoncelle.

mmeով 3 հաս. kilogramme, programme, somme (7).

nneով personne (ոչ ոք).

rreով 6 հաս.

le beurre, le cimenterre, le lierre, le tonnerre, le par-terre, le verre.

sseով 2 հաս. la carosse, le Parnasse.

tteով 1 հաս. un squelette.

udeով prélude.

ueով 18 հաս.

Un cantique, un casque, un catalogue, un colloque,

un dialogue, un distique, un dogue, un émétique, un manque, un masque, un narcotique, un pique (8), un portique, un risque, un soliloque, un topique, un tropique, un viatique.

ureով 5 հաս.

Un augure, le mercure, parjure, murmure, tellure.

Պիտոզ. - Բառ կայ որ առանձին սանուկով իգական է. բայց բայի մը հետ բաղադրեալ անուն մը կազմելով աւրական կ'ըլլայ. զոր օրինակ.

Un porte-feuille. tire-balle.

un porte-lettre. tire-bottes.

un porte-mouchette. casse-noisettes, և այլն:

Ե. Ամէն համը Եով վերջաւորեալ անուանք որոնք վերջը շեշտեալ կանոնաց մէկուն վերջաւորութիւնը չունին, իգական են.

Une affaire, avarice, cruche, fenêtrre, plainte, larme, և այլն:

Հեռեակալ անուանք բացառութեամբ արական են. ուսանողը սերտելու է.

Abîme, acte, amiante, adverbe, adultère, aigle (9), albâtre, ambre, anecdote, ange, angle, antidote, antre, arbitre, arbre, arbuste, arcanes, archiviste, artifice, asile, asthme, astre, âtre, aune (10), auspice, automate, axe, azote, bénéfice, bien-être, bitume, blâme, branle, bronze, buste, cable, cadavre, cadre, calibre, calice, calme, camphore, cancre, candélabre, caprice, caractère, cautére, cèdre, centime, centre, cercle, chancre, change, chanvre, chapitre, charme, chiffre, chrême, cidre, cierge, cigarre, cilice, cloître, clystère, coche, coffre, comble, comité, commerce, compte, concile, concombre, cône, congre, conte, contraste, coude, costume, couvercle, crâne, cratère, crêpe, crépuscule, crétinisme, crible, crime, cube, cuivre, culte, cygne, cylindre, décompte, dédale, délire, démérite, désastre, dièse, désordre, dialecte, diamètre, diaphragme, diathèse, dilemme, diocèse, divorce, dogme, domaine, domicile, doute, drame, échange, écho, édifice, éloge, empire, emplâtre, énigme, épi-

sode, épitaphe, épithète, épitome, équilibre, équinoxe, esclandre, escompte, évangile, exemple, exercice, exode, faite, faste, fiacre, filigrane, flegme, fleuve, frontispice, germe, genre, geste, gîte, glaive, globe, globule, gouffre, groupe, gymnase, havre, hémisphère, homicide, hymne (13), iconoclaste, iconolâtre, interrègne, isthme, jeûne, labyrinthe, large, linge, litre, lobe, lucre, lustre, luxe, malaise, mâle, maléfice, manche (11), les mânes, le manifeste, marbre, martyre, massacre, médianoche, mélange, membre, mensonge, mérite, météore, meuble, meurtre, microscope, mime, ministère, mobile, modèle, môle, monde, monastère, monopole, monosyllabe, monstre, moule, multiplicande, muscle, mystère, navire, négoce, nombre, ongle, opprobre, orchestre, ordre, organe, orge, orme, orne, ovale, pacte, panache, panthère, parachute, paradoxe, parricide, participe, patrimoine, peigne, pendule (12), période (15), pétale, peuple, phénomène, philtre, piédouche, plane, platine, plâtre, poème, poivre, pôle, polysyllabe, poste (14), poïce, précepte, prêche, précipice, préjudice, prestige, prodige, protocole, proverbe, pupitre, quadrigé, quadrilatère, quantité, quinconce, régime, règne, remède, reproche, reste, rêve, rhume, rite, rôle, sable, sabre, sacerdoce, sacre, sacrifice, salpêtre, scandale, sceptre, scrupule, service, sexe, siècle, signe, site, songe, souffle, spectre, style, subside, stigmaté, supplice, symbole, synode, synonyme, télescope, terme, texte, théâtre, triangle, trône, trouble, tumulte, ukase, ulcère, usage, ustensile, vacarme, ventre, verbe, vestibule, vice, vignoble, vinaigre, viscère, vote, zèle, zéphyre.

ՅԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

- 1 Tour իգական է երբոր աչարարի կը նշանակէ :
- 2 Minuit !է գիշեր, արական է :
- 3 Եթէ անմիջապէս առաջ ե գիրը գտնուել իգական է :
զոր օրինակ piété, bonté, և այլն :
- 4 Mémoire արական է երբոր հաշտ, ցոյցի կը նշանակէ :
- 5 Pluie ըստ կանոնի իգական է :
- 6 Quadrille իգական է երբոր յիսխադ նշանակէ :
- 7 Somme բրաբ գոհար իգական է .
- 8 Pique իգական եղած ատեն զայրոյն, կսկծ կը նշանակէ :
- 9 իգական aigle արծառնիւնն բրօշ ըսել է :
- 10 Կանգուն նշանակած ժամանակ իգական է :
- 11 Manche Բեղանի նշանակու թեամբ իգական է :
- 12 Pendule պարէ կախուած ժամացոյց իգական է :
- 13 Période պարբերութիւն նշանակած ատեն իգական է :
- 14 Սորհանքի նշանակած ժամանակ իգական է, և poste.
- 15 Hymne եկեղեցական երգ շարական իգական է :

Պ Ր Ա Ն Ա

Ր Ա Յ — VERBE

1. Բայը բառ մ'է որ անձի մը կամ իրի մը կատարած գործը կամ գտնուած վիճակը կը ցուցնէ. օրինակ Գայլը Լախէն գտաւ. Տանն ընդարձի է: Լախէն՝ գայլին ըրած գործը կը ցուցնէ, է տանը մէկ վիճակը կը հաստատէ:

2. Բային ցուցած գործը կատարող անձը կամ իրը Տէր Բայի (sujet) կը կոչուի: Երբոր բային ցուցած գործը որոշեալ անձի կամ իրի մը պատկանի՝ բայը շխտաւոր կը կոչուի (verbe personnel).

3. Բայց երբեմն այս գործողութիւնը սրտեալ անձի կամ գէմբի մը չը պատկանիր, ինչպէս երբ կըսենք. Պէտք է հարկ եղաւ և այլն. այն ժամանակ բայն անպէճ կը կոչուի (verbe impersonnel).

4. Կիմուսը բայերը իրենց ցուցած գործին բնութեան համեմատ մէկ բանի տեսակի կը բաժնուին:

Ա. — Երբոր բայն այնպիսի գործ մը կը հաստատէ զոր հարկաւ ուրիշ մը կը կրէ, ներգործական կըսուի (verbe actif).

Բայի մը ներգործական ըլլալը կիմուսուի երբոր կարելի է առջևը մէկ կամ բան մը ըսել. ըստ այսմ կը սիրէմ ներգործական է, վասն զի կրնանք ըսել. Կը սիրէմ մէկ. կը սիրէմ բան մը:

Այս բայերը անդամական (transitif) ալ կ'ըսուին. վասն զի տէր բայիին կատարած գործողութիւնը հարկաւ ուրիշի մը կանցնի:

Բ. — Բայ մը չէզոք է (verbe neutre) երբոր ցուցած գործողութիւնը տէր բայիին վրայ կը մնայ:

Բայի մը չէզոք ըլլալը անկէ կը հասկցուի որ առջևը բան մը կամ մէկ չկրնար գրուել: Այսպէս կը նայեմ չէզոք է, վասն զի չենք կրնար ըսել. Կը նայեմ մէկ, կը նայեմ բան մը:

Գ. — Բայը հետարական է (verbe passif) երբոր տէր բային՝ փոխանակ գործողութիւնն ուրիշի մ'ընելու՝ ինքը կը կրէ զայն: օրինակ, Ժառը հովնէ կը շարժի. կը շարժի կրաւորական է, վասն զի Ժառը տէր բային գործողութիւնը չ'ընէր, այլ կը կրէ:

Միշտ հնար է ներգործական բայը կրաւորականի փոխել, կրաւորականին ինքիրը ներգործականին տէր բայի ընելով. ըստ այսմ վերի օրինակը փոխելով կրնանք ըսել. հովնէ կը շարժէ Ժառը:

Գաղղիերենի մէջ ըստ ինքեան կրաւորական բայ չկայ, ամէն ներգործական բայերու անցեալ գերբայն être բային հետ խոնարհելով կրաւորական կըլլայ:

Բայ մը Գաղղիերենի մէջ ներգործական կամ չէզոք ըլլալով՝ Հայերենի մէջ հարկաւ նոյն տեսակէն ըլլալը չի հետևիր:

Առկէ զատ շատ ներգործական բայեր՝ առանց սեւի ինքրի գործածուելով չէզոքի միտք կունենան, և փոխադարձաբար երբեմն չէզոք բայերը կրնան ներգործականի մտքով բանիլ:

Դ. — Անորոշական կամ շխտաւորական (verbe réfléchi կամ pronominal) կը կոչուի բայը՝ երբոր տէր բայիին ըրած գործը իւր վրայ կ'անդրադառնայ:

Այս բայը երկու գերանունով կը խոնարհի՝ որոնց առաջինը քէր Բայի է և երկրորդը ինքի. օրինակ, je me flatte, ես ինչ կը շտապեմ:

Ե. — Բայն անպէճ (verbe impersonnel) կը կոչուի՝ երբոր որոշ տէր բայի մը չունի, օրինակ. il neige, կը յիւնէ:

ԱՐՐԱՏ ԵՒ ՄԱՅՐԱՅԱՆԳ

5. Բայը միշտ երկու որոշ մասերէ կը բաղկանայ, առաջինը՝ որ անփոփոխ է՝ աբսոլյուտ (radical) կը կոչուի, երկրորդը՝ որ միշտ կը փոփոխի՝ ծայրայանք (terminaison) կը կոչուի, այսպէս էրբ կ'ըսենք. je march e, nous march ons, ils march er aient, march er, արմատը march է ու քաշէրը գործը կը ցուցնէ. իսկ e, ons er aient, er, վանկերը՝ ծայրայանք կը կոչուին և արմատին վրայ աւելնալով ստարագայլից զանազան փոփոխութիւնները կը յայտնեն:

6. Բայն անուանց պէս երկու թիւ ունի, եղակի՝ երբոր մէկու վրայ ըլլայ խօսքը, զոր օրինակ. je marche, tu dors, և յոգնակի՝ երբ շատերու վրայ խօսուի. nous lisons, vous marchez.

ԳԵՄՔ — PERSONNE

7. Բային ցուցած գործը կրնայ կատարուիլ կամ այն անձէն որ կը խօսի, ինչպէս je marche, nous marchons, կամ այն անձէն առ օր կը խօսուի՝ ինչպէս tu marches, vous dormez, կամ այն անձէն որու վրայով կը խօսուի, ինչպէս il vient, ils ont parlé. քերականութեան մէջ այս երեք անձինքը բային գէմքերը կը կոչուին, և զանոնք յայտնելու համար բային արմատին վրայ զանազան ծայրայանք կ'աւելնան:

ԵՂԱՆԱԿ — MODE

8. Եղած կամ ըլլալէ գործ մը հինգ զանազան կերպով կամ եղանակաւ կրնայ նկատուիլ:

Ա. - Կամ անորոշ և անսահման կերպով մը՝ ինչպէս ընել. առանց ցուցնելու թէ ո՞վ կամ էրբ ըրաւ. այս եղանակն անորիշ էրբայ, infinitif présent, կը կոչուի:

Բ. - Կամ որոշեալ կերպով մը որ պարզապէս գործին

տեղի ունենալը կը սահմանէ՝ ինչպէս կը խօսիմ, կ'երևայի. այս եղանակը սահմանական, indicatif, կը կոչուի:

Գ. - Կամ թեախան, conditionnel, կերպով՝ այսինքն էրբ գործը պայմանաւ մը կրնայ կատարուիլ, ինչպէս աւելի կ'աշխարհէի՝ եթէ ժամանակս ներքէ. այս եղանակը թեախան կ'ըսուի:

Դ. - Կամ պատուէր՝ փափաք՝ ազաջանք մ'ընելով որ գործ մը կատարուի, ինչպէս գնա՛, մ'երևաք և այլն. այս եղանակը հրամայական, impératif, կը կոչուի:

Ե. - Եւ կամ տարակուսական և անստոյգ կերպով գործի մ'ուրիշէն կախում ունենալը ցուցնելով, ինչպէս կուզեմ որ գաս. այս եղանակը սարսափական, subjonctif, կը կոչուի:

9. Ըստ այսմ գաղղիացի բայը հինգ կերպով կամ եղանակաւ կը բացատրէ իւր ցուցած գործողութիւնը, և են սահմանական, հրամայական, թեախան, սարսափական և անորիշ էրբայ. այս եղանակները իրարմէ կը տարբերին ծայրայանքաց զանազանութեամբ:

ԺԱՄԱՆԱԿ — TEMPS

10. Եղանակները՝ թիւն և գէմքը մեզ սովորեցնելն թէ ո՞վ և ինչպէս ըրաւ գործը. կը մնայ հիմայ գիտնալ ժամանակը, այսինքն թէ է՞րբ եղաւ գործը: Գործ մը կը կատարուի կամ մեր խօսած միջոցին, ինչպէս կը խօսիմ, կ'երևամ, կամ խօսուած միջոցէն առաջ ինչպէս կ'երևայի, վախայտ. կամ գալիք ժամանակի մը մէջ, ինչպէս պիտի գնանք, պիտի գայլիս: Այս երեք միջոցները կը կոչուին ներկայ présent, անցեալ passé, ապագայ futur.

11. Այս զանազանութիւնները ցուցնելու համար՝ որ ժամանակ կը կոչուին՝ գաղղիերէն բայերը մասնաւոր ձև մը կ'առնուն:

12. Ժամանակներն իրարմէ տարբերելու համար կամ արմատին վրայ նոր ծայրայանք մ'աւելցնելու է, ինչպէս je parl er ais, tu rec evras, և այն ատեն պարզ ժամանակ, temps simple, կը կոչուի, կամ անցեալ դերբային քով օժանդակ բայ մը կ'աւելցուի. ինչպէս j'avais aimé, և այն ատեն կը կոչուի բաղադրեալ ժամանակ, temps composé.

13. Բայի մը այս ամէն խմանախի' խոսոյ և շէմքի վոճոյ
խոսութեանց' լ'գորդութիւն, conjugaison, կ'ըսուի:

ԼՅՈՐԴՈՒԹԻՒՆ — CONJUGAISON

14. Գաղղիերէն լեզուն չորս լծորդութիւն ունի որ
անորոշ գերբայից վերջաւորութեամբ իրարմէ կը զանա-
զանին:

Ա. Լծորդութիւնը er կ'աւարտի, ինչպէս aimer, բ. ir
ինչպէս finir, գ. oir, ինչպէս rompre, դ. oir, ինչպէս re-
cevoir.

15. Բ. լծորդութիւնը երկու մեծ դասերու կը բաժ-
նուի. նախ անոնք որոնց սահմանականին անկատարը issais
կ'ըլլայ, ինչպէս finir, je fin issais. և երկրորդ' անոնք որոնց
անկատարը ais կ'ըլլայ, ինչպէս sentir, je sent ais.

Ըստ բառագրոց Գաղղիերէն ճեմարանին՝ գաղղիերէն
լեզուն 4,000 պարզ բայ ունի. ասոնց 3,600, er կը ըմնան, և
330, հատը ir առաջին տեսակէն և 25՝ երկրորդ տեսակէն.
10 բայ oir և 50 re.

16. Գաղղիերէն լեզուն նոր բայեր ալ կը հնարէ գոյա-
կաններուն վրայ er աւելցնելով, ինչպէս fête, fêter, gant,
ganter, կամ ածականներուն վրայ ir աւելցնելով, ինչպէս
bleu, bleuir, cher, chérir.

Ուստի այս երկու լծորդութիւնները կենդանի (vi-
vante), կը կոչուին՝ վասն զի նորանոր կազմութեանց կը
ծառայեն:

17. Երկրորդ լծորդութեան երկրորդ դասու բայերը,
ինչպէս նաև re և oir-ով լծորդութիւնք՝ ընդհակառակն
անկարող են նոր բայեր կազմելու, և լեզուին ծագմանէն
'ի վեր գաղղիերէն հատ մը բառ աւելցած չէ oir և re վեր-
ջաւորութեամբ:

Ուստի իրաւամբ այս լծորդութիւնը կրնան մեռելա
(morte), լծորդութիւն կոչուիլ:

18. Լծորդութիւններն այսպէս մեռելա և կենդանի բաժ-
նելով կրնանք հասկնալ թէ ինչքն գաղղիերէն լեզուին
4,000 բայերուն 3,900, er և ir կը ըմնան, և միւս լծորդու-

թեանց բոլոր բայերը միանգամայն հազիւ ութսունէն ա-
ւելի են:

Պ Ր Ա Կ Բ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՊԱՐՉ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ

FORMATION DES TEMPS SIMPLES

19. Երկրորդ լծորդութեան երկրորդ տեսակը և չորս
րորդ լծորդութիւնը քիչ բայեր ունենալուն պատճառաւ
առ այժմ երեք կանոնաւոր լծորդութեանց վրայ միայն
խօսինք:

20. Ըսինք որ պարզ ժամանակները կը կազմուին
բային արմատին վրայ ծայրայանգ մ'աւելցնելով, ասոնք
տասն և մէկ հաս են: — Զորք սահմանական — 1. Ներկայ,
Présent. — 2. Անիապար, Imparfait. — 3. Կարգէալ, Passé
défini, և 4. Ապառնի, Futur. — 5. Մէկը Թէսիան ներկայ, Con-
ditionnel présent. — 6. Մէկը Հրամայական, Impératif. — 7.
Երկուքը Սորդադասական ներկայ, Subjonctif présent. — 8. Ան-
իապար, Imparfait. — 9. Մէկը անորիչ գերբայ ներկայ, In-
finitif présent. — և երկուքը 10—11. Ընդունելութիւն ներկայ
և անցեալ, Participe présent et passé.

Սահմանական ներկայ

21. Սահմանական ներկայն կը ցուցնէ թէ բան մը կայ
կամ կ'ըլլայ խօսուած վայրկեանին ինչպէս je chante, կ'երգէմ:

22. Սահմանական ներկայն հետևեալ կերպով կը
կազմուի:

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Կ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Կ

ՆԵՐԿԱՅ

Je chant e	Je fin is	Je romp s
Tu chant es	Tu fin is	Tu romp s
Il chant e	Il fin it	Il romp t
Nous chant ons	Nous fin iss ons	Nous romp ons
Vous chant ez	Vous fin iss ez	Vous romp ez
Ils chant ent	Ils fin iss ent	Ils romp ent

Ծանօթ . Պէտք է դիտել թէ առաջին լծորդութեան բայերը եզա-
կէ առաջին դէմքին s չունին :

Յօքնակի երեք դէմքերը ons, ez, ent են . միայն դիտելու է որ եր-
րորդ դէմքի ent, համբ է ու չկարդացուիր, souvent, argent բառերուն
պէս :

Սահմանակ . անկատար

23. Կը ցուցնէ որ բան մը կը կատարուէր ուրիշ բանի
մը կատարուած ատեն, օրինակ, ճիստ արեւս՝ կը կարբար .
Lorsque j'entrais il lisait. Անկատարը այսպէս կ'ըլլայ :

ԱՆԿԱՍԱՐ

Je chant ais	Je fin iss ais	Je romp ais
Tu chant ais	Tu fin iss ais	Tu romp ais
Il chant ait	Il fin iss ait	Il romp ait
Nous chant ions	Nous fin iss ions	Nous romp ions
Vous chant iez	Vous fin iss iez	Vous romp iez
Ils chant aient	Ils fin iss aient	Ils romp aient

Ծանօթ . Դիտելու է որ երկրորդ լծորդութեան բայերը սովորա-
բար ծայրայանգէն առաջ iss մասնիկն ալ կ'աւելցնեն :

Անկատարին ծայրայանգն առաջ ois, oit և այլն, կը գրուէր . այս
գարուս սկիզբները արդի ուղղագրութիւնն ընդունեցաւ :

Անցեալ կատարեալ

24. Կատարեալ կամ անցեալ որոշեալը կը ցուցնէ
թէ բան մը կատարուէցաւ որոշ կերպով անցած ժամանակ .

կի մը մէջ . օրինակ, երէի բար երէնիս երգեցի . Hier je chan-
tai toute la soirée.

Անցեալ կատարեալը այսպէս կը կազմուի :

ԱՆՅԵԱԼ ԿԱՏԱՐԵԱԼ

Je chant ai	Je fin is	Je romp is
Tu chant as	Tu fin is	Tu romp is
Il chant a	Il fin it	Il romp it
Nous chant âmes	Nous fin imes	Nous romp imes
Vous chant âtes	Vous fin ites	Vous romp ites
Ils chant èr ent	Ils fin ir ent	Ils romp ir ent

Պարզ սարսնի

25. Պարզ սպառնին բանի մ'ըլլալէքը կամ ըլլուէ-
լէքը կը ցուցնէ . Je chanterai demain, իսկ ուրիշ երգեմ :
Պարզ սպառնին այսպէս կը կազմուի :

ԱՊԱՌՆԻ

Je chant er ai	Je fin ir ai	Je romp r ai
Tu chant er as	Tu fin ir as	Tu romp r as
Il chant er a	Il fin ir a	Il romp r a
Nous chant er ons	Nous fin ir ons	Nous romp r ons
Vous chant er ez	Vous fin ir ez	Vous romp r ez
Ils chant er ont	Ils fin ir ont	Ils romp r ont

Ծանօթ . Այս պատկերէն կը տեսնենք որ ամէն լծորդութեանց
պարզ սպառնին նոյն կերպով կը ձևանայ, այն է բայի մ'անորիշ դեր-
բային վրայ աւելցնելով avoir բային Սահմանական ներկայն ai, as, a և
այլն . ըստ այսմ je chanter ai, j'ai à chanter երգելէս ուրիշ կը նշանակէ :

Ուստի սարսնին ըստ ինքեան բաղադրեալ ժամանակ
մ'է, բայց անոր կազմով մասուէքը այնչափ սերտիւ յա-
րած են իրարու որ իբրև պարզ կը նկատուի :

Պարզ րեակակ

26. Պարզ թէականը կը ցուցնէ որ բան մը պիտի ըլլ-

լար թէ ու թէ ան մը կատարուելովը . Je chanterais si cela m''était permis, կ'երգէի եթէ ներելի ըլլար ինչ :

27. Թէականին գործածու թէ ան գալով՝ գիտենք որ հայերէնի մէջ շատ անգամ անկատարով կը թարգմանենք, և si չազկապէն վերջն եկած բայը թէականով կը բացատրենք :

Ահա անիկ թէականին կազմու թիւնը :

ԹԻՍՎԱՆ ՆԵՐՎԱՅ

Je chant er ais	Je fin ir ais	Je romp r ais
Tu chant er ais	Tu fin ir ais	Tu romp r ais
Il chant er ait	Il fin ir ait	Il romp r ait
Nous chant er ions	Nous fin ir ions	Nous romp r ions
Vous chant er iez	Vous fin ir iez	Vous romp r iez
Ils chant er aient	Ils fin ir aient	Ils romp r aient

28. Թէականն ալ ամէն լծորգու թէ անց համար կը բաղկանայ ais, ais, ail, ions, iez, aient վերջաւորու թիւններէն և անորիչ գերբայէն :

Ծանօթ . Ինչպէս ապառնին բայի մը անորոշ գերբային վրայ, avoir բային Սահմանականն աւելցնելով կը կազմուի, նոյնպէս ալ թէականը բայի վրայ avoirին անկատարը աւելցնելով :

Հրամայական

29. Հրամայականը՝ պատուէր կամ աղաչանք, կամ փափաք մը յայտնելով՝ եղակի առաջին դէմք չկրնար ունենալ աւելորդ է որ մարդ բացատրէ իր անձին տալիք պատուէրը :

Ահա անոր կազմու թիւնը :

ՀՐԱՄԱՅԱՍԿԱՆ

Chant e	Fin is	Romp s
Chant ons	Fin iss ons	Romp ons
Chant ez	Fin iss ez	Romp ez

30. Կը տեսնենք որ հրամայականի ամէն դէմքերը Սահմանականին համապատասխանող դէմքերէն առնուած են :

Ա. Լծորգու թէ ան եղակի Բ. դէմքը միայն բացատրու թէ ամբ s չառնուր՝ բայց միայն երբ չ կամ en գերանուան մէկը գայ ետեւէն :

Ստորադասական ներկայ

31. Ստորագասականը՝ ինչպէս յայտնի է՝ իրմէ առաջ յայտնի կամ զորու թէ ամբ գրուած բայէ մը կախեալ է . Il faut que je parte, հարկ է որ մեկնիմ :

32. Ամէն անգամ որ կարելի է՝ ըստ կ'ըլլայ մանաւանդ խօսակցու թէ ան մէջ՝ Ստորագասական անկատարին տեղ անորոշ գերբայն գործածել :

Ահա անոր կազմու թիւնը :

Ս Տ Ո Ր Ա Ղ Ա Ս Ա Վ Ա Ն Ե Ղ Ա Ն Ա Վ

ՆԵՐՎԱՅ

Que je chant e	Que je fin iss e	Que je romp e
Que tu chant es	Que tu fin iss es	Que tu romp es
Qu'il chant e	Qu'il fin iss e	Qu'il romp e
Que nous chant ions	Que nous fin iss ions	Que nous romp ions
Que vous chant iez	Que vous fin iss iez	Que vous romp iez
Qu'ils chant ent	Qu'ils fin iss ent	Qu'ils romp ent

Ստորադասական անկատար

33. Ահա Ստորագասական անկատարին կազմու թիւնը :

ԱՆԿԱՍԱՐ

Que je chant ass e	Que je fin iss e	Que je romp iss e
Que tu chant ass es	Que tu fin iss es	Que tu romp iss es
Qu'il chant ait	Qu'il fin it	Qu'il romp it
Que nous chant ass ions	Que nous fin iss ions	Que nous romp iss ions
Que vous chant ass iez	Que vous fin iss iez	Que vous romp iss iez
Qu'ils chant ass ent	Qu'ils fin iss ent	Qu'ils romp iss ent

Գերրայ և ընդունկոչքիւնը

34. Ինչպէս ըսինք 3 անորիչ գերբայից վերջաւորուած թիւնքն են er, ir, re.

35. Ամէն լծորդուածեանց ընդունկոչքն են անիայն ant է, chant ant, finiss ant, rend ant.

36. Անէաւ քերթայի վերջաւորուածիւնքն են Ա. լծորդուածեան համար է, aimé, Բ. ին համար ի, fini, Գ. ին համար ս, rompu.

37. Գերբայն Գաղղիերէն participe կը կոչուի, որ կը ցորդ կամ հաղորդ կը նշանակէ, վասն զի բային և ածականին բնութեան հաղորդ է, երբ գործ մը ցուցնէ. Ayant lu, marchand, կարգացած ըլլալով, բաւելով բայ է. և ածական՝ երբ վիճակ մը ցուցնէ, une histoire amusante, զբօսողիչ պարտիւնի մը:

Պ Ր Ա Կ Գ

ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԲԱՂԱՂՐԵԱՂ ԺԱՄԱՆԱԿԱՅ

FORMATION DES TEMPS COMPOSÉS

38. Պարզ ժամանակները խօսուած միջոցին մէջ դեռ չաւարտած գործ մը կը ցուցնեն. բաղադրեալ ժամանակները նոյն գործը իբրև լրացած մեղի կը ներկայացնեն:

39. Այս ժամանակները կը կազմուին խոնարհիլ ու զուած բային անցեալ գերբայի՝ օժանդակի մը քով գնելով. j'ai aimé, tu es parti.

40. Իւրաքանչիւր պարզ ժամանակ իրեն համապատասխանող բաղադրեալ ժամանակն ունի, որ նոյն գործը աւարտած ներկայացնելու կը ծառայէ. այսպէս je lis, էք կարդա՞մ. կը պատասխանէ j'ai lu, կարդացած է՞մ ին՝ ինչպէս յաջորդ բայից խոնարհման մէջ կը տեսնուի:

41. Բաղադրեալ ժամանակները կազմուելու համար Գաղղիերէնը երկու օժանդակ կը գործածէ être որ ըսաւ կը նշանակէ, և avoir որ աւելեալ կամ սքանալ կը ցուցնէ:

42. Այս être և avoir բայերը օժանդակ են միայն երբ ուրիշ բայ մը խոնարհեցու կը ծառայեն. ուրիշ պարագայից մէջ մին էական բայ է՝ ինչպէս je suis heureux, էրջանիկ է՞մ. և միւսը ներգործական՝ ինչպէս j'ai un bon livre, աղէի գիրք մ'ունիմ:

43. խոնարհումն Être բայի.

MODE INDICATIF — ԱՍԼՄԱՆԱԿԱՅ

Présent. — Ներկայ. Passé indéfini. — Գալիստար.

Je suis J'ai été
Tu es Tu as été
Il ou elle est Il ou elle a été

Nous sommes Nous avons été
Vous êtes Vous avez été
Ils ou elles sont Ils ou elles ont été

Imparfait. — Անկարգ. Plus-que-parf. — Գերիստար.

J'étais J'avais été
Tu étais Tu avais été
Il ou elle était Il ou elle avait été

Nous étions Nous avions été
Vous étiez Vous aviez été
Ils ou elles étaient Ils ou elles avaient été

Passé défini. — Կարգեալ. Passé antérieur. — Վաղիստար.

Je fus J'eus été
Tu fus Tu eus été
Il ou elle fut Il ou elle eut été

Nous fûmes	Nous eûmes été
Vous fûtes	Vous eûtes été
Ils ou elles furent	Ils ou elles eurent été

Futur. - Այսպիսով. *Futur antér.* - Այն. այսպիսով.

Je serai	J'aurai été
Tu seras	Tu auras été
Il ou elle sera	Il ou elle aura été

Nous serons	Nous aurons été
Vous serez	Vous aurez été
Ils ou elles seront	Ils ou elles auront été

CONDITIONNEL — ԹԷՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Այնչե՛տ.

Je serais	J'aurais été
Tu serais	Tu aurais été
Il ou elle serait	Il ou elle aurait été
Nous serions	Nous aurions été
Vous seriez	Vous auriez été
Ils ou elles seraient	Ils ou elles auraient été

IMPÉRATIF — ՀԲԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Այնչե՛տ.

Sois	Aie été
Soyons	Ayons été
Soyez	Ayez été

SUBJONCTIF — ԱՏՈՐՈՒԹՅԱՆ ԵՂՁՆԱԿ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Այնչե՛տ.

Que je sois	Que j'aie été
-------------	---------------

Que tu sois	Que tu aies été
Qu'il ou qu'elle soit	Qu'il ou qu'elle ait été

Que nous soyons	Que nous ayons été
Que vous soyez	Que vous ayez été
Qu'ils ou qu'elles soient	Qu'ils ou qu'elles aient été

Imparfait. - Այնպիսիք. *Plus-que-parfait.* - Գե՛րախաբար.

Que je fusse	Que j'eusse été
Que tu fusses	Que tu eusses été
Qu'il ou qu'elle fût	Qu'il ou qu'elle eût été

Que nous fussions	Que nous eussions été
Que vous fussiez	Que vous eussiez été
Qu'ils ou qu'elles fussent	Qu'ils ou qu'elles eussent été

INFINITIF — ԱՆՈՐՈՒԹ ԳԵՐԲԱՅ

Présent. - Ներկայ. *Passé.* - Այնչե՛տ.

Être	Avoir été
------	-----------

Part. prés. - Ընդ. ներկ. *Part. Passé.* - Ընդ. այնչե՛տ.

Étant	Été, ayant été
-------	----------------

44. Խոնարհացումն AVOIR ԸՄՅԻՒ.

MODE INDICATIF — ԱՆՀԱՄԱՅՆԱԿԱՆ ԵՂՁՆԱԿ

Présent. - Ներկայ. *Passé indéfini.* - Յարախաբար.

J'ai	J'ai eu
Tu as	Tu as eu
Il ou elle a	Il ou elle a eu
Nous avons	Nous avons eu
Vous avez	Vous avez eu
Ils ou elles ont	Ils ou elles ont eu

Imparfait. - Անորոշ . *Plus-que-parf.* - Գերադարձ .

J'avais	J'avais eu
Tu avais	Tu avais eu
Il ou elle avait	Il ou elle avait eu
Nous avions	Nous avions eu
Vous aviez	Vous aviez eu
Ils ou elles avaient	Ils ou elles avaient eu

Parfait. - Կարգեալ . *Passé antér.* - Վաղադարձ .

J'eus	J'eus eu
Tu eus	Tu eus eu
Il ou elle eut	Il ou elle eut eu
Nous eûmes	Nous eûmes eu
Vous eûtes	Vous eûtes eu
Ils ou elles eurent	Ils ou elles eurent eu

Futur. - Ապագայ . *Futur antér.* - Այդ . ապագայ .

J'aurai	J'aurai eu
Tu auras	Tu auras eu
Il ou elle aura	Il ou elle aura eu
Nous aurons	Nous aurons eu
Vous aurez	Vous aurez eu
Ils ou elles auront	Ils ou elles auront eu

CONDITIONNEL — Թեւայ

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցեալ .

J'aurais	J'aurais eu
Tu aurais	Tu aurais eu
Il ou elle aurait	Il ou elle aurait eu
Nous aurions	Nous aurions eu
Vous auriez	Vous auriez eu
Ils ou elles auraient	Ils ou elles auraient eu

IMPÉRATIF — Հրահրանք

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցեալ .

Aie	Aie eu
Ayons	Ayons eu
Ayez	Ayez eu

SUBJONCTIF — Անորոշ

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցեալ .

Que j'aie	Que j'aie eu
Que tu aies	Que tu aies eu
Qu'il ou qu'elle ait	Qu'il ou qu'elle ait eu
Que nous ayons	Que nous ayons eu
Que vous ayez	Que vous ayez eu
Qu'ils ou qu'elles aient	Qu'ils ou qu'elles aient eu

Imparfait. - Անորոշ . *Plus-que-parf.* - Գերադարձ .

Que j'eusse	Que j'eusse eu
Que tu eusses	Que tu eusses eu
Qu'il ou qu'elle eût	Qu'il ou qu'elle eût eu
Que nous eussions	Que nous eussions eu
Que vous eussiez	Que vous eussiez eu
Qu'ils ou qu'elles eussent	Qu'ils ou qu'elles eussent eu

INFINITIF — Անորոշ

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցեալ .

Avoir	Avoir eu
<i>Part. présent.</i> - Ընդ . ներկայ .	<i>Part. passé.</i> - Ընդ . անցեալ .
Ayant	Eu, ayant eu

ՆԵՐԳՈՐԾԱԿԱՆ ԲՍՅ — VERBE ACTIF

45. Աւաջին կանոնաւոր ընդդուրիւն *Aimer*

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵԳԱՆԱԿ

Présent. — Ներկայ.

Passé indéfini. — Յարախարհ.

Ներկայն խօսուած ժա-
մանակը կատարուող գործ
մը կը ցուցնէ: *Maintenant,*
chaque jour.

Այս ժամանակս որոշեալ
կամ անորոշ ատեն կատա-
րուած գործ մը կը ցուցնէ:
Ce matin, cette année.

J'aim e
Tu aim es
Il aim e

J'ai aim é
Tu as aim é
Il a aim é

Nous aim ons
Vous aim ez
Ils aim ent

Nous avons aim é
Vous avez aim é
Ils ont aim é

Imparfait. — Անխարհ.

Plus-que-parf. — Գերախարհ.

Անկատարը կը ցուցնէ
գործ մը որ կ'ըլլար ուրիշ
գործի մ'ըլլալու ժամանա-
կը: *Quand j'étais jeune.*

Կը ցուցնէ գործ մը որ
կատարուած էր իրմէ առաջ
կատարուած գործէ մ'ա-
ռաջ: *Quand vous arrivâtes.*

J'aim ais
Tu aim ais
Il aim ait

J'avais aim é
Tu avais aim é
Il avait aim é

Nous aim ions
Vous aim iez
Ils aim aient

Nous avions aim é
Vous aviez aim é
Ils avaient aim é

Passé défini. — Կարարեալ.

Passé antér. — Վաղախարհ.

Այս ժամանակս բոլորո-
վին անցած և որոշ ատենի
մը մէջ կատարուած գործ մը
կը ցուցնէ. *Hier, l'an passé.*

Այս ժամանակս ուրիշ
կատարուած գործէ մ'ան-
միջապէս առաջ կատարուած
գործ մը կը ցուցնէ. *Quand*
je fus heureux.

J'aim ai
Tu aim as
Il aim a

J'eus aim é
Tu eus aim é
Il eut aim é

Nous aim âmes
Vous aim âtes
Ils aim èrent

Nous eûmes aim é
Vous eûtes aim é
Ils eurent aim é

Futur. — Ապահանի.

Futur antér. — Անց. ապահանի.

Ապահանին ըլլալիք գործ
մը կը ցուցնէ. *Demain, do-*
rénavant.

Անց. ապահանին ուրիշ ըլ-
լալիք գործէ մ'առաջ կատա-
րուելիք գործ մը կը ցուցնէ:
Quand vous arriverez.

J'aim erai
Tu aim eras
Il aim era

J'aurai aim é
Tu auras aim é
Il aura aim é

Nous aim erons
Vous aim erez
Ils aim eront

Nous aurons aim é
Vous aurez aim é
Ils auront aim é

CONDITIONNEL — ԹԷՆԿԱԾՆ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Պայմանաւ կամ թէ ուր
թեամբ մը կատարուելիք
գործ մը կը ցուցնէ. Si j'é-
tais heureux.

Կը ցուցնէ գործ մը որ կա-
տարուած պիտի ըլլար եթէ
պայմանն կատարուած ըլ-
լար. Si j'avais été heureux.

J'aim er ais
Tu aim er ais
Il aim er ait

J'aurais aim é
Tu aurais aim é
Il aurait aim é

Nous aim er ions
Vous aim er iez
Ils aim er aient

Nous aurions aim é
Vous auriez aim é
Ils auraient aim é

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Պատուէրով կամ յորդո-
րով կատարուելիք գործ մը
կը ցուցնէ:

Պատուէրով կամ յորդո-
րով ուրիշ գործէ մ'առաջ
ըլլալիք գործ մը կը ցուցնէ:

Aim e
Aim ons
Aim ez

Aie aim é
Ayons aim é
Ayez aim é

SUBJONCTIF — ՍՏՈՐԱԳԱՍՏԱԿԱՆ

Այս եղանակս՝ ինչպէս որ ըսինք՝ ուրիշ ժամանակէ մը
ստորակարգեալ կամ կախմունք ունեցող գործ կամ վիճակ
կը ցուցնէ:

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Il faut, il faudra
Que j'aim e

Il faut, il faudra
Que j'aie aim é

Que tu aim es
Qu'il aim e

Que tu aies aim é
Qu'il ait aim é

Que nous aim ions
Que vous aim iez
Qu'ils aim ent

Que nous ayons aim é
Que vous ayez aim é
Qu'ils aient aim é

Imparfait. - Անկարգ.

Plus-que-parf. - Գերակարգ.

Il fallait, il faudrait

Il fallait, il faudrait

Que j'aim ass e
Que tu aim ass es
Qu'il aim ôt

Que j'eusse aim é
Que tu eusses aim é
Qu'il eût aim é

Que nous aim ass ions
Que vous aim ass iez
Qu'ils aim ass ent

Que nous eussions aim é
Que vous eussiez aim é
Qu'ils eussent aim é

INFINITIF — ԱՏՈՐԻՅԵ ԴԵՐՔԱՅ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Aim er

Avoir aim é

Part. présent. - Ընդ. ներկայ.

Part. passé - Ընդ. անցեալ.

Aim ant

Aim é, ayant aim é (f.) aim ée

46. Բ. կանոնաւոր ընդդրուութիւն Finir

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներկայ.

Passé indéfini. - Յարակարգ.

Je fin is
Tu fin is
Il fin it

J'ai fin i
Tu as fin i
Il a fin i

Nous fin iss ons
Vous fin iss ez
Ils fin iss ent

Nous avons fin i
Vous avez fin i
Ils ont fin i

Imparfait. — Անկատար.

Plus-que-parf. — Գերակատար.

Je fin iss *ais*
Tu fin iss *ais*
Il fin iss *ait*

J'avais fin *i*
Tu avais fin *i*
Il avait fin *i*

Nous fin iss *ions*
Vous fin iss *iez*
Ils fin iss *aient*

Nous avions fin *i*
Vous aviez fin *i*
Ils avaient fin *i*

Passé défini. — Կատարեալ.

Passé antér. — Վաղակատար.

Je fin *is*
Tu fin *is*
Il fin *it*

J'eus fin *i*
Tu eus fin *i*
Il eut fin *i*

Nous fin *îmes*
Vous fin *îtes*
Ils fin *ir ent*

Nous eûmes fin *i*
Vous eûtes fin *i*
Ils eurent fin *i*

Futur. — Ապագայ.

Futur antér. — Անց. ապագայ.

Je fin *ir ai*
Tu fin *ir as*
Il fin *ir a*

J'aurai fin *i*
Tu auras fin *i*
Il aura fin *i*

Nous fin *ir ons*
Vous fin *ir ez*
Ils fin *ir ont*

Nous aurons fin *i*
Vous aurez fin *i*
Ils auront fin *i*

CONDITIONNEL — Թե՛ստ.

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Je fin *ir ais*
Tu fin *ir ais*
Il fin *ir ait*

J'aurais fin *i*
Tu aurais fin *i*
Il aurait fin *i*

Nous fin *ir ions*

Nous aurions fin *i*

Vous fin *ir iez*
Ils fin *ir aient*

Vous auriez fin *i*
Ils auraient fin *i*

IMPÉRATIF — Հրամանական.

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Fin *is*
Fin iss *ons*
Fin iss *ez*

Aie fin *i*
Ayons fin *i*
Ayez fin *i*

SUBJONCTIF — Ստորոգյալական.

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Que je fin iss *e*
Que tu fin iss *es*
Qu'il fin iss *e*

Que j'aie fin *i*
Que tu aies fin *i*
Qu'il ait fin *i*

Que nous fin iss *ions*
Que vous fin iss *iez*
Qu'ils fin iss *ent*

Que nous ayons fin *i*
Que vous ayez fin *i*
Qu'ils aient fin *i*

Imparfait. — Անկատար.

Plus-que-parf. — Գերակատար.

Que je fin iss *e*
Que tu fin iss *es*
Qu'il fin *it*

Que j'eusse fin *i*
Que tu eusses fin *i*
Qu'il eût fin *i*

Que nous fin iss *ions*
Que vous fin iss *iez*
Qu'ils fin iss *ent*

Que nous eussions fin *i*
Que vous eussiez fin *i*
Qu'ils eussent fin *i*

INFINITIF — Անորոշ Գերբն.

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Fin *ir*

Avoir fin *i*

Part. prés. - Րնդ . ների . *Part. passé.* - Րնդ . անցեալ .

Fin iss *ant* Fin *i*, ayant fin *i* (*f.*) fin *ie*

47. Գ. Կանոնաւոր լծորդու թիւն Rompre.

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. - Ներիայ . *Passé indéfini.* - Յարախարար .

Je romps	J'ai rompu
Tu romps	Tu as rompu
Il rompt	Il a rompu
Nous rompons	Nous avons rompu
Vous rompez	Vous avez rompu
Ils rompent	Ils ont rompu

Imparfait. - Ախարար . *Plus-que-parfait.* - Գերախարար .

Je rompais	J'avais rompu
Tu rompais	Tu avais rompu
Il rompait	Il avait rompu

Nous rompions	Nous avions rompu
Vous rompiez	Vous aviez rompu
Ils rompaient	Ils avaient rompu

Passé défini. - Կարարեալ . *Passé antér.* - Վարդախարար .

Je rompis	J'eus rompu
Tu rompis	Tu eus rompu
Il rompit	Il eut rompu

Nous rompimes	Nous eûmes rompu
Vous rompîtes	Vous eûtes rompu
Ils rompirent	Ils eurent rompu

Futur. - Ապանի . *Futur antér.* - Անց . ապանի .

Je romprai	J'aurai rompu
Tu rompras	Tu auras rompu
Il rompra	Il aura rompu

Nous romprons	Nous aurons rompu
Vous romprez	Vous aurez rompu
Ils rompront	Ils auront rompu

CONDITIONNEL — ԹԵՍԱԿԱՆ

Présent. - Ներիայ . *Passé.* - Անցեալ .

Je romprais	J'aurais rompu
Tu romprais	Tu aurais rompu
Il romprait	Il aurait rompu

Nous romprions	Nous aurions rompu
Vous rompriez	Vous auriez rompu
Ils rompraient	Ils auraient rompu

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

Présent. - Ներիայ . *Passé.* - Անցեալ .

Romp	Aie rompu
Romp	Ayons rompu
Romp	Ayez rompu

SUBJONCTIF — ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Présent. - Ներիայ . *Passé.* - Անցեալ .

Que je rompe	Que j'aie rompu
Que tu rompes	Que tu aies rompu
Qu'il rompe	Qu'il ait rompu

Que nous romp <i>ions</i>	Que nous ayons romp <i>u</i>
Que vous romp <i>iez</i>	Que vous ayez romp <i>u</i>
Qu'ils romp <i>ent</i>	Qu'ils aient romp <i>u</i>

Imparfait. - Անորոց . *Plus-que-parfait.* - Գերանցորոց .

Que je romp <i>iss e</i>	Que j'eusse romp <i>u</i>
Que tu romp <i>iss es</i>	Que tu eusses romp <i>u</i>
Qu'il romp <i>it</i>	Qu'il eût romp <i>u</i>

Que nous romp <i>iss ions</i>	Que nous eussions romp <i>u</i>
Que vous romp <i>iss iez</i>	Que vous eussiez romp <i>u</i>
Qu'ils romp <i>iss ent</i>	Qu'ils eussent romp <i>u</i>

INFINITIF — Անորոց Գերոց

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցելալ .

Romp <i>re</i>	Avoir romp <i>u</i>
----------------	---------------------

Part. prés. - Ընդ . Ներկայ . *Part. passé.* - Ընդ . անցելալ .

Romp <i>ant</i>	Romp <i>u, ayant romp u</i> (<i>fém.</i>) romp <i>ue</i>
-----------------	---

48. Դ. Կանոնաւոր լծորդուծիւն **R e c e v o i r**

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԿ

Présent. - Ներկայ . *Passé indéfini.* - Յարանցորոց .

Je reç <i>ois</i>	J'ai reç <i>u</i>
Tu reç <i>ois</i>	Tu as reç <i>u</i>
Il reç <i>oit</i>	Il a reç <i>u</i>

Nous rec ev <i>ons</i>	Nous avons reç <i>u</i>
Vous rec ev <i>ez</i>	Vous avez reç <i>u</i>
Ils reç <i>oiv ent</i>	Ils ont reç <i>u</i>

Imparfait. - Անորոց . *Passé antér.* - Վաղանցորոց .

Je rec ev <i>ais</i>	J'avais reç <i>u</i>
Tu rec ev <i>ais</i>	Tu avais reç <i>u</i>
Il rec ev <i>ait</i>	Il avait reç <i>u</i>

Nous rec ev <i>ions</i>	Nous avions reç <i>u</i>
Vous rec ev <i>iez</i>	Vous aviez reç <i>u</i>
Ils re cev <i>aient</i>	Ils avaient reç <i>u</i>

Passé défini. - Կարգելալ . *Passé antér.* - Վաղանցորոց .

Je reç <i>us</i>	J'eus reç <i>u</i>
Tu reç <i>us</i>	Tu eus reç <i>u</i>
Il reç <i>ut</i>	Il eut reç <i>u</i>

Nous reç <i>ûmes</i>	Nous eûmes reç <i>u</i>
Vous reç <i>ûtes</i>	Vous eûtes reç <i>u</i>
Ils reç <i>urent</i>	Ils eurent reç <i>u</i>

Futur. - Ապագանի . *Futur antér.* - Անց . ապագանի .

Je rec evr <i>ai</i>	J'aurai reç <i>u</i>
Tu rec evr <i>as</i>	Tu auras reç <i>u</i>
Il rec evr <i>a</i>	Il aura reç <i>u</i>

Nous rec evr <i>ons</i>	Nous aurons reç <i>u</i>
Vous rec evr <i>ez</i>	Vous aurez reç <i>u</i>
Ils rec evr <i>ont</i>	Ils auront reç <i>u</i>

CONDITIONNEL — Թիւսն

Présent. - Ներկայ . *Passé.* - Անցելալ .

Je rec evr <i>ais</i>	J'aurais reç <i>u</i>
Tu rec evr <i>ais</i>	Tu aurais reç <i>u</i>
Il rec evr <i>ait</i>	Il aurait reç <i>u</i>

Nous rec evr <i>ions</i>	Nous aurions reç <i>u</i>
--------------------------	---------------------------

նական անկատարի և ստորագասական ներկայի յոգնակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն ի ն լրայ կրկնակէտ մը կ'առնուն. Nous saluions, que vous continuez. Ասոնցմէ զատ arguer բայը սահմանական և ստորագասական ներկայից համը ք ին լրայ կրկնակէտ մը կ'առնէ. J'arguë, tu arguës, qu'ils arguënt.

56. Guer վերջաւորող բայից մէջ, ինչպէս distinguer, naviguer, narguer, ուր u և er մի և նոյն վանկին կը վերաբերին, կրկնակէտ չեն գործածեր: Nous distinguons, que vous naviguez.

57. Ouer վերջաւորող բայից մէջ, ինչպէս nouer, dévouer, կրկնակէտ չեն գործածեր, որովհետև o ին ներկայութիւնը հնչման ամէն սխալմունք կ'արդէրու:

58. Hair բայը ամբողջ լծորդութեանը մէջ երկէք (tréma) կ'առնու, բաց 'ի սահմանական ներկային եզակի երէք դէմքերէն: Je hais, tu hais, il hait, և հրամայականին եզակի ք դէմքէն hais.

59. Fleurir, fleurissant, je fleurissais, ծաղկել կը նշանակէ, բայց կայ նաև Florir, florissant, je florissais, որ ծաղկել կամ բարգաւաճել կը նշանակէ. Un État florissant.

60. Bénir բային անցեալ դերբայն կ'ըլլայ béni. բայց կայ նաև bénit որ օրհնեալ ըսել է, բայց եկեղեցական արարողութեամբ մը de l'eau bénite, օրհնեալ ջուր:

61. Devoir, redevoir, բայերուն անցեալ դերբայն կ'ըլլայ dû (du յօդէն զանազանեւու համար) և նմանութեամբ redû, բայց իրական կամ յոգնակին երկար շեշտը կը կորսնցունէ:

62. Երրորդ լծորդութեան d արմատականն ունեցող բայերը այս տառս կը պահեն սահմանական ներկային եզակի երրորդ դէմքին: Il rend, il répond, il apprend. Բայց եթէ բայը indre կամ soudre աւարտեալ ըլլայ d արմատականը t ի կը փոխուի. Il peint, il absout.

63. Որ և իցէ լծորդութեան բայի մը ընդունելութեան ներկան եթէ ի ով կամ յով մ'ըլլայ, այս դրերէս վերջը ի մ'աւելցնելու է Սահմանական անկատարին և ստորագասական ներկային յոգնակի առաջին և երկրորդ դէմքերուն:

Prier, pri-ant; que nous priions. Ployer, ployant; nous ployions, que vous ployiez, և այլն:

Այս կանոնէս բացառութիւն կընէ միայն avoir բայը: 64. Ընդունելութեան ներկային ք մ'ունեցող բայերուն չը'ի կը փոխուի համը ք մ'առնէ: Fuir, fuyant, ils fuient, Appuyer, appuyant, il appuya, il appuiera.

Բայց աս չը ընդհանրապէս անփոփոխ կը մնայ երբօր ք էն առաջ և կամ ք գիրը գտնուի. payer, grasseyer; ils payeront, tu grasseyes.

ՀԱՐՅԱԿԱՆ — INTERROGATIF

65. Բայը հարցական ընելու համար բաւական է պարզ ժամանակներուն մէկ դերանունը բայէն վերջը դնել: Aimez-vous? Բաղադրեալ ժամանակներուն մէջ օժանդակին և անցեալ դերբային մէջ տեղ. Avez-vous aimé?

66. Վերջաւորութեանց մասին հարցական խոնարհու մը պարզ խոնարհմանէն յաջորդ երկու կէտերու մէջ միայն կը տարբերի.

Ա. Երբօր եղակի ք դէմքը համը վանկով մ'աւարտի (j'aime, que je puisse) հարցականին մէջ այս վանկը շեշտելու է: Aimé-je? puissé-je?

Բ. Երբօր բային եզակի ք դէմքը ձայնաւորով մ'աւարտի (ինչպէս il aime, il va), t մը կ'աւելցուի բային և դերանունան մէջ: Aime-t-il? va-t-il?

67. Բայերը բացասական (négatif) կ'ըլլան ne, pas, կամ ne, point աւելցնելով պարզ ժամանակաց համար դերանունան և բայից մէջտեղ. Je ne viens pas, և բաղադրեալ ժամանակաց համար օժանդակին և անցեալ դերբային մէջ pas դնելով. Je n'ai pas voulu.

Նշանօթ. Տեսանք արդէն որ այս t գիրը սխալմամբ անջատուած է ք դէմքերուն ծայրերէն ուր ընկան է:

ԿՐԱԻՈՐԱԿԱՆ ՔԱՅ — VERBE PASSIF

68. Տեսանք որ գաղղիերէն լեզուն խկապէս կրաւորական բայի ձև մը չունի, այլ որ և իցէ ներգործական բայի մ'անցեալ դերբայն *être* ու խոնարհելով կրաւորական կ'ըլլայ. հետեւեալը այս տեսակ բայերուն համար մէկ օրինակ կայ որ 'ի ստորեւ գրած ենք:

69. Կրաւորական բայերուն մէջ անցեալ դերբայն պարզապէս ածական մ'ըլլալով, միշտ տէր բայիին հետ կը համաձայնի. *Il est mordu, elle est mordue, ils sont mordus, elles sont mordues.*

70. Օրինակ կրաւորական բայի:

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. — Ներկայ.

Passé indéf. — Յարակապար.

Je suis aimé
Tu es aimé
Il est aimé

J'ai été aimé
Tu as été aimé
Il a été aimé

Nous sommes aimés
Vous êtes aimés
Ils sont aimés

Nous avons été aimés
Vous avez été aimés
Ils ont été aimés

Imparfait. — Անկապար.

Plus-que-parfait. — Գերակապար.

J'étais aimé
Tu étais aimé
Il était aimé

J'avais été aimé
Tu avais été aimé
Il avait été aimé

Nous étions aimés
Vous étiez aimés
Ils étaient aimés

Nous avions été aimés
Vous aviez été aimés
Ils avaient été aimés

Passé défini. — Կապարեալ.

Passé antér. — Վաղակապար.

Je fus aimé
Tu fus aimé
Il fut aimé

J'eus été aimé
Tu eus été aimé
Il eut été aimé

Nous fûmes aimés
Vous fûtes aimés
Ils furent aimés

Nous eûmes été aimés
Vous eûtes été aimés
Ils eurent été aimés.

Futur. — Ապահով.

Futur antér. — Անց. ապահով.

Je serai aimé
Tu seras aimé
Il sera aimé

J'aurai été aimé
Tu auras été aimé
Il aura été aimé

Nous serons aimés
Vous serez aimés
Ils seront aimés

Nous aurons été aimés
Vous aurez été aimés
Ils auront été aimés

CONDITIONNEL — ԹԻՍԱԿԱՆ

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Je serais aimé
Tu serais aimé
Il serait aimé

J'aurais été aimé
Tu aurais été aimé
Il aurait été aimé

Nous serions aimés
Vous seriez aimés
Ils seraient aimés

Nous aurions été aimés
Vous auriez été aimés
Ils auraient été aimés

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅՆԱԿԱՆ

Présent. — Ներկայ.

Passé. — Անցեալ.

Sois aimé
Soyons aimés
Soyez aimés

Aie été aimé
Ayons été aimés
Ayez été aimés

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Que je sois aimé	Que j'aie été aimé
Que tu sois aimé	Que tu aies été aimé
Qu'il soit aimé	Qu'il ait été aimé

Que nous soyons aimés	Que nous ayons été aimés
Que vous soyez aimés	Que vous ayez été aimés
Qu'ils soient aimés	Qu'ils aient été aimés

Imparfait. - Անիապարհ.

Plus-que-parf. - Գերանիապարհ.

Que je fusse aimé	Que j'eusse été aimé
Que tu fusses aimé	Que tu eusses été aimé
Qu'il fût aimé	Qu'il eût été aimé

Que nous fussions aimés	Que nous eussions été aimés
Que vous fussiez aimés	Que vous eussiez été aimés
Qu'ils fussent aimés	Qu'ils eussent été aimés

INFINITIF — ԱՆՈՐԻՇ ԳԵՐԲՈՅ

Présent. - Ներկայ.

Passé. - Անցեալ.

Être aimé	Avoir été aimé
-----------	----------------

Part présent. - Ընդ. ներկայ.

Part. passé. - Ընդ. անցեալ.

Êtant aimé	Ayant été aimé (f.) aimée
------------	---------------------------

Պ Ր Ա. Կ Ձ

ՉԻՉՈՒՔ ԲԱՅ — VERBE NEUTRE

71. Տեսանք (Թէ չէզոք բայ մը ինչով կը տարբերի ներգործականէն:

72. Չէզոք բայից պարզ ժամանակները յար և նման են ներգործական բայից:

Բաղադրեալ ժամանակաց մէջ ոմանք avoir օժանդակը կ'առնուին, ինչպէս j'ai dormi, այլք être, ինչպէս il est arrivé. êtreով խոնարհեալ բայերը 12 հատ են միայն՝ aller, arriver, choir, décéder, éclore, entrer, mourir, naître, partir, sortir, tomber, venir. ասոնց անցեալ դերբայն être բային հետ համաձայնեցու է միշտ. il est parti, elle est partie, ils sont partis, elles sont parties.

73. Օրինակ Չէզոք բայի T o m b e r.

MODE INDICATIF — ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. - Ներկայ.

Passé indéfini. - Յարանիապարհ.

Je tomb e	Je suis tomb é
Tu tomb es	Tu es tomb é
Il tomb e	Il est tomb é
Nous tomb ons	Nous sommes tomb és
Vous tomb ez	Vous êtes tomb és
Ils tomb ent	Ils sont tomb és

Imparfait. - Անիապարհ.

Plus-que-parf. - Գերանիապարհ.

Je tomb ais	J'étais tomb é
Tu tomb aïs	Tu étais tomb é
Il tomb ait	Il était tomb é

Nous tomb <i>ions</i>	Nous étions tomb <i>és</i>
Vous tomb <i>iez</i>	Vous étiez tomb <i>és</i>
Ils tomb <i>aient</i>	Ils étaient tomb <i>és</i>

Parfait. — Կարգելու. *Passé antér.* — Վաղախոսոյ.

Je tomb <i>ai</i>	Je fus tomb <i>é</i>
Tu tomb <i>as</i>	Tu fus tomb <i>é</i>
Il tomb <i>a</i>	Il fut tomb <i>é</i>

Nous tomb <i>âmes</i>	Nous fûmes tomb <i>és</i>
Vous tomb <i>âtes</i>	Vous fûtes tomb <i>és</i>
Ils tomb <i>èr ent</i>	Ils furent tomb <i>és</i>

Futur. — Ապագայի. *Futur antér.* — Այդ. ապագայի.

Je tomb <i>er ai</i>	Je serai tomb <i>é</i>
Tu tomb <i>er as</i>	Tu seras tomb <i>é</i>
Il tomb <i>er a</i>	Il sera tomb <i>é</i>

Nous tomb <i>er ons</i>	Nous serons tomb <i>és</i>
Vous tomb <i>er ez</i>	Vous serez tomb <i>és</i>
Ils tomb <i>er ont</i>	Ils seront tomb <i>és</i>

CONDITIONNEL — Թելուիս

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Այնտեղ.

Je tomb <i>er ais</i>	Je serais tomb <i>é</i>
Tu tomb <i>er ais</i>	Tu serais tomb <i>é</i>
Il tomb <i>er ait</i>	Il serait tomb <i>é</i>

Nous tomb <i>er ions</i>	Nous serions tomb <i>és</i>
Vous tomb <i>er iez</i>	Vous seriez tomb <i>és</i>
Ils tomb <i>er aient</i>	Ils seraient tomb <i>és</i>

IMPÉRATIF — Հրովարտելու

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Այնտեղ.

Tomb <i>e</i>	Sois tomb <i>é</i>
---------------	--------------------

Tomb <i>ons</i>	Soyons tomb <i>és</i>
Tomb <i>ez</i>	Soyez tomb <i>és</i>

SUBJONCTIF — Խնդրուիս

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Այնտեղ.

Que je tomb <i>e</i>	Que je sois tomb <i>é</i>
Que tu tomb <i>es</i>	Que tu sois tomb <i>é</i>
Qu'il tomb <i>e</i>	Qu'il soit tomb <i>é</i>

Que nous tomb <i>ions</i>	Que nous soyons tomb <i>és</i>
Que vous tomb <i>iez</i>	Que vous soyez tomb <i>és</i>
Qu'ils tomb <i>ent</i>	Qu'ils soient tomb <i>és</i>

Imparfait. — Այնպիսի. *Plus-que-parfait.* — Գերախոսոյ.

Que je tomb <i>ass e</i>	Que je fusse tomb <i>é</i>
Que tu tomb <i>ass es</i>	Que tu fusses tomb <i>é</i>
Qu'il tomb <i>ât</i>	Qu'il fût tomb <i>é</i>

Que nous tomb <i>ass ions</i>	Que nous fussions tomb <i>és</i>
Que vous tomb <i>ass iez</i>	Que vous fussiez tomb <i>és</i>
Qu'ils tomb <i>ass ent</i>	Qu'ils fussent tomb <i>és</i>

INFINITIF — Խնդրուից Դեբրուիս

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Այնտեղ.

Tomb <i>er</i>	Être tomb <i>é</i>
----------------	--------------------

Part. prés. — Ընդ. ներկ. *Part. Passé.* — Ընդ. այնտեղ.

Tomb <i>ant</i>	Étant tomb <i>é</i> (<i>f.</i>) tomb <i>ée</i>
-----------------	--

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԲՍՅ — VERBE RÉFLÉCHI

74. Անդրադարձ բայերը (Տես Դ) իմաստի նկատմամբ կրնան երկու դասի բաժնուել, մէկը բուն անդրադարձ՝ ուրոց ցուցած գործը տէր բային իր վրայ կը կատարէ՝ ինչպէս. Je me blesse, ես իւ վիրահարեմ ինքս. մէյմալ քիտարաք (réci-proque), երբ տէր բայիները իրարու վրայ կը կատարեն գործը. Ces deux soldats se sont blessés, այս երկուսն ալ վիրահարեցին:

75. Չնի նկատմամբ ալ անդրադարձ բայերը երկու տեսակի կը բաժնուին. Ա. անոնք որ ինչպէս (essentielle-ment) անդրադարձ են, այսինքն ուրիշ կերպով չեն կրնար խոնարհիլ, ինչպէս se cabrer, s'emparrer, s'arroger. Բ. և անոնք որ ներգործական կամ չէզոք բայէ մը ձեւացած են, և շեղումով (accidentellement) անդրադարձ են, ինչպէս se laver, se nuire.

76. Անդրադարձ բայերն իրենց ամբողջ լծորդութեան մէջ երկու դերանունն կ'առնուն ուրոց առաջինը տէր բայի և երկրորդը խնդիր է՝ ինչպէս, Je me lave, il se nuit; այս երկու դերանուններ նոյն դէմքով ըլլալու են միշտ:

77. Անդրադարձ բայից պարզ ժամանակները ներգործական բայից յար և նման են, բայց իրենց լծորդութեան մէջ être կ'առնուն avoir ի նշանակութեամբ:

78. Երբ բայն իսկապէս անդրադարձ է, անցեալ դերբայն կը համաձայնի դերանունան հետ. Il se sont repentis. Բայց եթէ բայը զիպուածով անդրադարձ ըլլայ՝ երբոր ներգործական է սեռի խնդրոյն հետ կը համաձայնի. Ils se sont aimés. — և անփոփոխ կը մնայ՝ եթէ չէզոք է. Ils se sont plu.

79. Օրինակ անդրադարձ բայի Se reposer.

MODE INDICATIF — ՍՈՋՄԱՆԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Présent. — Ներկայ.

Passé indéfini. — Յարախոսք.

Je me repos e
Tu te repos es
Il se repos e

Je me suis repos é
Tu t'es repos é
Il s'est repos é

Nous nous repos ons
Vous vous repos ez
Ils se repos ent

Nous nous sommes repos és
Vous vous êtes repos és
Ils se sont repos és

Imparfait. — Անխոսք.

Plus-que-parf. — Պերախոսք.

Je me repos ais
Tu te repos ais
Il se repos ait

Je m'étais repos é
Tu t'étais repos é
Il s'était repos é

Nous nous repos ions
Vous vous repos iez
Ils se repos aient

Nous nous étions repos és
Vous vous étiez repos és
Ils s'étaient repos és

Parfait. — Կարգեալ.

Passé antér. — Վաղախոսք.

Je me repos ai
Tu te repos as
Il se repos a

Je me fus repos é
Tu te fus repos é
Il se fut repos é

Nous nous repos âmes
Vous vous repos âtes
Ils se repos èr ent

Nous nous fûmes repos és
Vous vous fûtes repos és
Ils se furent repos és

Futur. — Ապագայ.

Futur antér. — Անց. ապագայ.

Je me repos er ai
Tu te repos er as
Il se repos er a

Je me serai repos é
Tu te seras repos é
Il se sera repos é

Nous nous repos er <i>ons</i>	Nous nous serions repos <i>és</i>
Vous vous repos er <i>ez</i>	Vous vous seriez repos <i>és</i>
Ils se repos er <i>ont</i>	Ils se seraient repos <i>és</i>

CONDITIONNEL — ԹԻՆԱԿԱՆ

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Անցեալ.

Je me repos er <i>ais</i>	Je me serais repos <i>é</i>
Tu te repos er <i>ais</i>	Tu te serais repos <i>é</i>
Il se repos er <i>ait</i>	Il se serait repos <i>é</i>
Nous nous repos er <i>ions</i>	Nous nous serions repos <i>és</i>
Vous vous repos er <i>iez</i>	Vous vous seriez repos <i>és</i>
Ils se repos er <i>aient</i>	Ils se seraient repos <i>és</i>

IMPÉRATIF — ՀՐԱՄԱՅՈՒԿԱՆ

Présent. — Ներկայ.

Repos <i>e-toi</i>	Անցեալն անսովոր է:
Repos <i>ons-nous</i>	
Repos <i>ez-vous</i>	

SUBJONCTIF — ՍՏՈՐԱԴԱՍՈՒԿԱՆ

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Անցեալ.

Que je me repos <i>e</i>	Que je me sois repos <i>é</i>
Que tu te repos <i>es</i>	Que tu te sois repos <i>é</i>
Qu'il se repos <i>e</i>	Qu'il se soit repos <i>é</i>
Que nous nous repos <i>ions</i>	Q. nous nous soyons repos <i>és</i>
Que vous vous repos <i>iez</i>	Q. vous vous soyez repos <i>és</i>
Qu'ils se repos <i>ent</i>	Qu'ils se soient repos <i>és</i>

Imparfait. — Անիապարհ. *Plus-que-parf.* — Գերանիապարհ.

Que je me repos ass <i>e</i>	Que je me fusse repos <i>é</i>
Que tu te repos ass <i>es</i>	Que tu te fusses repos <i>é</i>
Qu'il se repos <i>ât</i>	Qu'il se fût repos <i>é</i>

Q. nous nous repos ass <i>ions</i>	Q. nous nous fussions repos <i>és</i>
Q. vous vous repos ass <i>iez</i>	Q. vous vous fussiez repos <i>és</i>
Qu'ils se repos ass <i>ent</i>	Qu'ils se fussent repos <i>és</i>

INFINITIF — ԱՆՈՐԻՇ ԳԵՐԲԱՅ

Présent. — Ներկայ. *Passé.* — Անցեալ.

Se repos er	S'être repos <i>é</i>
<i>Part. présent.</i> — Ընդ. ներկայ.	<i>Part. passé.</i> — Ընդ. անցեալ.
Se repos <i>ant</i>	S'étant repos <i>é</i>

Պ Ր Ա Կ Ը

ՄԻԱԳԻՄ ԿԱՄ ԱՆԳԻՄ ԲԱՅ - VERBE IMPERSONNEL

80. Տեսանք (3) (Թէ դաս մը բայեր կան որոյ ցուցած գործողութիւններն որոշ անձի կամ գէմբի մը յատկացընել անհնար ըլլալով անգէմ կոչուած են: Այս բայերս միադէմ ալ ըսուեցան՝ միայն մէկ գէմբ ունենալնուն: Գաղղիերէնի մէջ այս բայերը միշտ ի գերանուած կը գործածուին՝ որոյ նշանակութիւնը այս բայից առջև բոլորովին անորոշ է: Խոնարհման մասին այս երբորդ գէմբը՝ միշտ իրեն հաստատաստանող ներգործական բային պէս կը խոնարհին:

81. Ահա Անգէմ Neiger, յիշել բային խոնարհումը:

ՍԱՀՄԱՅՈՒԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿ

Ներկայ	Յարմար
Il neige	Il a neigé
Անիապարհ	Գերանիապարհ
Il neigait	Il avait neigé

Il neigea	Il eut neigé
Il neigera	Il aura neigé

ՔԵԱԿԱՆ

Il neigerait	Il aurait neigé
--------------	-----------------

ՍՏՈՐԱԴԱՍԱԿԱՆ

Qu'il neige	Qu'il ait neigé
Qu'il neigeât	Qu'il eût neigé

ԱՆՈՐԻՇ ԴԵՐԲԱՅ

Neiger	Avoir neigé
--------	-------------

ԱՆՅԵԱԼ ԴԵՐԲԱՅ (անփոփոխ)

Neigé

82. Իսկապէս անդէմ բայերէն զատ շատ ներգործական կամ չէզոք բայեր ալ անդիմաբար կը դործածուին, ինչպէս. Il fait beau; il tombe de l'eau.

Պ Ր Ա Կ Թ

ՉԱՐՏՈՒՂԻ ԲԱՅԵՐ — VERBES IRRÉGULIERS

83. Վերոյիշեալ կազմութեան կանոնաց համաձայնող ամէն բայերը կանոնաւոր կը կոչուին, և անոնոն կամ զարգուի անոնք որ այս օրինաց չեն համաձայնիր:

84. Բայ մը երկու կերպով կրնայ անկանոն ըլլալ. կամ կանոնաւոր բայից շատ մը ժամանակներէն ու եղանակներէն զուրկ է՝ և այն ատեն կը կոչուի պակասաւոր բայ¹ (verbe défectif) կամ ունի անոնց ամէն եղանակներն ու ժամանակները, բայց կազմութեան մասին անոնց սահմանեալ կանոններէն կը խտտորի և անով անկանոն բայ կ'ըլլայ:

85. Կանոնաւոր և անկանոն բայերն իրարմէ իսկապէս զանազանովն այս իսկ է՝ որ կանոնաւոր բայից արմատն անփոփոխ է, և ծայրոյանգք միայն կը փոխուին ժամանակաց և դիմաց համեմատ. մինչդեռ անկանոն բայից արմատը նոյն ուղղագրութիւնը չպահէր բովանդակ լծորդութեան մէջ. Օր. *Voul oir, je veux, veuillez, և այլն:*

86. Անկանոն բայերուն զարաուղութեանց պատճառները կրնան մեկնուիլ լեզուին պատմութեամբ. առ այժմ բաւականանալը զանազան լծորդութեանց անկանոնութիւնները նշանակել:

¹ Մանթ. — Բայի մը պակասաւոր ըլլալէն՝ անկանոն ըլլալը չհետեւիր. որովհետեւ այժմու պակասաւորը՝ ունէին երբեմն իրենց ամէն դէմքերն ու ժամանակները: Բայի մը պակասաւոր ըլլալը պատմական գէպք մ'է սակ' որ կրնայ ամէն լծորդութեանց բայերուն պատահիլ:

Ա. Լծորդուքիւն er

87. Առաջին լծորդուքիւնը երկու գլխաւոր անկանոն բայեր ունի միայն envoyer, յիւլ, և aller, երթալ:

88. Envoyer ըստ կանոնի՝ envoyant, envoyé, j'en-voyai կ'ըլլայ. բայց չընի կը փոխուի՝ համբ քի մ'առջըլ. j'en-voie, tu envoies, և այլն: Envoyerին միայն սպառնին ու թէականը զարտուղուքեամբ կ'ըլլան j'enverrai, j'en-verrais, և այլն. (փոխանակ j'envoierai ըսելու, ինչպէս je nettoierai).

89. Aller կրկնակի անկանոն է՝ վասն զի տարբեր ար-մատներէ կ'առնու իր ժամանակները:

Առհմ. ներկ. je vais, tu vas, il va; nous allons, vous allez, ils vont. անկատ. j'allais, և այլն. nous allions, և այլն. կատ. j'allai, tu allas, և այլն. ապ. j'irai, tu iras, և այլն. թէակ. j'irais, tu irais, և այլն. հրամ. va, allons, allez. ստոր. ներկ. que j'aïlle, և այլն. que nous allions, que vous alliez, qu'ils aillent. անկատ. que j'allasse, և այլն. անորիչ գերբ. aller. ընդ. ներկ. allant. անց. գերբ. allé.

Բ. Լծորդուքիւն ir

90. Տեսնոք որ ir վերջաւորուքեամբ երկու կանոնաւոր լծորդուքիւն կայ. մին՝ որ 300էն աւելի բայ կը պարունակէ՝ արմատին և ծայրայնագին մէջ տեղ iss կը յաւելու. միւսը՝ որ 20ի չափ բայ կը պարունակէ՝ պարզապէս արմատին վրայ ծայրայնագը կը յաւելու: Այս երկրորդ տեսակի բայերը պարզ ժամանակաց կազմուքեան մէջ չսովբեցանք. զանոնք սակայն լծորդուքիւն կ'անուանեմք, և հոս մի առ մի կը գնենք:

1. Ուղղակի լծորդուքիւն irով:

91. Այս լծորդուքեան մէկ քանի բայերն առաջնոյն անցնելու միտում կը ցուցնեն. այսպէս vêtir, որ je vêts, je vêttais, vêtant, կ'ըլլայ, քաջ հեղինակաց մէջ գործածուած կը տեսնենք vêtissant, je vêtissais. Նմանապէս saillir որ կ'ըլլար saillant, je saillais, և այլն. այսօր կ'ըլլայ je saillis, je saillissais. Բայց անկէ ածանցեալ assaillir, tressaillir, կ'ըլլան՝ ըստ նախկին ձևոյն՝ je tressaille, j'assaillais, և այլն:

92. Իր ով ուղղակի լծորդուքեան բայերը՝ իրենց կատարեալին ձևոյն համեմատ՝ երեք խումբի կը բաժնուին: Dormir, je dormis; courir, je courus; tenir, je tins. Ուստի առաջին խումբին կը պատկանին այն բայերը որոց կատարեալը կ'ըլլայ is, երկրորդին՝ us, երրորդին՝ ins.

93. Առաջին խումբին բայերը երեք դասի կը ստորաբաժնուին իրենց անցեալ գերբային ձևին համեմատ:

94. Առաջին դասը 13 բայ կը պարունակէ որոց անցեալ գերբայն i կ'ըլլայ. և են Dormir (քնանալ). Bouillir (եռալ). Cueillir (քաղել). Faillir (պահասել). Fuir (փախչել): Mentir (ստել). Ouir (լսել). Partir (մեկնիլ). Se repentir (զղջալ). Servir (ծառայել). Tressaillir (սարուել). Sortir (ելլել) և ասոնց ածանցները:

95. Երկրորդ դասուն անցեալ գերբայն u կ'ըլլայ և երկու բայ ունի Vêtir (զգեցնել) և Férir (վերաւորել). որոց անցեալ գերբայն է vêtu, féru.

96. Երրորդ դասը կը պարունակէ souffrir (տառապել) souffert. Offrir (ընծայել) offert. Ouvrir (բանալ) ouvert. Couvrir (ծածկել) couvert. Acquérir (ստանալ) acquis. Requérir (խնդրել) requis. Conquérir (ախրել, նուաճել) conquis. Ասոնց անցեալ գերբայն՝ բային արմատն է շէչտեալ:

97. Իր աւարտեալ բայերուն երկրորդ խմբին մէջ 3 բայ կայ որոց կատարեալը us կ'ըլլայ. Courir (վազել), je courus. Mourir (մեռնիլ), je mourus, և Gésir (անկեալ

դնել) որոյ անսովոր կատարեալը կ'ըլլար երբեմն il jut. Ասոնց անցեալ շէրբայք կ'ըլլան couru, mort, և gëü (անսովոր և անդործածելի):

98. Երրորդ խմբին կատարեալը կ'ըլլայ՝ բային արմատը շէշտեղով Tenir (բռնել) je tins. Venir (դալ) je vins. Անցեալ շէրբայն tenu, venu.

Ահա մի առ մի այս բայերուն անկանոնութիւններն:

Acquérir. Սահմ. ներ. J'acquiers, tu acquiers, il acquiert; nous acquérons, vous acquérez, ils acquièrent. Անկատ. J'acquérais, etc.; nous acquérions, etc. Կատար. J'acquies, etc.; nous acquîmes, etc. Ապառ. J'acquerrai, tu acquerras, il acquerra; nous acquerrons, vous acquerez, ils acquerront. Թէսկ. J'acquerrais, etc.; nous acquerrions, etc. Հրամ. acquiers, acquérons, acquérez. Ստոր. ներ. que j'acquière, que tu acquières, qu'il acquière; que nous acquérions, que vous acquériez, qu'ils acquièrent. Անկատ. que j'acquiesse, etc.; que nous acquissions, etc. Անորիշ շէրբ. acquérir. Ընդ. ներկ. acquérant. Անց. շէրբ. acquis.

Bouillir. Սահմ. ներ. Je bous, tu bous, il bout; nous bouillons, vous bouillez, ils bouillent. Անկատ. Je bouillais, etc.; nous bouillions, etc. Կատար. Je bouillis, etc.; nous bouillîmes, etc. Ապառ. Je bouillirai, etc.; nous bouillirons, etc. Թէսկ. Je bouillirais, etc.; nous bouillirions, etc. Հրամ. bous, bouillons, bouillez. Ստոր. ներ. que je bouille, que tu bouilles, qu'il bouille; que nous bouillons, que vous bouilliez, qu'ils bouillent. Անկատ. que je bouillisse, etc.; que nous bouillions, etc. Անոր. շէրբ. bouillir. Ընդ. ներկ. bouillant. Անց. շէրբ. bouilli.

Courir. Սահմ. ներ. Je cours, tu cours, il court; nous courons, vous courez, ils courent. Անկատ. Je courais, etc.; nous courions, etc. Կատ. Je courus, etc.; nous courûmes, etc. Ապառ. Je courrai, tu courras, il courra; nous courrons, vous courrez, ils courront. Թէսկ. Je

courrais, etc.; nous courrions, etc. Հրամ. cours, courons, courez. Ստոր. ներ. que je coure, que tu courres, qu'il coure; que nous courions, que vous couriez, qu'ils courent. Անկ. que je courusse, etc.; que nous courussions, etc. Անոր. շէրբ. courir. Ընդ. ներկ. courant. Անցեալ շէրբ. couru.

Cueillir. Սահմ. ներկ. Je cueille, tu cueilles, il cueille; nous cueillons, vous cueillez, ils cueillent. Անկ. Je cueillais, etc.; nous cueillions, etc. Կատ. Je cueillis, etc.; nous cueillîmes, etc. Ապառ. Je cueillerai, etc.; nous cueillerons, etc. Թէսկ. Je cueillerais, etc.; nous cueillerions, etc. Ստոր. ներկ. que je cueille, que tu cueilles, qu'il cueille. Անկատ. que je cueillisse, etc.; que nous cueissions, etc. Անոր. շէրբ. cueillir. Ընդ. ներկ. cueillant. Անց. շէրբ. cueilli.

Dormir, աես Mentir.

Faillir. Սահմ. ներ. Je faux, tu faux, il faut; nous faillons, vous faillez, ils faillent. Անկատ. Je faillais, tu faillais, il faillait; nous faillions, vous failliez, ils faillaient. Կատ. Je faillis, etc.; nous faillîmes, etc. Ապառ. Je faillirai, etc.; nous faillirons, etc. Թէսկ. Je faillirais, etc. Հրամ. faille, faillez. Ստոր. ներկ. que je faille, etc.; que nous faillions, etc. Ա. կատ. que je faillisse, etc.; que nous faissions, etc. Անոր. շէրբ. faillir. Ընդ. ներկ. faillant. Անոր. շէրբ. failli.

Fuir. Սահմ. ներկ. Je fuis, tu fuis, il fuit; nous fuyons, vous fuyez, ils fuient. Անկատ. Je fuyais, etc.; nous fuyions, etc. Կատ. Je fuis, etc.; nous fuîmes, etc. Ապառ. Je fuirai, etc.; nous fuirons, etc. Թէսկ. Je fuirais, etc.; nous fuirions, etc. Հրամ. fuis, fuyons, fuyez. Ստոր. ներկ. que je fuie, etc.; que nous fuyions, que vous fuyiez, qu'ils fuient. Անկատ. que je fusse, etc.;

que nous fuissions, etc. Անոր. դերբ. fuir. Ընդ. ներկ. fuyant. Անց. դերբ. fui.

Mentir. Սահմ. ներկ. Je mens, tu mens, il ment; nous mentons, vous mentez, ils mentent. Անկաս. Je mentais, etc.; nous mention, etc. Կաս. Je mentis, etc.; nous mentimes, etc. Ապաս. Je mentirai, etc.; nous mentirons, etc. Թէակ. Je mentirais, etc.; nous mentirions, etc. Հրամ. mens, mentons, mentez. Սորբ. ներ. que je mente, etc.; que nous mention, etc. Անկաս. que je mentisse, etc.; que nous mentissions, etc. Անոր. դերբ. mentir. Ընդ. ներկ. mentant. Անց. դերբ. menti.

Mourir. Սահմ. ներկ. Je meurs, tu meurs, il meurt; nous mourons, vous mourez, ils meurent. Անկ. Je mourais, etc.; nous mourions, etc. Կաս. Je mourus, etc.; nous mourûmes, etc. Ապաս. Je mourrai, etc.; nous mourrons. etc. Թէակ. Je mourrais, etc.; nous mourrions, etc. Հրամ. meurs, mourons, mourez. Սորբ. ներկ. que je meure, etc.; que nous mourions, que vous mouriez, qu'ils meurent. Անկաս. que je mourusse, etc. Անոր. բեռ. դերբ. mourir. Ընդ. ներկ. mourant. Անց. դերբ. mort.

Offrir. Սահմ. ներկ. J'offre, tu offres, il offre; nous offrons, vous offrez, ils offrent. Անկաս. J'offrais, etc.; nous offrions, etc. Կաս. J'offris, etc.; nous offrimes, etc. Ապաս. J'offrirai, etc.; nous offrirons, etc. Թէակ. J'offrirais, etc.; nous offririons. etc. Հրամ. offre, offrons, offrez. Սորբ. ներկ. que j'offre, etc.; que nous offrions, etc. Անկաս. que j'offrisse, etc.; que nous offrissions, etc. Անոր. դերբ. offrir. Ընդ. ներկ. offrant. Անց. դերբ. offert.

Ouïr. Այս բային գործածուած ժամանակներն են՝ Անոր. բեռ. դերբ. ouïr. Անց. դերբ. ouï. Կաս. J'ouïs, tu ouïs, ե այն. Սորբ. անկ. que j'ouïsse, que tu ouïsses, ե այն:

Ouvrir, Տես Offrir.

Partir, Տես Mentir.

Sentir, Տես Mentir.

Sortir, Տես Mentir.

Souffrir, Տես Offrir.

Tenir, Տես Venir.

Tressaillir. Սահմ. ներկ. Je tressaille, tu tressailles, il tressaille; nous tressaillons, vous tressaillez, ils tressaillent. Անկաս. Je tressaillais, etc.; nous tressaillions, etc. Կասար. Je tressaillis, etc.; nous tressaillimes, etc. Ապաս. Je tressaillirai, etc.; nous tressaillirons, etc. Թէակ. Je tressaillerais, etc.; nous tressaillirions, etc.; Հրամ. tressaille, tressaillons, tressaillez. Սորբ. ներկ. que je tressaile, etc.; que nous tressaillions, etc. Անկ. que je tressaillisse, etc.; que nous tressaillions, etc. Անոր. դերբ. tressaillir. Ընդ. ներկ. tressaillant. Անցեալ. դերբ. tressailli.

Venir. Սահմ. ներկ. Je viens, tu viens, il vient; nous venons, vous venez, ils viennent. Անկաս. Je venais, etc.; nous venions, etc. Կասար. Je vins, etc.; nous vinmes, etc. Ապաս. Je viendrai, etc.; nous viendrons, etc. Թէակ. Je viendrais, etc.; nous viendrions, etc. Հրամ. viens, venons, venez. Սորբ. ներ. que je vienne, etc.; que nous venions, que vous veniez, qu'ils viennent. Անկ. que je vinsse, etc.; que nous vinssions, etc. Անոր. դերբ. venir. Ընդ. ներկ. venant. Անց. դերբ. venu.

Vêtir. Սահմ. ներ. Je vêts, tu vêts, il vêt; nous vêtons, vous vêtez, ils vêtent. Անկաս. Je vêtais, etc.; nous vêtions, etc. Կաս. Je vêtis, etc.; nous vêtimes, etc. Ա.

պառ. Je vêtirai, etc.; nous vêtirons, etc. Թէակ. Je vêtirais, etc.; nous vêtirions, etc. Հրամ. vêts, vêtions, vêttez. Սոր. ներկ. que je vête, etc.; que nous vêtions, etc. Անկատ. que je vêtisse, etc.; que nous vêtissions, etc. Անոր. գերբ. vêtir. Անգեալ գերբայ vêtü.

Գ. Լծորդորիւն re.

99. Տեսնիք որ այս լծորդութիւնը 50ի չափ բայեր կը պարունակէ որոց քսանը միայն ըստ կանոնի կը խոնարհին, իսկ մնացեալք զարտուղի են:

100. Re աւարտեալ անկանոն բայերը կրնան երկու խմբի բաժնուիլ իրենց կատարեալին ձևոյն համեմատ: Առաջինն կը պարունակէ զանոնք՝ որոց կատարեալը կ'ըլլայ is. Craindre (վախնալ) je craign is. Էը՝ որոց կատարեալն է us. Connaître (ճանաչել) je conn us.

101. Առաջին խմբին բայերն երկու որոշ դասերու կը ստորաբաժնուին՝ իրենց անցեալ գերբային ձևոյն համեմատ.

Էը՝ իւր անցեալ գերբայն կը կազմէ բային արմատին վրայ i աւելցնելով. Suivre (հետեւել) suiv i.

Էը՝ անցեալ գերբայն կը կազմէ բային արմատը շեշտելով. Rire (խնտալ), ri. Suffire (բաւել), suffi. Nuire (հնասել), nuï. Conduire (առաջնորդել), conduit. Confire (անուշ եփել), confit. Dire (ըսել), dit. Écrire (գրել), écrit. Faire (ընել), fait. Oindre (օծել), oins. Craindre (վախնալ), craint. Joindre (խօսել), joint. Teindre (ներկել), teint. Prendre (առնուլ), pris. Mettre (դնել), mis. Naître (ծնանել), né.

102. Երկրորդ խմբին կատարեալն us կ'ըլլայ, և անցեալ գերբայն u. Conclure (եզրակացնել), je concl us, concl u. Plaire (հաճոյ ըլլալ), je pl us, pl u. Paraître (երևել), je par us, par u. Boire (խմել), je b us, b u. Connaître (ճանչել) je conn us, conn u. Croire (հաւատալ կարծել), je cr us, cr u. Lire (կարդալ), je l us, l u. Moudre (աղալ), je moul us, moul u. Paître (արածել).

je p us, p u. Repaire (ճարակիլ), je rep us, rep u. Résoudre (լուծել, որոշել), je résol us, résol u. Taire (լռել), je t us, t u. Vivre (ապրիլ), je véc us, véc u.

Ահա այբուբենի կարգաւ այս զարտուղի բայից ցուցակը:

Absoudre, Տես Résoudre.

Boire. Սոճմ. ներկ. Je bois, tu bois, il boit; nous buvons, vous buvez, ils boivent. Անկատ. Je buvais, etc.; nous buvions, etc. Կատ. Je bus, etc.; nous bûmes, etc. Ապառ. Je boirai, etc.; nous boirons, etc. Թէակ. Je boirais, etc.; nous boirions, etc. Հրամ. bois, buvons, buvez. Սոր. ներկ. que je boive, que tu boives, qu'il boive; que nous buvions, que vous buviez, qu'ils boivent. Անկատ. que je busse, etc.; que nous bussions, etc. Անոր. գերբ. boire. Անգ. ներկ. buvant. Անգ. գերբ. bu.

Braire. Այս բային հետեւեալ ժամանակները ու գէճքերն միայն կը գործածուին. Braire զուալ. il brait կը զուայ, ils braient կը զուան. il braira պիտի զուայ, ils brairont պիտի զուան. il brairait պիտի զուար, ils brairaient պիտի զուային:

Bruire. Այս բային յետագայ ժամանակք միայն կը գործածուին: Bruire շառաչել, il bruit կը շառաչէ, il bruyait կը շառաչէր, ils bruyaient կը շառաչէին: Bruyant շառաչուն, աւելի ածականի պէս կը գործածուի:

Clore. Այս բային գործածական ժամանակներն են. Clore, փակել, clos փակեալ. Je clos կը փակեմ, tu clos, il clôt. Je clorai պիտի փակեմ և այլն, tu cloras, etc.; Je clorais պիտի փակէի և այլն:

Conclure. Սոճմ. ներկ. Je conclus, tu conclus, il conclut; nous concluons, vous concluez, ils concluent. Անկատ. Je concluais, etc.; nous concluions, etc. Կատ. Je

conclus, etc.; nous conclûmes, etc. Ազատ. Je conclurai, etc.; nous conclurons, etc. Թէակ. Je conclurais, etc.; nous conclurons, etc. Հրամ. conclus, concluons, concluez. Ստոր. ներկ. que je conclue, etc.; que nous concluons, etc. Անկատ. que je conclusse, etc.; que nous concluissions, etc. Անոր. գերբ. conclure. Ընդ. ներկ. concluant. Անց. գերբ. conclu.

Conduire, Տես Nuire.

Confire. Սահմ. ներկ. Je confis, tu confis, il confit; nous confisons, vous confisez, ils confisent. Անկատ. Je confisais, etc.; nous confisions, etc. Կատ. Je confis, etc.; nous confimes, etc. Ազատ. Je confirai, etc.; nous confirons, etc. Թէակ. Je confirais, etc.; nous confirions, etc. Հրամ. confis, confisons, confisez. Ստոր. ներկ. que je confise, etc.; que nous confisions, etc. Անոր. գերբ. confire. Ընդ. ներկ. confisant. Անց. գերբ. confit.

Connaitre. Սահմ. ներկ. Je connais, tu connais, il connaît; nous connaissons, vous connaissez, ils connaissent. Անկատ. Je connaissais, etc.; nous connaissions, etc. Կատար. Je connus, etc.; nous connûmes, etc. Ազատ. Je connaîtrai, etc.; nous connaîtrons, etc. Թէակ. Je connaîtrais, etc.; nous connaîtrions, etc. Հրամ. connais, connaissons, connaissez. Ստոր. ներկ. que je connaisse, etc.; que nous connaissions, etc. Անկատ. que je connusse, etc.; que nous connussions, etc. Անոր. գերբ. connaître. Ընդ. ներկ. connaissant. Անց. գերբ. connu.

Coudre. Սահմ. ներկ. Je couds, tu couds, il coud; nous cousons, vous cousez, ils cousent. Անկատ. Je cousais, etc.; nous cousions, etc. Կատ. Je cousis, etc.; nous cousîmes, etc. Ազատ. Je coudrai, etc.; nous coudrons, etc. Թէակ. Je coudrais, etc.; nous coudrions, etc. Հրամ. couds, cousons, cousez. Ստոր. ներկ. que je couse, etc.; que nous cousions, etc. Անկատ. que je cousisse, etc.;

que nous cousissions, etc. Անոր. գերբ. coudre. Ընդ. ներկ. cousant. Անց. գերբ. cousu.

Craindre. Սահմ. ներկ. Je crains, tu crains, il craint; nous craignons, vous craignez, ils craignent. Անկատ. Je craignais, etc.; nous craignions, etc. Կատ. Je craignis, etc.; nous craignîmes, etc. Ազատ. Je craindrai, etc.; nous craindrions, etc. Թէակ. Je craindrais, etc.; nous craindrions, etc. Հրամ. crains, craignons, craignez. Ստոր. ներկ. que je craigne, etc.; que nous craignons, etc. Անկատ. que je craignisse, etc.; que nous craignissions, etc. Անոր. գերբ. craindre. Ընդ. ներկ. craignant. Անց. գերբ. craint.

Croire. Սահմ. ներկ. Je crois, tu crois, il croit; nous croyons, vous croyez, ils croient. Անկատ. Je croyais, etc.; nous croyions, etc. Կատար. Je crus, etc.; nous crûmes, etc. Ազատ. Je croirai, etc.; nous croirons, etc. Թէակ. Je croirais, etc.; nous croirions, etc. Հրամ. crois, croyons, croyez. Ստոր. ներկ. que je croie, etc.; que nous croyions, etc. Անկատ. que je crusse, etc.; que nous crussons, etc. Անոր. գերբ. croire. Ընդ. ներկ. croyant. Անց. գերբ. cru.

Croître. Սահմ. ներկ. Je crois, tu crois, il croît; nous croissons, vous croissez, ils croissent. Անկատ. Je croisais, etc.; nous croissions, etc. Կատ. Je crûs, etc.; nous crûmes, etc. Ազատ. Je croîtrai, etc.; nous croîtrons, etc. Թէակ. Je croîtrais, etc.; nous croîtrions, etc. Հրամ. crois, croissons, croissez. Ստոր. ներկ. que je croisse, etc.; que nous croissions, etc. Անկատ. que je crusse, etc.; que nous crussions, etc. Անոր. գերբ. croître. Ընդ. ներկ. croissant. Անց. գերբ. crû.

Dire. Սահմ. ներկ. Je dis, tu dis, il dit; nous disons, vous dites, ils disent. Անկատ. Je disais, etc.; nous disions, etc. Կատ. Je dis, etc.; nous dîmes, etc. Ազատ.

Je dirai, etc. ; nous dirons, etc. **Թէակ**. Je dirais, etc. ; nous dirions, etc. **Հրամ**. dis, disons, dites. **Սոոր**. ներկ. que je dise, etc. ; que nous disions, etc. **Անկաս**. que je disse, etc. ; que nous dissions, etc. **Անոր**. գերբ. direz **Ընդ**. ներկ. disant. **Անց**. գերբ. dit.

Éclore. **Այս բայը յաջորդ ձևերն ունի ժխցն**. **Սաճմ**. ներկ. Il éclot, ils éclosent. **Ապառ**. Il éclora, ils écoloront. **Թէակ**. Il éclorait, ils écloraient. **Սոոր**. ներկ. qu'il éclosse, qu'ils éclosent. **Անոր**. գերբ. éclore. **Անց**. գերբ. éclos.

Écrire. **Սաճմ**. ներկ. J'écris, tu écris, il écrit ; nous écrivons, vous écrivez, ils écrivent. **Անկաս**. J'écrivais, etc. ; nous écrivions, etc. **Կաս**. J'écrivis, etc. ; nous écrivîmes, etc. **Ապառ**. J'écrirai, etc. ; nous écrirons, etc. **Թէակ**. J'écrirais, etc. ; nous écririons, etc. **Հրամ**. écris, écrivons, écrivez. **Սոոր**. ներկ. que j'écrive, etc. ; que nous écrivions, etc. **Անկաս**. que j'écrivisse, etc. ; que nous écrivissions, etc. **Անոր**. գերբ. écrire. **Ընդ**. ներկ. écrivant. **Անց**. գերբ. écrit.

Faire. **Սաճմ**. ներկ. Je fais, tu fais, il fait ; nous faisons, vous faites, ils font. **Անկաս**. Je faisais, etc. ; nous faisions, etc. **Կաս**. Je fis, etc. ; nous fîmes, etc. **Ապառ**. Je ferai, etc. ; nous ferons, etc. **Թէակ**. Je ferais, etc. ; nous ferions, etc. **Հրամ**. fais, faisons, faites, **Սոոր**. ներկ. que je fasse, etc. ; que nous fassions, etc. **Անկաս**. que je fisse, etc. ; que nous fissions, etc. **Անոր**. գերբ. faire. **Ընդ**. ներկ. faisant. **Անց**. գերբ. fait.

Frère. **Այս բայիս գործածական ժամանակներն են**. **Սաճմ**. ներկ. Je fris, tu fris, il frit. **Ապառ**. Je frirai, etc. **Թէակ**. Je frirais, etc. **Հրամ**. եղ. ք. գէմբ. fris. **Անց**. գերբ. fri, frite. **Պակաս ժամանակները ըրացնելու համար կը գործածուի** faire frire : nous faisons frire, vous faites frire, և այլն :

Joindre, Տես Craindre.

Lire. **Սաճմ**. ներկ. Je lis, tu lis, il lit ; nous lisons, vous lisez, ils lisent. **Անկաս**. Je lisais, etc. ; nous lisions, etc. **Կաս**. Je lus, etc. ; nous lûmes, etc. **Ապառ**. Je lirai, etc. ; nous lirons, etc. **Թէակ**. Je lirais, etc. ; nous lirions, etc. **Հրամ**. lis, lisons, lisez. **Սոոր**. ներկ. que je lise, etc. ; que nous lisions, etc. **Անկաս**. que je lusse, etc. ; que nous lussions, etc. **Անոր**. գերբ. lire. **Ընդ**. ներկ. lisant. **Անց**. գերբ. lu.

Luire. **Այս և անոր բողաղրեալ reluire բային անց**. գերբայն' lui, relui է : **Այս բայերը ոչ կատարեալ, ոչ հրա**. մայական, ոչ ստորագասական անկատար ունին :

Mettre. **Սաճմ**. ներկ. Je mets, tu mets, il met ; nous mettons, vous mettez, ils mettent. **Անկաս**. Je mettais, etc. ; nous mettions, etc. **Կաս**. Je mis, etc. ; nous mîmes, etc. **Ապառ**. Je mettrai, etc. ; nous mettrons, etc. ; **Թէակ**. Je mettrais, etc. ; nous mettrions, etc. **Հրամ**. mets, mettons, mettez. **Սոոր**. ներկ. que je mette, etc. ; que nous mettions, etc. **Անկաս**. que je misse, etc. ; que nous missions, etc. **Անոր**. գերբ. mettre. **Ընդ**. ներկ. mettant. **Անց**. գերբ. mis.

Moudre. **Սաճմ**. ներկ. Je mouds, tu mouds, il moule ; nous moulons, vous moulez, ils moulent. **Անկաս**. Je moulais, etc. ; nous moulions, etc. **Կաս**. Je mouls, etc. ; nous moulûmes, etc. **Ապառ**. Je moudrai, etc. ; nous moudrons, etc. **Թէակ**. Je moudrais, etc. ; nous moudrions, etc. **Հրամ**. mouds, moulons, moulez. **Սոոր**. ներկ. que je moule, etc. ; que nous moulions, etc. **Անկաս**. que je moulusse, etc. ; que nous moulussions, etc. **Անոր**. գերբ. moudre. **Ընդ**. ներկ. moulant. **Անց**. գերբ. moulu.

Naître. **Սաճմ**. ներկ. Je nais, tu nais, il naît ; nous

naissons, vous naissez, ils naissent. Անկատ. Je naisçais, etc.; nous naissons, etc. Կատ. Je naquis, etc.; nous naquimes, etc. Ապատ. Je naîtrai, etc.; nous naîtrons, etc. Թէակ. Je naîtrais, etc.; nous naîtrions, etc. Հրամ. nais, naissons, naissez. Ստոր. ներկ. que je naisse, etc.; que nous naissons, etc. Անկատ. que je naquisse, etc.; que nous naquissions, que vous naquissiez, qu'ils naquissent. Անոր. գերբ. naître. Ընդ. ներկ. naissant. Անց. գերբ. né.

Nuire. Սահմ. ներկ. Je nuis, tu nuis, il nuit; nous nuisons, vous nuisez, ils nuisent. Անկատ. Je nuisais, etc.; nous nuisions, etc. Կատ. Je nuisis, etc.; nous nuisîmes, etc. Ապատ. Je nuirai, etc.; nous nuirons, etc. Թէակ. Je nuirais, etc.; nous nuirions, etc. Հրամ. nuis, nuisons, nuisez. Ստոր. ներկ. que je nuise, etc.; que nous nuisions, etc. Անկատ. que je nuisisse, etc.; que nous nuisissions, etc. Անոր. գերբ. nuire. Ընդ. ներկ. nuisant. Անց. գերբ. nui.

Pâître. Սահմ. ներկ. Je pais, tu pais, il pâit; nous paissons, vous paisez, ils paissent. Անկատ. Je paissais, etc.; nous paissions, etc. Ապատ. Je paîtrai, etc.; nous paîtrons, etc. Թէակ. Je paîtrais, etc.; nous paîtrions, etc. Հրամ. pais, paissons, paisez. Ստոր. ներկ. que je paise, etc.; que nous paissions, etc. Անոր. գերբ. pâître. Ընդ. ներկ. paissant. (pu, անցեցըլ գերբայն անգործածելի է): Այս բայը ոչ Սահմ. կատարեալ և ոչ Ստոր. Անկատար ունի:

Repâître. Այս բայը pâîtreի պէս կը խոնարհի. բայց կատարեալ ունի. և է je repus, և անց. գերբ. repu.

Parâître, Տես Connâître.

Peindre, Տես Craindre.

Plaire, Սահմ. ներկ. Je plais, tu plais, il plaît; nous

plaisons, vous plaisez, ils plaisent. Անկատ. Je plaisais, etc.; nous plaisons, etc. Կատ. Je plus, etc.; nous plûmes, etc. Ապատ. Je plairai, etc.; nous plairons, etc. Թէակ. Je plairais, etc.; nous plairions, etc. Հրամ. plais, plaisons, plaisez. Ստոր. ներկ. que je plaise, etc.; que nous plaisons, etc. Անկատ. que je plusse, etc.; que nous plussions, etc. Անոր. գերբ. plaire. Ընդ. ներկ. plaisant. Անց. գերբ. plu.

Prendre. Սահմ. ներկ. Je prends, tu prends, il prend; nous prenons, vous prenez, ils prennent. Անկատ. Je prenais, etc.; nous prenions, etc. Կատ. Je pris, etc.; nous primes, etc. Ապատ. Je prendrai, etc.; nous prendrons, etc. Թէակ. Je prendrais, etc.; nous prendrions, etc. Հրամ. prends, prenons, prenez. Ստոր. ներկ. que je prenne, que tu prennes, qu'il prenne; que nous prenions, que vous preniez, qu'ils prennent. Անկատ. que je prise, etc.; que nous prissions, etc. Անոր. գերբ. prendre. Ընդ. ներկ. prenant. Անց. գերբ. pris.

Résoudre. Սահմ. ներկ. Je résous, tu résous, il résout; nous résolvons, vous résolvez, ils résolvent. Անկատ. Je résolvais, etc.; nous résolvions, etc. Կատ. Je résolus, etc.; nous résolûmes, etc. Ապատ. Je résoudrai, etc.; nous résoudrons, etc. Թէակ. Je résoudrais, etc.; nous résoudrions, etc. Հրամ. résous, résolvons, résolvez. Ստոր. ներկ. que je résolve, etc.; que nous résolvions, etc. Անկատ. que je résolusse, etc.; que nous résolussions, etc. Անոր. գերբ. résoudre. Ընդ. ներկ. résolvant. Անց. գերբ. résolu ou résous. (Այս վերջինը գերբ. գործածական է):

Rire. Սահմ. ներկ. Je ris, tu ris, il rit; nous rions, vous riez, ils rient. Անկատ. Je riaais, etc.; nous riions, etc. Կատ. Je ris, etc.; nous rîmes, etc. Ապատ. Je rirai, etc.; nous rirons, etc. Թէակ. Je rirais, etc.; nous ririons, etc. Հրամ. ris, rions, riez. Ստոր. ներկ. que je rie, que

tu ries, qu'il rie; que nous riions, que vous riez, qu'ils rient. Անկատ. que je risse, etc.; que nous rissions, etc. Անոր. գերբ. rire. Ընդ. ներկ. riant. Անց. գերբ. ri.

Suivre. Սահմ. ներկ. Je suis, tu suis, il suit; nous suivons, vous suivez, ils suivent. Անկատ. Je suivais, etc.; nous suivions, etc. Կատ. Je suivis, etc.; nous suivîmes, etc. Ապատ. Je suivrai, etc.; nous suivrons, etc. Թէակ. Je suivrais, etc.; nous suivrions, etc. Հրամ. suis, suivons, suivez. Սոր. ներկ. que je suive, etc.; que nous suivions, etc. Անկատ. que je suivisse, etc.; que nous suivissions, etc. Անոր. գերբ. suivre. Ընդ. ներկ. suivant. Անց. գերբ. suivi.

Taire, Տես Plaire.

Traire. Սահմ. ներկ. Je traïs, tu traïs, il trait; nous trayons, vous trayez, ils traient. Անկատ. Je trayais, etc.; nous trayions, etc. Ապատ. Je trairai, etc.; nous trairons, etc. Թէակ. Je trairais, etc.; nous trairions, etc. Հրամ. traïs, trayons, trayez. Սոր. ներկ. que je traie, etc.; que nous trayions, etc. Անոր. գերբ. traire. Ընդ. ներկ. trayant. Անց. գերբ. trait. Այս բայը ոչ կատարեալ և ոչ Սոր. Անկատ. ունի:

Vaincre. Սահմ. ներկ. Je vaines, tu vaines, il vaine; nous vainquons, vous vainquez, ils vainquent. Անկատ. Je vainquais, etc.; nous vainquions, etc. Կատար. Je vainquis, etc.; nous vainquîmes, etc. Ապատ. Je vaincrai, etc.; nous vaincrons, etc. Թէակ. Je vaincrais, etc.; nous vaincristions, etc. Հրամ. vaines, vainquons, vainquez. Սոր. ներկ. que je vainque, etc.; que nous vainquions, etc. Անկատ. que je vainquisse, etc.; que nous vainquissions, etc. Անոր. գերբ. vaincre. Ընդ. ներկ. vainquant. Անց. գերբ. vaincu.

Vivre. Սահմ. ներկ. Je vis, tu vis, il vit; nous vivons,

vous vivez, ils vivent. Անկատ. Je vivais, etc.; nous vivions, etc. Կատ. Je vécus, etc.; nous vécûmes, etc. Ապատ. Je vivrai, etc.; nous vivrons, etc. Թէակ. Je vivrais, etc.; nous vivrions, etc. Հրամ. vis, vivons, vivez. Սոր. ներկ. que je vive, etc.; que nous vivions, etc. Անկատ. que je vécusse, etc.; que nous vécussions, etc. Անոր. գերբ. vivre. Ընդ. ներկ. vivant. Անցեալ գերբայ vécu.

Գ. Ընդարձակ օիր.

103. Oir վերջաւորութեամբ բայերէն միայն 6 հասը կանոնաւոր են, devoir, պարտեւ. recevoir, ընդունել. percevoir, ժողովել (հարկս). apercevoir, նշմարել. concevoir, յղանակ. décevoir, խաբել:

104. Այս բայերը որոց ամենը esvoir կ'աւարտին՝ es մասնիկը զանազան ժամանակներուն մէջ կը կորսնցնեն՝ ինչպէս կը տեսնուի վերը գրուած լծորդութեան մէջ: Մնացեալ բայերը՝ իրենց զօրտուգութիւնք հոս կը գնենք այբուբենի կարգաւ:

Assesoir. Սահմ. ներմ. J'assieds, tu assieds, il assied; nous asseyons, vous asseyez, ils asseyent. Անկատ. J'asseyais, etc.; nous asseyions, etc. Կատ. J'assis, etc.; nous assimes, etc. Ապատ. J'assiérai, etc.; nous assiérons, etc. Կ'ըսեն նաև. J'asseyerai, etc.; nous asseyerons, etc. Թէակ. J'assiérais, etc.; nous assiérions. Կ'ըսեն նաև. J'asseyerais, etc.; nous asseyerions, etc. Հրամ. assieds, asseyons, asseyez. Սոր. ներկ. que j'asseye, etc.; que nous asseyons, etc. Անկատ. que j'assisse, etc.; que nous assissions, etc.; Անոր. գերբ. assesoir. Ընդ. ներկ. asseyant. Անց. գերբ. assis. Այս բայը հեռեկեալ կերպով ալ կը կանարհի: Սահմ. ներկ. J'assois, tu assois, il assoit; nous assoyons, vous assoyez, ils assoient. Անկատ. J'assoiais, etc.; բայց բոլոր մէջ այս կերպը գործածած կան չէ:

Choir. Այս բային հիմայ միայն անոր. գերբ. և այն ևս սակաւութիւ պարագայից մէջ կը գործածուի:

Déchoir. Սահմ. ներկ. Je déchois, tu déchois, il déchoit; nous déchoyons, vous déchoyez, ils déchoient. Անկատ. Je déchoyais, etc.; nous déchoyions, etc. Կատ. Je déchus, etc.; nous déchûmes, etc. Ապառ. Je décherrai, etc.; nous décherrons, etc. Թէակ. Je décherrais, etc.; nous décherrions, etc. Հրամ. déchois, déchoyons, déchoyez. Ստոր. ներկ. que je déchoie, etc.; que nous déchoyions, etc. Անկատ. que je déchusse, etc.; que nous déchussions, etc. Անոր. գերբ. déchoir. Անց. գերբ. déchu.

Echoir. Այս բայը déchoirի վերայ կը խոնարհի. գործածական ժամանակներն են՝ ընդ. ներկ. échéant. Անց. գերբ. échu. Սահմ. եզ. գ. դէմք. il échoit. Կատ. J'échus. Ապառ. J'écherrai. Թէակ. J'écherrais. Ստոր. անկատ. que j'échusse.

Falloir. Սահմ. ներկ. il faut. Անկատ. il fallait. Կատ. il fallut. Յարակ. il a fallu. Ապառ. il faudra. Թէակ. il faudrait. Ստոր. ներկ. qu'il faille. Անկատ. qu'il fallût. Անոր. գերբ. falloir. Անց. գերբ. fallu.

Mouvoir. Սահմ. ներկ. Je meus, tu meus, il meut; nous mouvons, vous mouvez, ils meuvent. Անկատ. Je mouvais, etc.; nous mouvions, etc. Կատ. Je mus, etc.; nous mûmes, etc. Ապառ. Je mouvrai, etc.; nous mouvrons, etc. Թէակ. Je mouvrais, etc.; nous mouvriions, etc. Հրամ. meus, mouvons, mouvez. Ստոր. ներկ. que je meuve, que tu meuves, qu'il meuve; que nous mouvions, que vous moviez, qu'ils meuvent. Անկատ. que je mussé, etc.; que nous mussions, etc. Անոր. գերբ. mouvoir. Ընդ. ներկ. mouvant. Անց. գերբ. mú.

Pleuvoir. Սահմ. ներկ. il pleut. Անկատ. il pleuvait. Կատ. il plût. Ապառ. il pleuvra. Թէակ. il pleuvrait. Ստոր. ներկ. qu'il pleuve. Անկատ. qu'il plût. Անոր. գերբ. pleuvoir. Անց. գերբ. plu.

Pouvoir. Սահմ. ներկ. Je peux ou je puis, tu peux, il peut; nous pouvons, vous pouvez, ils peuvent. Անկատ. Je pouvais, etc.; nous pouvions, etc. Կատ. Je pus, etc.; nous pûmes, etc. Ապառ. Je pourrai, etc.; nous pourrons, etc. Թէակ. Je pourrais, etc.; nous pourrions, etc. Հրամայականը անսովոր է: Ստոր. ներկ. que je puisse, etc.; que nous puissions, etc. Անկատ. que je pusse, etc.; que nous pussions, etc. Անոր. գերբ. pouvoir. Ընդ. ներկ. pouvant. Անց. գերբ. pu.

Savoir. Սահմ. ներկ. Je sais, tu sais, il sait; nous savons, vous savez, ils savent. Անկատ. Je savais, etc.; nous savions, etc. Կատ. Je sus, etc.; nous sûmes, etc. Ապառ. Je saurai, etc.; nous saurons, etc. Թէակ. Je saurais, etc.; nous saurions, etc. Հրամ. sache, sachez, sachez. Ստոր. ներկ. que je sache, etc.; que nous sachions, etc. Անկատ. que je susse, etc.; que nous sussions, etc. Անոր. գերբ. savoir. Ընդ. ներկ. sachant. Անց. գերբ. su.

Seoir. Այս բայը նստիլ՝ զեռեղել նշանակութեամբ միայն, ընդ. ներկ. séant և անց. գերբ. sis, sise, կը գործածուի: Վայելի նշանակութեամբ կը գործածուի չեռեռալ ժամանակաց եզ. և յոգ. երրորդ գէմքին միայն il siéd, ils siédent, il seyait, il siéra.

Valoir. Սահմ. ներկ. Je vaux, tu vaux, il vaut; nous valons, vous valez, ils valent. Անկատ. Je valais, etc.; nous valions, etc. Կատ. Je valus, etc.; nous valûmes, etc. Ապառ. Je vaudrai, etc.; nous vaudrons, etc. Թէակ. Je vaudrais, etc.; nous vaudrions, etc. Հրամ. vaux, valons, valez. Ստոր. ներկ. que je vaille, que tu vailles, qu'il vaille; que nous valions, que vous valiez, qu'ils vaillent. Անկատ. que je valusse, etc.; que nous valussions, etc. Անոր. գերբ. valoir. Ընդ. ներկ. valant. Անց. գերբ. valu.

Voir. Սահմ. ներկ. Je vois, tu vois, il voit; nous voyons, vous voyez, ils voient. Անկատ. Je voyais, etc.; nous voyions, etc. Կատ. Je vis, etc.; nous vimes, etc. Ազատ. Je verrai, etc.; nous verrons, etc. Թէտկ. Je verrais, etc.; nous verrions, etc. Հրամ. vois, voyons, voyez. Ստոր. ներկ. que je voie, etc.; que nous voyions, etc. Անկատ. que je visse, etc.; que nous vissions, etc. Անոր. դերբ. voir. Ընդ. ներկ. voyant. Անց. դերբ. vu.

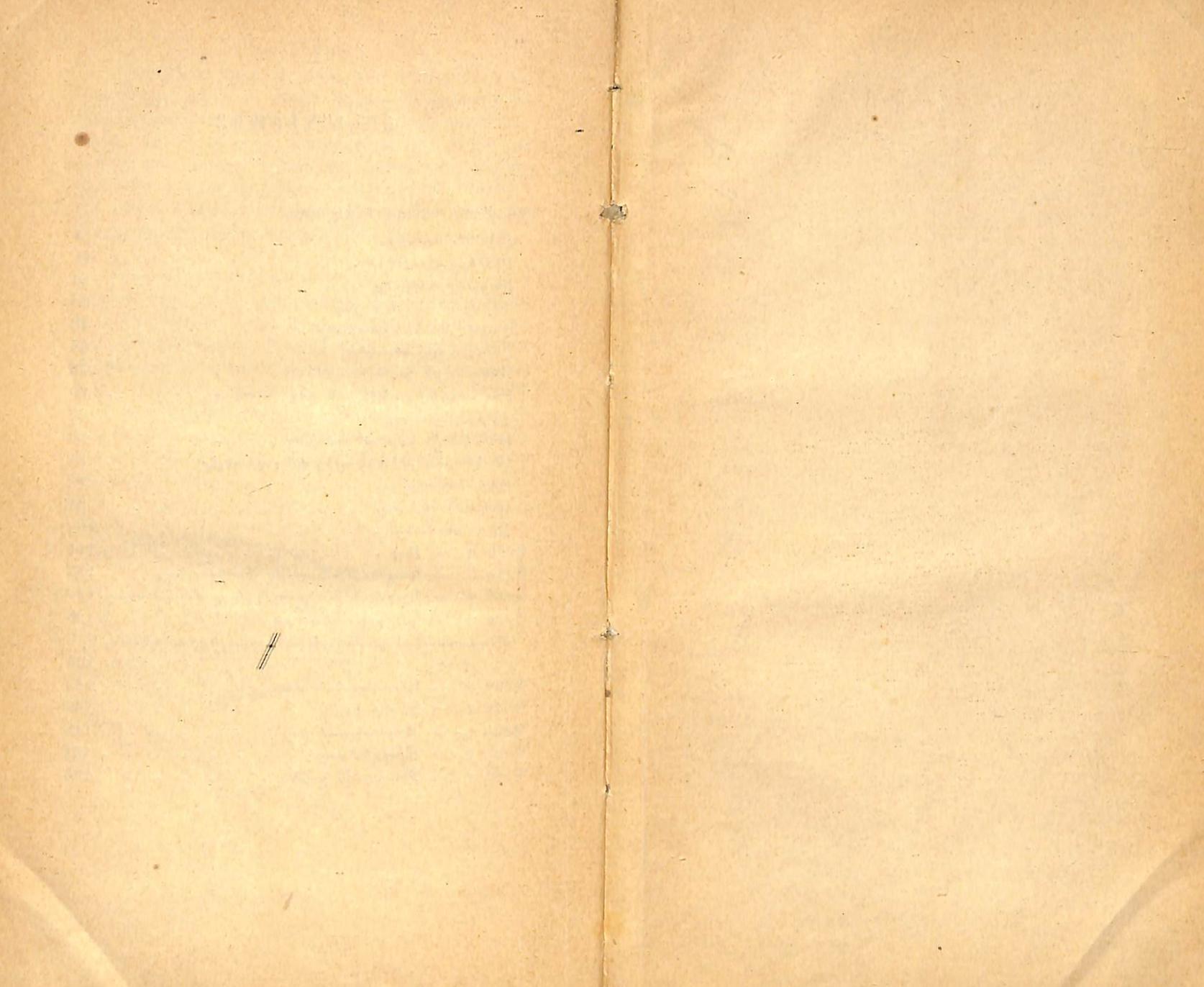
Vouloir. Սահմ. ներկ. Je veux, tu veux, il veut; nous voulons, vous voulez, ils veulent. Անկատ. Je voulais, etc.; nous voulions, etc. Կատ. Je voulais, etc.; nous voulûmes, etc. Ազատ. Je voudrai, etc.; nous voudrions, etc. Թէտկ. Je voudrais, etc.; nous voudrions, etc. Հրամ. veuille, veuille, veuillez. Ստոր. ներկ. que je veuille, etc.; que nous voulions, que vous vouliez, qu'ils veuillent. Անկատ. que je voulusse, etc.; que nous voulussions, etc. Անոր. դերբ. vouloir. Ընդ. ներկ. voulant. Անց. դերբ. voulu.

Յ Ա Ն Կ Ն Ի Ի Թ Ո Յ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՒՔ ԸՆԹԵՐՑՄԱՆ

Հնչումն տառից	1
Ընթերցանութիւն	11
Բացատրութիւնք	12
Գոյական անուն և յօդ	16
Հոլով յատուկ անունանց	28
Հոլովացոյց պատկեր	38
Անկատարի գործածութիւն	54
Զարտուղի իրական ունեցող ածականք	60
Հարց բացասական	65
Թէտկանի գործածութիւնը	68
Ա. Լծորդութեան բայից վրայ գիտելիք	84
Գերանունք	90
Անդրադարձ բայ	98
Սեռ անունաց	104
ՊրնԿ Ս. — Բայ	111
ՊրնԿ Բ. — Կազմութիւն պարզ ժամանակաց	117
ՊրնԿ Գ. — Կազմութիւն բաղադրեալ ժամանակաց	122
ՊրնԿ Դ. — Ներգործական բայ	128
Ուղղագրական գիտողութիւնք չորս լծորդութեանց վրայ	139
ՊրնԿ Ե. — Կրաւորական բայ	142
ՊրնԿ Զ. — Զեղք բայ	145
ՊրնԿ Է. — Անդրադարձ բայ	148
ՊրնԿ Ը. — Միագէմ բայ	151
ՊրնԿ Թ. — Զարտուղի բայեր	153

Handwritten text, possibly a signature or scribble, oriented vertically on the left page of the document.

1057

976

2013

« Ազգային գրադարան

NL0059005

